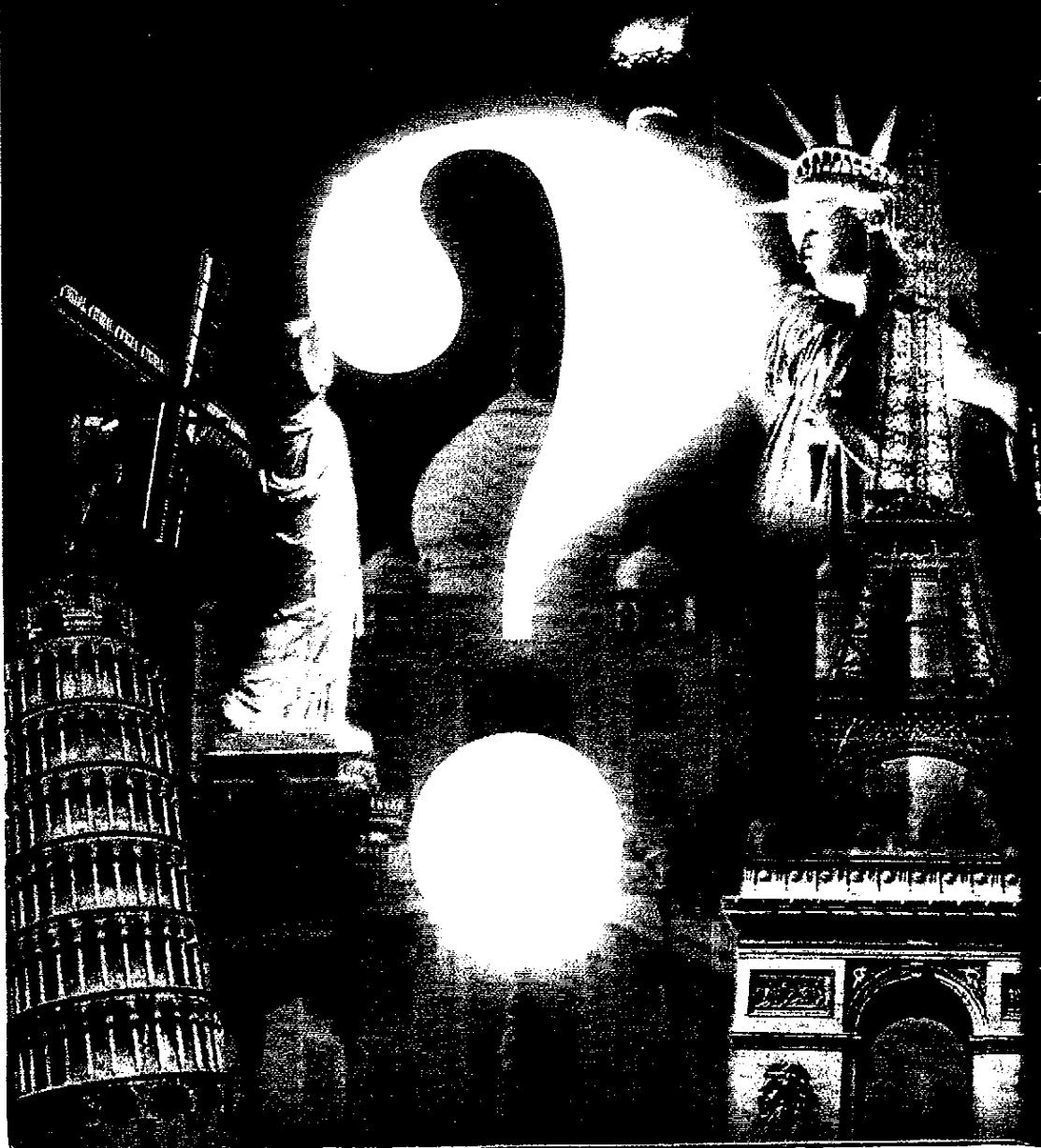

ארץ צלצל פנפים

שְׂדֵה :

שְׂמִיחָה יְהוָה

גובץ אמרים על טיזול לחו"ל

"ארץ עצל כרפאים"

ישעיהו יח' פסוק א'

קובץ מאמריהם על פיוול לחו"ל

מהדורה שנייה ומורחבת

הנארך גאנט גאנט
האנטן. צוון כוונת
האנטן. קלה נזק אנטן
האנטן. קלה נזק אנטן

השלמה

נָר הַ רְשָׁמָת אָדָם

הספר מוקדש לעילוי רשות:

ר' דב בן יהודה ליב

עוזרא בן אברהם

מרום בת עיסו

שוקרי בן דוד משה

חנה בת אברהם

סאווא וחל בת עוזרא

אבנור בן שמעון

מושס שורה בת עוזרא

מיסה בת רחמים

וכן הספר מוקדש

להצלחה, פרנסה, רפואי, אריכות ימים וכל מיליד דמייטב

לרווען בן חביבה

עוופר בן חביבה

וכן לרופאות מרימות בת וחל

בראל רפאל בן רות

הודיה מזל בת רות

ניתן להזמין ספרים בטלפון: 03-6955965, 052-4293593/2, 03-570047, 052-566999, 03-65-65-65-65 ח'ים טבריה

03-6955965

052-4293593/2

tveryah@gmail.com

~~tveryah@gmail.com~~

N116 ג ה'ס' 19/11/2003.

”ארץ צלצל כנפים“ - ישעיהו י”ח א' -
כינוי פיווטי לארץ כוש. צלצל מלהון צלצולי
שהוא קול זמזום, ולפי זה יארץ צלצל
כנפים’ היא ארץ שבה נשמע צלצל (זמזום)
של שרצים בעלי כנפים. ויש מפרשין צלצלי
מלשון צל ומסתו. וכן יארץ צלצל כנפים’
ארץ השרויה בצל כפול, כלומר רוחקה
ונסתרת, ביכנפים’ בכנפות הארץ - בקצת
העולם.

(דעת מקרא)

לבבי במנזרה - רבינו יהוזה הלווי

לבבי במנזרה ואנכי בסוף מתרב - / אין אטומה את אשרא אל ואיך יערבו?
איכה אשולם נdry ואסרי, בעוד / ציון בתקבל אדרום לאני בכלבל ערבי!
בקל בעני נשב קל-טוב ספריד, פמו / יקר בעני ראות עפרות דביר נחרבו!

ISRAEL MEIR LAU
Chief Rabbi of Israel
President of The Great Rabbinical Court

ישראל מאיר לאו
הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

הנדון : הספר "ארץ צלצל בnfips"

בעת האחרונה נפוצה בקרב שלומי אמוני ישראל היציאה לחוץ לארץ למטרת טiol. גם הציבור אשר ארץ ישראל עומדת בראש מעיינות, אינו מודיע רגלו מיציאה לחוץ לארץ. עניין זה הפך להיות בגדר של "התורה".

הרמב"ם בהלכות מלכים פרק ה' הלכה ט' כתוב זהה לשונו: "אסור לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לעולם, אלא ללימוד תורה, לישא אישة או להציג מן העכו"ם ויחזר לארץ וכן יוצא הוא לשורה. אבל לשכון בחוץ לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב וכו' ". מדמי הרמב"ם נראה שישנם סיבות מסוימות מוגבלות שבגרמתן מותר לצאת לחוץ לארץ.

בפניו עומדת השאלה מה דין יציאה לחוץ לארץ למטרת טiol והאם ניתן להכלילו במסגרת הדברים המותרים. ישנו הסוגרים שיציאה לחוץ לארץ למטרת טiol וחופש היא בהחלט של צורכי בריאות והבראה. וכך נותנים לעצמם את החירות לנסיונות אלו. למרות שבדברי המשנה ברורה סימן תקל"א סעיף קטן י"ד נאמר במפורש: "אבל מאוי לחו"ל אין מותר אלא ביצא להרוויח או לראות פני חומו, דהוא חשיב ذם מצווה שמותר לצאת מאוי" בשביל זה, משא"כ לטויל בעלמא דבכח"ג אסור לצאת מאוי לחו"ל" וכו'. בעת האחרונה אנוuzziים לפרסומים תחת הכותרת "טיולים למהדרין". קשה לומר על טiol ויציאה לחו"ל שהינו "למהדרין". לכל היוטר ניתן לומר שהמצוון שיסופק למטיילים יהיה כשר למהדרין. למותר לציין כי גם לאוטם אלה המתירים לעצם לצאת לטויל לחו"ל, יש להימנע מלהכנס למקומות שעל פי הדין אסור להיכנס אליהם.

ראיתי את הספר העוסק בנושא יציאה לטוילים בחו"ל הארץ. ספר זה מעמיד עניין זה באור ההלכתי הנכון. ארץ ישראל היא נשמה חי העם העברי. ייחודה בא לידי ביטוי הן במצוות התלויות בארץ והן בעניינים המיוחדים שנאמרו לנו. הספר מדגיש את הקשר המיווה של העם העברי לארצו, וזאת דזוקא בימים בהם מתנהל מאבק על זכותנו לישיבה בכל חלק הארץ.

בברכה
/ ר' מאיר לאו
ישראל מאיר לאו
הרב הראשי לישראל

מלבראשית

תגונת חברתיות רוחנית

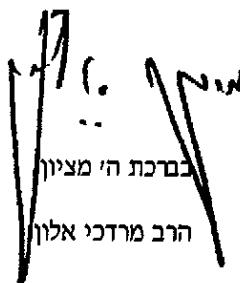
בעה שלishi שבת לצד "אל תרד מצרימה שכן הארץ... גור הארץ הזאת" התשס"ב

כבר לימדנו החסיד ב"مسئילת ישראלים" אודות הדמים שדווקא מוחמת פשיטותם ופרשומם לכל, כך ההעלם מהם מצוי ושכחתם הרבה.

זה הוא נושא הסוגיה בה עוסק הספר שלפנינו, שהרי הכל יודעים מעלה ישיבת הארץ הקודש וחומרת הירידה ממנה ואך אל פי כן נשכחים לעיתים רבות כל-כך דמים פשוטים ומקודשים כל-כך.

על-כן, מחזיק גם אני טובה גדולה לתהרים המבקשים לחמם את כולנו לחסינות ההחזות בארץ-ישראל מכאן, ולהדריך ואך להזהיר, מתוך אהבה, מפני סכנות חינוכיות ערכיות והלטניות הכרוכות בטילים ארוכיים כאלה ואחרים מחוץ לה.

יהי רצון ונזכה כולם בקרוב בימינו לברכת אמרות שנתן יצחק לבנו יעקב ולזרעו אותו בסוף פרשתנו: "ויתן לך את ברכת אמרות לך ולזרעך אתך לרשתק את הארץ מגוריך אשר נתן אלוקים לאמרהס", במחורה בימינו.

הקדמה

עם המהדרה והשיה

משה שנים קיימת בעם ישראל תופעת הטוילים לח"ל למטרת נופש וቢורי. תופעה זו קיימת גם בקרב שלומי אמוני ישראלי אשר להם מאורגנים טוילים בחו"ז וtoi ואוכל כשר. בשנים האחרונות התפתחה בקרב הציבור החילוני והדתי לאומי תופעת התרמיליאות לח"ל. טוילים אלה, שלא כמו הטוילים המאורגנים הנמשכים ימים, נמשכים מספר חודשים והמטילו מנוקך מאורה חיים היהודי במשך זמן רב יותר.

תופעת הטוילים לח"ל טומנת בחובנה נזקים חינוכיים, כרוכה בבעיות הلاقתיות קשות וב███ן רוחניות וגשמיות. עצם היציאה לח"ל לצורע טויל מהווה פגש בקשר של עם ישראל לארצו ופגם באהבת הארץ וחויבתה (מושג שלא ברור לנו היום די הצורך).

מתוך גישה זו הרואה את הטוילים כתופעה לא רואה בא הספר במטרה להאבך בתופעה זו גם במישור ההלכתי וגם במישור האמוני השקפתני. אי לכך ובהתאם לזאת קובצו בספר מאמרים ופסקין הלכה שמשמעותם את ההשתוקקות והאהבה לארץ ישראל במלוא מובנה ההלכתי וההשקפתני.

בספר ישנו מאמר של משא ומתן הلاقתי ווגם מאמריהם השקפותיים אמוניים וכן מאמריהם בעלי נון אישי, יהיו רצון שככל אחד מן הקוראים ימצא את המאמר שיגע אל ליבו.

אין הספר יכול למנוע את נסיעתם של מטיילים רבים, לשם כך נחוץ מהלך חינוכי عمוק ונורחב. הספר בא בעיקר לעורר את הנשאים בארץ ואת אלה המתלבטים אם לצאת לטויל לחשיבה מחודשת על תופעת הטוילים כסימפטום, איטות חיצוני לכך שימושו בקשר שלנו לארצנו פגום.

כולנו תקווה שהספר הוא רק צעד ראשון לקראת ברור אמוני עמוק על האהבה והחימר המתקנים לעיניינו בין עם ישראל לארץ ישראל בתהילין הגדולה.

המהדרה הראשונה של הספר הייתה חומרת הופצה ב-1000 עותקים. ומתוך הכלל "מוסיר והולך" מהדרה שנייה זו מוחשבת יותר בכמות ובאיכות ואיה תופץ ביוטר עותקים. אשמה לקבל תגומות, הערות, הארונות והצעות להתמודדות עם התופעה. בנסוף ברכוני להזות לרבות יחזקאל גניינולד שעוזד, תמן והזריך אותו לאוֹרֵך כל הדורך.

מתוך תקווה שאהבת הארץ תתגבר בקרב כולנו ונזכה לקיבוץ גלויות בנין הארץ מיאת גואל צדק וגואלה שלמה.

חיים טביה

"כִּי רָצָו עֲבָדֵיךְ אֶת אָבִנְיהָ וְאֶת עַפְרָה יְחִונְנוּ" (תהילים קב)

תוכן עניינים

הרבי שלמה חייט אביגר -	
ראש ישיבת עתורת כהנים ורב היישוב בית אל טיולים לחויל - שווית וספורים על רסיעת לחויל	13
הרבי יהושע שפירא - ראש ישיבת רמת גן ברית הארץ - על אפטיהות ובריות שלנו עם הארץ	25
הרבי אייר שחור - רב היישוב מעלה לבונה קדש וחויל	31
הרבי יוסף ציון - ראש כולל אדר היקרי אשדוד וחזינה עיננו בשובך לציון	35
הרבי יואב מלכא - רימ' במקומו מאיר ירושלים גלות פריםית - השורש לגלות התייצואית	38
הרבי זאב שרן - ראש מכינה ארוזי הלבנון ווופר המסע המופלא מכולם - סיפור איש	43
"אבן אחת ממאה שערין" על הקשר המיחד לארץ ישראל של האדמו"ר מסלוזים	
הרבי שלום נח ברוזבסקי ציל בעל "התיגות שלום"	46
הרבי אליהו אביגר - ראש הכולל בישיבת מעלה אדומים טיול לחויל - יכשר למחדרין?	48

הרב אליהו מזאל -	
ר'ם בישיבת עטרת כהנים - טויל לאויל לשם שמיים?	51
הרב חיים דרוקמן -	
ראש ישיבות בני עקיבא וראש ישיבת אור-עציון	63
הרב דב ליאור -	
רב היישוב קריית ארבע וראש ישיבת עיר קריית ארבע	64
הרב ישראל אורייאל -	
ראש מקון המקדש וראש ישיבת בית הבתורה "כני חורין" - באוקראינה? על תופעת מסח באויל	65
הגאון הרוב זלמן נחמייה גולדברג -	
דין בבית הדין הגדול בירושלים בענין איסור פרסום מודעות לטווילים לאויל	72
הרашון לציון הרב עובדיה יוסף שטיפט"א -	
שווית מתו רספר יהוה דעת	74
הרב דוד כהן - ר'ם בישיבת עטרת כהנים	
טויל לאויל - מאמר הלכתى	81
רסמף	
מפי העורר - חיים טבריה	
ימדрагות באהבת ארץ ישראל	115

טיולים בחו"ל

הרב שלמה חיימ אביגר

שאלוני בדבר טיולים ממושכים של חודשים או שנה ויתר של נוער בחו"ל למשך הרחוק או ליבשת אמריקה. הדבר אסור בגלל שתי סיבות שככל אחת מהן מספקת:

1. אסור לצאת בחו"ל לשם טויל. לפי הרמב"ם יציאה זמנית מותנית רק לשם מצווה גדולה כגון ללימוד תורה או לישא אישת (הלכות מלכים ה' ט), ולפי התוספות מותר הדבר גם לשם מצווה אחרת (עמדויה זהה יג א ד"ה ללימוד), אך יציאה לשם טוילASAורה לכל הדעות וכן נפסק בשולחן ערוך או"ח תקלא ד. אומנם איסור זה מזולל לצערנו על ידי הרבה אנשים, אך בצל זאת אינם חולמים להיות איסור, וכבר התריעו על כך כמה פעמים רבנים גדולים, כגון הראשון לציוון הג"ר מרוזבי אליהם בדף השמעי "שבת בשבתו". אומנם הנוער טוען שהוא מרוויח מטיולים כאלה חוותות מעשרות, אך גם אם היה נכון הדבר - מה שנראה להיפך כפי שהתרבר בהמשך - בצל זאת לא יחשב הדבר למצווה, כי לא מצאנו בין תרי"ג מצוות של התורה מצווה להחשיף חוותות מעשרות.
2. השהייה הממושכת במקומות שונים כנהוג אצל הנוער חשופת אותו לחבלה גויה מקולקלת, והרי פסק רבנו הגadol הרמב"ם-شمואלי לא יחשד בחוסר "פתוחות": "דרך מריאתו של אדם להיות נושא בעותיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמו מג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אוט להתחדר לאזיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם. ויתרחק מן הרשעים הholcum בחשך כדי שלא ילמד ממעשיהם. הוא שלמה אומר: הולך את החכמים יחכם ורואה כסילים ירווע. ואומרashi האיש אשר לא הולך וכי (תහילים א). וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילק למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודען ושותע שמועתן נוהגים בדרך

לא טובה כמו זמננו, או שאינו יכול ללבת למדינה שמנהנותיה טובים מפני הגיוסות או מפני החולין, ישב לבדו ייחדי כענין שנאמר: ישב בזד ויזום. ואם היו רעים וחטאיהם שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמם ונוהג כמנוגם הרע יצא למערות ולהוחים ולמידבות, ואילו ינהי עצמו בדרך חטאיהם כענין שנאמר: מי יתתני מדבר מלון אורחות" (הלכות דעתות ו א).

זו אינה סתمة עצה אלא הלה גמורה מן התורה כפי שמתבאר בהמשך. והדמות נלמד מפסוק, וזה הלה גמורה שהרי האדם נקרא לישב במדבר כדי לא לעבור עלייה, והרמב"ם מדגיש שיש לו לישב אצל חכמים תמיד, ולא לחזור מזה. והרי הניסיון מראה שעקב טוילים אלה באים בגע עם חברה רחוקה מהיות של צדיקים וחכמים. בבתי הארץ יש חוסר צניעות. יש זמינות גמורה של סמים ופיתיון להתנסות בהם. המזרח הרחוק מלא עבדה זהה. קשה לשמור על כשרות זהה ונטיון, כי אפשר לאכול מזון משובח בஸעדות יוקרה וללמוד לעצמו יותר שהכל בשורה. נחשים לתרבות מקולקלת. חדשים ארוכים של חוסר עשייה ומילוי חובה מאוד מזיקים לאישיות. בKİצ'ור, הניסיון מראה שהנעור ניזוק קשה מבחינה רוחנית ומוסרית ואמת דימר הרמב"ם שהחווית האלה מעשירות בעושר השמור לבעליו לרעתו. אומנם ישנים אנשיים שהתחזקו ביהדותם עקב טוילים אלה, ועליהם להודות לד"י יולבן הגומלי על כן, אך בכל התורה כולה הולכים אחר הרוב. על כן, אין לחפש העשרה שם, אלא נתיבים לכך בתוך ארצנו הקדושה.

ש. האם האיסור לצאת לחוץ לארץ לטבול הוא מן התורה או מדרבנן?

ת. לצאת יציאה מוחלטת זה איסור תורה, ולצאת באופן זמני זה איסור מדרבנן, מלבד המקרים שחכמים התירו.

ש. האם מה שאינו נוסע לחוץ לארץ באמת מגלת שאיני אוהב את הארץ ישראל?

ת. מדרגות אהבת הארץ ישראל לו אדם היה מבין ויודע קדושת הארץ ישראל,

היה מותהכבר בה ולא היה עולה על דעתו לעזבה אפלו לזמן קצר מאד. מן הרוב קוק נתקבש להיות נוכח בכנס אגדות ישראל בחוץ לארץ למען השפע שבסיוון ארץ ישראל, ובכל זאת נקרע ביסורים פנימיים אם יצא או לא. לבסוף יצא רק בצרוף הטעם שגס הוא וגט הרכנית היו זוקקים לטיפול רפואי הכרחי בחוץ לארץ. مثل למה הדבר דומה, לאדם האוהב את אשתו ובכל זאת נכשל בחטא עם אשא אחרת, אם היה מלא אהבה גדולה לאשתו לא היה עושה זאת.

ש. **יש חילונים רבים שטוענים שבזכות הטויל לחוץ לארץ התעוורו לתשובה, ויש גם דתיים שהתחזקו ביהדותם. הרי מותר לצאת לצורן מצוה. האם התחזקות בחוץ לארץ יכולה להחשב למצווה?**

ת. קורה שעונות נחפות לזכויות מתוך תשובה מהאהבה. מתוך שאדם שקוע בתוך החטא, בארץ ציה וצלמות, הוא מרגיש צמאן גדול לד', ומתוך כך חזר בתשובה מולה, כך שבסופו של חשבון, העוון הנחף לזכות. אך כל זה חסמן אלוהי. לנו אסור לעשות עבירות כדי לעשות תשובה. האומרacha ואשוב, אין מספיקים בידנו לעשות תשובה מלבד עצם העבירה של יציאה לחוץ לארץ, האוירה שם מלאה טומאה וזוהמה, והטענה שאפשר לשקוע בטומאה כדי לצאת משם אל הארץ, זו טענת השבתאות, ד' יצילנו. ובמיוחד שהחומר אין ברור, הרבה נסעו לשם, שקוע עמוק ולא חוזר, זו מנת חלוקם של הרוב, ואין לומדים מן המיעוט יוצאת הדופן. אך גם אם החומר היה ברור, הרי אין עושים מצוה על ידי עבירה.

ש. **האם לבקר במקדש של האינקה בדורות אמריקה או במקדש של בודהה בחוזו, זה גדר של עבودה זרה? הרי אני עובד לאלים שלהם?**

ת. עמדת זרה אינה אסורה רק היא כשלעצמה, אלא גם אסורה כל התנהה ממנה, ויש להתרחק ממנה כמו מצאה מסורת, זהו סירוחן רוחני נורא וairoת, והتورה אסורה علينا להריחו אף אם הוא נראה לנו מועט, כדי שלא יס庵 את נפשנו, גם אם איןנו מרגישים בכך, שהרי מבחוץ הכל

נראה יפה אך זהה דרכה של עבדה זורה, לחפות על שחיתותה הנוראה על ידי צפוי אסתטי. ולמשל, אם תחת שלטון הנאצים יmach שם, היה מין מקדש סיס מרהייב ביופיו, האם יהודית המריא בנפשו היה מהין להכנס לשם !! הרי עבדה זורה גם היא שחיתות מעין זו. לשט דוגמא, בהזדו היו מקרים בני אדם הולכי דרך בלי מגן וכן שורפים אלמנות יחד עם בעלייהם, ורק האנגלים הפסיקו אותן. וגם עתה יש שחיתות נוראה, אך לתינירים מראים רק את היופי החיצוני.

ש. האם יש איסור בהנאה מיפורים ומצילם של בתיה בעבודה זורה ?

ת. כאמור אסור להנות מעבודה זורה כל הנאה. וכן כתוב בספר חכמת אדם: "כיוון דבמת עבדה זורה אסור בהנאה, אם כן אסור לכнос לתוכה ואפילו לשב בצללה . . . ומצוה להתרחק שלא ילק נגד הפתחה בתוך ארבע אמות, ואסור לשמעו הכליל שיר ולהריח הריח ולהסתכל בנינה וכל שכן בעבודה זורה עצמה ולאם צריך ללכת דרך שם ישמר את עצמו שלא יהנה. . . ובמתקון אסור אףיו אין לו דרך אחר" (פ"ד טז).

ש. גם רבנים ואדמו"רים נסעים לנופש בחו"ל?

ת. אני מאמין בזה. מודיע נוטעים בשביל מצווה או ה戒 של מרימות גדויל הדור פרסמו הרבה פעמים את האיסור החמור שבדמות, כגון הראשון לציון, הגאון הרב מרדיכי אליהו ב"שבת בשבתו".

ש. בمزורת אפשר לנוח משאון החיות ומהלץ האדיר שבארץ, מה שמאפשר התבוננות פנימית.

ת. אם זה ה戒 רפוא יש לשאול רופא אך אם אין עניין רפואי, אין זה מתייר יציאה. גם בארץנו הקדושה אפשר למצוא מקומות שקטים לרוב בכל אזור, מ אפשר לנוח ולהירגע.

ש. מי שהזיר מטיול בזרים אמריקה, האם מותר לו להראות את התמונות המזדיינות ולספר חוותו לנוער בשכונה או לחברים, מה שmagher אוטם ומעורר רצון לנסוע גם?

ת. ודאי אסור. אסור להמציא לאדם דבר שעלול לגרום לו לעשות עבירה מכל סוג שהוא. כך כתוב בשולחן ערוך: "מליצות ומשלים של שיחת חולין ודברי חشك כגון ספר עמנואל וכן ספרי מלhammad אסורים לקרוא בהם בשבת ואף בחול אסור משום מושב ליצים... ובדברי חشك אכןתו (יש גם כן) משום מורה יציר הרע, וכי שחייבן וכי שהעתיקן ואין צריך לומר המדייסן מחייבים את הרבים" (שוע"ע או"ח שז ט).

ש. מה היחס הנכון לחפצים, מזכרות ותמונה נור' מהוץ-לארצך?

ת. כמובן עדין לקנות תוצרת הארץ, אך לגופו של עניין אין בה בעיה, ומದאי אין צורך לומר שהנופים של ארצנו הם היפים ביותר בעולם ועל-כל פנים הקדושים ביותר.

ש. בני נוער דתיים אינם נחשים לכל התופעות הקשות במצרים כמו אחיהם החלונים וזאת בגל המגבילות ההלכתיות, והם טוענים שפסק-זמן עוזר להם לבירור פנימי עמוק.

ת. טוב שבני הנוער דתיים אינם חוטאים כמו בניו החלונים, ברוך השם. אך גם טבילה חלקית ברפsh היא רעה חרלה מאד. רוב בני-הנוער הדתיים חווורים ממש בלי שום בירור פנימי אלא משובשים לגמרי בעולמס הפנימי. אך אם הם רוצחים בירור פנימי, ודאי שטוב הוא, אבל יש להבין שפנימיותו היא מורכבת, יש נפש אלוהית טהורה ויש גם נפש בהמית טמאה, ואיך ידע הנער אייזו נפש הוא פוגש. בשבייל זה, כדי למצוא דרכו במתוך העצום הזה, הוא זוקק להדרוכה מן השמים, שנמצאת בתורה. זה יפה מאד לחפש, אך אין הכרח שיגיעו למחוז מבטחים, אולי יגיעו בדרך תעטועים. כך היה בדורות הראשוניים של האנושות, שהייפה את האור והגעה לחושך, והסוף הטרוגני היה המבול. בשבייל מה ניתנה לנו תורה, בחסדי ד' علينا, אם אנחנו מוחפשים את נשמתנו בהודו? מי יודע יותר טוב מה קורה בפנימיות האדם, עובדי עמודה זורה מושחתים או יוצר האדם? لكن מי שמחפש את אני העצמי, לא ילך לארץ טמאה, אלא ימצא מקום שקט בארצנו הקוזשה והנעימה, לימוד תורה שבכתב ותורה שבבעל

פה, ספרי אמונה וספרי מוסר, שיש בכוחם להחיות נפש עייפה ולמלות אותה אושר פנימי היוצר החיים ראויים להיות נקרים חיים. וביחוד להתקשר אל תלמידי חכמים מלאי אמונה קדושה וטהורה, שהם גם מסוגלים להעביר אותה אמונה לזרות.

ש. הטענה שטיולים בחו"ל בארץ הם מסוכנים נראה מוגחתת לאור הסיכון של שדות במשך שלוש שנים ביחס קרבת לבנון.

ת. במלחמות מצויה מותר ומצויה להסתכן, אבל לסתם טiol יש איסור בדבר, זאת ועוד גם ביחס קרבת מובהרת אין לנקחים אף סיכון מוותה, ומאיד נחרים בחיה אדם.

ש. הטענה בדבר אהבת הארץ יישראלי נראה תנופים בחו"ל לארץ הרבה יותר מרשימים מהנופים בארץ.

ת. לא ככה חשובים מלויini התירירים שבאים מחוץ לארץ לארצנו, ויתכן שככל אחד חושב שהධשה של הזולות יותר ירוק. אבל לו יהיה כן, ארצנו היא לא רק יפה, אלא היא לפני הכל ארצנו. כמו שעבר החתן, כלתו היא מאד יפה, גם אם אינה יפה בעיני אחרים, בהיותה חינרת וסומא, בעיניו היא מאד יפה (כתובות ז' א). הוא אומר לא בכלל שהיא יפה, הינו אהוב אותה, אלא בכלל שהוא אהוב אותה, הינה יפה.

ש. הרמב"ם כותב שכדי להגיא לאהבת זו ויראתו יש להתבונן בברואין. לראות נופים עוצרי נשימה וחיות מדיהימות ביערות, זה מביא את האדם להתפעל מהבריאות הרבה יותר מאשר גן החיות התנ"כי בירושלים.

ת. זה פלא איך אנשים מגיסטים נימוקים לא לעניין כדי להצדיק מה שיוצרים מפתחה אותם. יסוד הכל הוא להיות אדם כן ואמיתי. מעשה ביהודי שאכל שוקולד ביום הכיפורים. אמר לו רבי לוי יצחק מרדייטש: ודאי שכחת שאתה יום המכיפורים. השיב הבוחר: לא, אני יודע. אם כן, הוסיף הרב, ודאי הנה אוכל בהיותך חולה. לא, אמר הבוחר, אני אוכל כי אני

אהוב שוקולד. פנה רבינו לוי יצחק לשמיים: רבונו של עולם, בנין חוטאים, אבל אנשי אמת.

את מי רוצחים לשכנע שטורת הנסעה היא להוסיף אהבת ד' ויראת ד'!! את מי חשובים לשכנע שבמברט עצור על אנטילופה מוש피יס יותר אהבת ד' ויראת ד' מאשר לימוד יום יומי של ספר מסילת ישרים!! מה שהרמב"ם מלמד שהסתכלות במשעי ד' מביאה אהבת ד' ויראת ד', כוונתו אינה הסתכלות בעיר על אנטילופה אלא הסתכלות מトンך התורה, כמו שהוא נמצא הרבה בתהילים, בתפילה ובספרי אמונה, כפי שהוא מסביר בעצמו בספר המצוות לגבי אהבת ד': "שנתבונן ונסתכל במצוותינו וציווינו ופעולותינו" והוא מביא כמקור לדבריו את דברי חז"ל: "לפי שנאמר ואהבת את ד' אלוהיך - אין יודע כיצד אהבת את המקומ - תלמוד לומר והוא הדברים האלה אשר אני מצוך היום על לבך, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם" (ספר דברים וו) (ספר המצוות מע"ג).

הרי שמתוך לימוד תורה מגיעים לאהבת ד', וביחוזד מトンך לימוד אמונה, כדברי הרמב"ם בהלכות יסודי תורה (סוף פרק ד) שההתבוננות הזאת היא מעשה בראשית ומעשה מרכבה, ובהקדמת ספר מורה נבוכים, הוא מסביר שזו תוכן ספרו זה.

אלא אם יש שאלה, זה מדברי חז"ל על ערך התבוננות בחישוב תקופות ומלות (שבת עה א), שגס זאת מזכיר הרמב"ם באחת מתשובתיו, וכן מדברי הגור"א בהקדמות תרגומו של רבינו ברוך שיק בספר אוקלידס שככל מה שחרס לאדם מלימוד החכਮות, נחסר לו ככל מה פעים מלימוד התורה, אך זה לא נאמר לסתם אדם, אלא לגודלי עולם מלאי תורה, שידעו לעשות מהמדוים רקחות וטבחות לתורה, כפי שהסביר הרמב"ם באיגרת לחכמי לוניל, וכפי שמצויר מן הרב קוק בפירושו על אגדות רבה מר בר חננה בעניין האוזה (מאמרי הראה 438).

ש. האם נזם באן לבנות או נקודה יהודית על המצח זה חוקות הגויים?

ת. לא כל מה שעווים עושים זה חוקות הגויים ויש כמה הגדרות, ומה הרי"ק כותב שדבר שהוא פריצת גדרי הצניעות והענווה יש בו משום חוקות

הגויים (שווית מהרייך שורש פח מובא בב"י יוז"ח קע"ח) וזה גם מובא בקיצור שלחן ערוך שדרי שחץ וגואה יש בהם משום חוקות הגויים (קצ"ע בג), ומדאי שנוטם באף וכן במקומות מוזרים אחרים לא רגילם מושך את תשומת הלב ויש בו איסור תורה, אלא אם כן אופנה זו תתפשט באומה הישראלית ותיהפוך לנחלת כללית, אז זה כמו לא יהיה חוקות הגויים. אבל עתה יש בו איסור תורה.

ש. כיוןSCP נשות ישראל קשרות יחד, האם נכון שכאשר יהודי אחד נושא לחוץ לארץ, הוא גורם לתגובה שרשרת, אז עוד יהודים נושאים?

ת. אכן כל ישראל ערבים זה בזה וכאשר אדם מישראל עונה עבירה חס ושלום, הוא מטמא בכוונה מסויימת כל נשות ישראל, ובזה מחליש את הסלידה הנשניתית מעשה נורא זה, ומלבד זאת גם באופן פשוט כן הוא, שהרי לכל אחד יש הקRNA על סביבתו הן לטוב והן למוטב.

ש. בוגר טiol בחוץ לארץ, איך יחוור בתשובה על כך?

ת. כמו כל עבירה : חריטה, עזיבת החטא, קבלה להבא. לימוד ספרי הלכה אמונה ומוסר על מעלה ישיבת ארץ ישראל. ובעיקר ישכנע אחרים ממסיינו כמה טעות גדולה היא זו.

ש. שמא אינו כדי לפרסם איסור זה שטמיאת הרבה לא ישמעו, והוא בגדר דברים שאינם נשמעים?

ת. צריך לומר את הדמים בתוכן וב生意ון שבני נוער מסוגלים להבין. הגדר של שם שמצויה לומר דבר הנשמע, כך מצויה שלא לומר דבר שאינו נשמע - אין הכוונה שבפועל הוא אינו נשמע, אלא הגדר הוא שזה סוג של דמים שאנשים על פי רמתם השכלית והמוסרית, הינם מסוגלים להבין, ואז הדברים תמיד פועלים כמעט או ברובה. גם אם אינם מונעים נסיעה לחוץ לארץ, הם בכלל זאת ממעטים את השקיעה בטומאת הנסעה. וכך, גם אם כרגע השומע אינו מקבל את הדמים, הרי הם נמצאים לפניו,

ויש לקות שבהגעת שעת המכשול, הם יחודרו בתוך לבם. ויש גם בני נוער שמחכים לשמעו דברים אלה, הם יונקים מהם כח, ונשארים בארץ הקודש.

ש. הרוב הזכיר שיש איסור לנסוע לחו"ל לטיול, אך בזמן האחרון התפרסמו מספר תשובות מקילות בנושא. בספר "צדקה לדין" במהדורה חדשה של מכון צומת התפרסמו כמה מראוי מקומות של הר"ח שבתו, הר"י רוזן, הר"ש זייכובסקי בשם הר"ש וואזנר שמkillim

תג. מראה המקום בשם הר"ח שבתו איינו נכון, הוא פוסק שאסור, אלא שבתונן דבריו הביא את דברי המהרי"ט ושלטי גבראים (شمיעות פ"ג), שמתוירים, אלא שהם דעת היחיד לעומת שאר ראשונים, וכאמור הוא כשהעצמו אסור את הדבר.

באשר לשולשת הרבנים האחרים הם באמות מתירים, אך עם כל חשיבותם, דעתם תמורה, שהרי הם חולקים על הראשונים מפורשים האוטרים את הדבר, הלא מה הרבמ"ס, הראב"ד שדעתו מובאת בשולחן ערוך, והנוספות איך שהרבה הבינו אותו, וכן אסרו הדבר מגדולי רבינו, הלא מה הנר"מ אליהו, הנר"ע יוסף (שו"ת יהוה דעת ג' רכא, ה רס) וכן הנר"ז אוירבך (בספר ועליהם לא יובל). הנר"ש ישראלי לא התיר את הדבר, אלא בספרו ארץ חמדה והוא נוגע בדבר בדרכ פלפל, ובשווית חותם בנימין הוא מתיר רק למטרת לימוד ממש, כולל זאת בהיתרו של השולחן ערוך שמותרת יציאה לשם פרנסה אפילו להרוווחה. באשר למה שmobaa בשם הנר"ש וואזנר שמותר לצאת כדי לראות את נפלאות הבודה, גם זה אינו מדויק, כי שם הוא לא דין ביציאה לחוץ לארץ אלא לאילת, שנחשב אכן לחוץ לארץ, והוא אומר שכיוון שהוא ממש לשעה קלה, אין בזה אישור, ולא נקרא ביטול תורה, ולזה מצרף כתנייף שיש בזה גם קצת מצוה להתבונן בנפלאות המבואר. אך יש ללמד זכות על מחמי הספר הצדקה בדרך שהתיירו טiol, אבל סיגנו שייקנו כרטיס הלקוח, ואסרו שוטטות לזמן בלתי מוגדר, שחשבו שתפסת מרובה לא תפסת, שכן התিירו טiol מוגדר, והעיקר להציג מטילו לזמן בלתי מוגדר. אבל האמת היא שגם זה דבר אסור. ונכח חתימתם בלב ובנפש לארצנו הקדושה.

סיפורים על רס"ה לאו"ל

הרב שלמה חיים אבניר

א

מעשה בתלמיד של רבינו שמואן בר יוחאי שיצא לחוץ לארץ וחזר עשיר. היו התלמידים רואים אותו, מקנאים בז, והיו מבקשים אף הם לצאת לחוץ לארץ. ידע רבינו שמואן, הוציאם לבקעה אחת שלפני מרון, התפלל ואמר: בקעה, בקעה, התמלאי דינרי זהב. התחלת מושכתת דינרי זהב לפניהם. אמר להם: אם זהב אתם מבקשים, הרי זהב, טלו לכם. אלא הו יודעים: כל מי שהוא נוטל עכשיו, חלקו לעולם הבא הוא נוטל, שאין מתן שכבה של תורה בעולם הזה, אלא לעולם הבא (שםות הרבה נב. ילקוט שמעוני משלוי לא).

ב

מעשה ביהודי הארץ ישראלי שנפטר אחיו הגור בבי חזויא שבבלגיה, כך שהאלמנה הייתה מוטלת עליו ליבום. הוא שאל את רבי חנינא אם מותר לו לרדת זמנית לחוץ לארץ כדי לקיים מצוות ים ולחזור אליה. רם השיב בחורייפות גדולה וכינה את האלמנה: גודה, בגלל מגוריה בחוץ לארץ, ואמר לו: אחיו נשא כותית ומת, ברוך המקום שהרג, והוא ירד אחריו!! (סתומת קיא א. תוס' עבדה זורה ע"ז יג א ד"ה למדוד. שוויית פרי הארץ ח"ג יו"ד ז).

ג

לרב אסי הייתה אמא זקנה.

- אמרה לו: אני רוצה תכשיטים. עשה לה.

- אני רוצה גבר לנישואים.

- אחפש.

- אני רוצה אחד יפה כמוותך.

הבין שכבר אינה שפוייה ולא יוכל לבבדה כראוי, لكن החליט לעזוב אותה,

למסור טיפולה בידי אחרים, ועה לארכז. נודע לו שהיא יוצאת אחרינו. שאל את רבי יוחנן: האם מותר לי לצאת לחוץ לארכז לקרהתך כדי לחזור יחד איתיה? השיב לו רבי יוחנן: איני יודע. המתין זמן קצר וחזר אליו. אמר לו רבי יוחנן: אסי, נתרצתה לצאת, המקום יחזירך לשлом. הלא לפני רבי אלעזר ושאל:

-אולי, חס ושלום, הוא אמר לי כך מתוך עטן?

-מה אמר לך בדיק?

-המקום יחזירך לשлом.

- אמר לו: אם היה כועס, לא היה מברך אותו.

רב אסי יצא, אך בימתיים, נודע לו שאימו נפטרה ושארונה הוא ש מגיע. אמרו: לו ידעתי מראש לא היתי יוצאה. (קידושין לא ב. מהרש"א. רמב"ם הלכות ממורים ו.ג. ועיין ים של שלמה קידושים שם. שווית נו"ב תנינא אה"ע ס' מה).

ת

בקיץ תרע"ד אמרה היטה להתקיים הכנסתיה הגדולה של אגודת ישראל בפרנקפורט-דמיאן. מrown הרב אברהם יצחק הכהן קוק הוזמן אליה, אך הוא התלבט מאד אם להיענות.

הוא כתב: "ידעת בני כמה כבده עלי הסכמה של יציאה לחו"ל, גם ארעית, ונתינת ערך לפעולתי בחוממות רבנים כרבני האגודה, עד שתהיה מכובעת אצלם קושי ההסכמה של היציאה, חסירה לי הסכמה نفسית על זה" (אגרות הראיה, אגרת תרעה, ניסן תרע"ד).

רבעו הרב צבי יהודה נתנה דעתו חשוב שיבוא (צמ"כ צבי כג) וגם שלח לו חומר רקע (אגרת טרפה, אייר תרע"ד). אך למrown הרב היה עדרין קשה להגיע להכרעה ברורה (אגרת טרפה, סוף אייר תרע"ד): "כמה קשה לי להחליט דבר להעתק לימים וכל וחומר לשבעות הארץ - חמדה, שיזוה ונעמה יעדנו רוחי ביחס צור ישראל גומר עליו בכל עת" (אגרת טרפה, סיוון תרע"ד). לבסוף, הוא הכריע לחוב, אך מתוך קשיים פנימיים רבים: "כפי הנראה שיוכרע לצד ההן, למרות מה שקשה לי הרבה הדבר" (אגרת טרפה, סוף סיוון

תרצ"ו).

רבנו מסכם: "לצאת הארץ ישראלי לא הטעים אפילו לזמן קצר, לפי בקשנות הנהלת יאנזת ישראל' להשתתף בכנסיה המודולה בפרנקפורט-דמיאן ובמוסצת גדוולי התורה עד שהחטופה לוה פקדות הרופאים שהוא זקוק לטיפול רפואי בחו"ל" (לשושה באול עמי כה). הרבנית אף היא נסעה אליו לצורך ביראותה כדי להתייעץ עם גדוולי הרופאה (אגרת תרצה). בסוף חדש תמו תרע"ז הגיעו לשם, ובתשעה באב פרצה מלחמת העולם הראשונה, התבטלה הכנסייה המודולה, ומן הרוב והרבנית עוכבו ממש יותר מרבע שנים, אך זהו כמו סיפור אחר.

ה

הרב של אנטוורפן בבלגיה הזמין לחתונתו של בתו את הגאון הליטייפלר. השיב לו: "אם כבוד תורתו ימצא לי מקור הלכתית שモותר לי לנטווע לחו"ל כדי לשמח חתן וכלה, אסע מייד". לא מצא.

ו

בחור משפחה רפורמית מאמריקה, עלה לארץ, נעשה בעל תשובה ולמד בישיבה. אחוותו שנשאהה בחוץ לארץ הכירה אדם גוי. אמר לה אחיה: "ילאאבא לחתונתך אם תחתתני עס גוי אלא רק עם יהודיך". הדמים נגעו לליבה, התנתקה מן הגוי, ולאחר זמן קצון הודיעה לאחיה שהיא עומדת להתחתן עם יהודי. כיון שהאמץ הוא כהן, והוא שמע שבמטוסי אל-על מגיעים לארץ ארונות של מתים הבאים להיקטר בארץ, הוא פנה אל הגאון הרב יוסף שלמה אלישיב, ושאל אותו: "מה עדיף, טישה בחמתה זורה בה אין בעיה של ארונות מתים או אל-על שיש יותר בטחון"? הגאון היה המוט שאל האמן: " וכי אין היותר לנטווע לחוץ לארץ לחתונת אחחותו"?! השיב הגאון: "יש לי בעיה, אל תשאל אותי. אמן יש רבנים מתירים אבל איןני מלאה".

ברית הארץ

הרבי יהושע שפירא

ההיתר הגורף לאיסור היציאה מן הארץ נעשה בפרהisa גדולה בפרסומות בתני-כניות וב"שירות מהודرين". שתי סימות הפוכות מבאות למצוב הזה: העימר שהנעשה במדינה כל כך זר לוחו עד שהכריע שאינו שותף לכל המתרחש בארץ ישראל - אינו מפנה מקום בתורתו להתקשר אל קדושת הארץ ומילא גם לא לחיוב היישבה בה.

אולם בצייר הדתי לאומי הקשר למدينة והשתלמת בה היא מעקרית ותורתי, ואצלו הטיבה לקלות בקדושת הארץ באה מסיבת הפוכה בתכלית. למropaה הפרודוקס דוקא הקשר לארץ ישראל ולאורה הוא הדוחף לטויולים מרחבי העולם. תרמילאות צביה היא הכושת את משעולי הגונגל ואני נמנעת מלהתבשם אף מינויו עמדה זהה בזורה הרחוק.

כיצד נוצרה סטירה עמוקה כזו בלב הנער הצער שלנו? התשובה לשאלתנו נעוצה בהתנטנות יותר רחבה בתפישות היסוד של חובשי הcipות הסרוגות. תחושת השחרור של היציאה מטופמת הגלות שהתגדרה בדי אמות של הלכה הולידה מצוות עשה חדשה בתורה, מצווה שאינה פרטית הנוגעת בזמן ומקום מסוימים אלא גורפת ומקפת את כל התורה כולה - **הפתיחות**.

הפתיחות נהפכה לנו לדגל הנישא ברמה ומהויה מבחן לכל מה שנכוון וריiali. כל עניין שאינו מرتبط בפתיחות מספקת זוכה ליחס של בזע عمוק ומקוטלג בחשוך, חרדי, מישן, גלוטני, ולאחרונה אף החציף פניו מן דהוא מעל דפי "הצופת" לקרוא לכך "פונדמנטליות". הלק נשך זה נעשה לעיקר הארבעה עשר מעקריו האמונה עד שמאfat חשיבותו נדחים גם סעיפים אלה ואחריהם בשווי, ויש שאצלם גם גופי תורה אינם עומדים בלחץ. על כן דוקא יתורת ארץ ישראל היא המביאה רבים לתהועה פנימית שזה בלתי אפשרי שהتورה

תאשור על מפגש עם הנופים הנפלאים, התרבות העשירות והחוויות המסעירות שמצוות מרחבי הארץ האלקטי מעם לגלות הארץ ישראל.

اכן הפתיחות היא עד חשוב שבין גלות לאולה. וחיים שלמים ומלאים הכוללים קודש וחול, נשמה ונוף מהווים יחד משכנן לגלי אלוקים בארץ. במאמרי הרואה מובאים דמויות מرتקדים בעניין זה, הסופר אוזיר (אלכסנדר זיסקינד ר宾נוביץ') פרסם מאמר "על דבר הספרות" מ' הוא מבטא את ציפיותיו מן הספרות העברית המתחדרת בארץ. עיקרי דבריו הם שספרות של חול, "פוליטיקה, סוציאולוגיה ושאר עניינים המניעים את הרוח האנושית" שייכים לספרות המתפתחת בכל העולם ושם אף אנחנו ככל האדם. אבל הספרות העברית צריכה להיות היכל הקודש שאינו עוסק בשאלות זמניות אלא מתרומם לשאלות נצח הנוגעות לפנימיות הנשמה. מון הרב קוק זצ"ל מшиб לדמיו בשם מערכת ה"ניר", העיתון שבפוסט המאמר. הרוב בkowski מפרש לדמיו של אוזיר למורות שבאים הם מפיו של יסופר, במקומות זאת הוא פותח בהתקפה חריפה ביותר: "קשה היה לי להאמין בדברים כאלה הנוטלים מן החיים יצאו מפי איש משכיל היודע את העולם והחיבים שכמותן, אבל מצאתי את הסיבה... ב'טומאה הרוצח' של הגנות שעודנה מפרשת בתוך נשמתן".

אכן, הניסיון לצמצם עם בהיכל הקודש, שאינו מאייר את החול עימנו, הוא סומנת גלות רצואה' ולכן צמחה בתוכנו הקדמה חדשה לכל הבנת התורה, שורש שמננו מסתעפים כל פרטיה המצוות - הפתיחות. אולם מרובה הצער לעיתים נהפכה הקערה על פיה, פעמים בשוגג ופעמים במודע עקרה הפתיחות אзорים מסוימים של 'היכל הקודש' ובכך פגעה במקור האלקטי של קיומה היא.

באותות העולם יכולה הפתיחות במובנה האנושי, המוגבל בגדרי העולם זהה, להיות בסיס איתן לקיום האומה, ואולי יתר מכן, להויב לדרכי שלטון שהוא בבחינת הרע במשמעותו - הדמוקרטיה.

אולם בישראל - עם ה' - הצד האנושי מסתעף מהחיים האלוקיים באורפני המלך, וכך הפתיחות מוכחת לשארך יאל עלי' (ולא במובן של חמרת התעופה...) ולבקש לפתחו שערי עולם למלך הבודה. וראה לדבר מרובה הפלא אנו מוצאים דזוקא בתופעת התרמילאות הישראלית שאין לה Ach ורע בכל אומה ולשון. התשוקה לפרוץ לתהומות חדשים להכיר עולמות רחוקים היא תחילתה של אותה כמייה למה ולמי שנשגב מכל.

אולם הפתיחות היא רק צד אחד של החיים - הצד החיצוני, הפונה כלפי עולמות אחרים. הצד הפנימי של החיים הוא השורש שמננו נובעים היובליטים, כל המפגשים עם נופים ודמויות לאין חקר. בדורנו התרבות המערבית המשתלבת בחזרתנו להיות עם חי מפריטה את החיים ומושכת אותם לעשור עצום של גنجעות בחוץ, אך הנשמה הפנימית נאבדת, אנחנו צריכים לימוד מרובה איך לחזור אל אותה נשמה.

שורש החיים מתגלה בברית, הברית היא נקודת קשר שאינה מתייחסת רק למפגש מקרי המוסף נוף וגון, היא שפט החיים בעצם. הברית שבין בני משפחה ובני אומה אחת היא נקודת חיבור שמעבר לשאלת החיים והמוות, היא חושפת את עומק והאוזן המתגלה בריבוי.

כאשר חתנו בא עט כלתו בברית הנישואין הרי כלולה בכך המוכנות והמשמעות להשליך חייו מנגד כדי להגן על בני משפחתו. ואם ימיא אדים ויאמר: אני רוצה בקשר, אני אוהב את בני משפחתי, אך חיי חשובים לי יותר - יפנו לו הכל עורף, ובצדך. אין הנאמנות מתגלה אלא דזוקא במקום שמעבר לשאלת החיים והמוות. איבדק השיקות העמוקה זו מזוכר את אותו ש.ג. בليل הגלוונים שהעדיף להציל את עצמו מסיכון אף שידע שכח הוא מפקיר את חמייו בידי המרצחים, הbhילה שמתעוררת בנפש מאוגנים כזה נובעת משורש הברית הגנוו בעומק נפש האדם.

בגלוות התכנטו לחיות בנקודת הברית. מסירות הנפש נכפתה עליינו במשן

אלפי שנים, ונילויי הנאמנות לה' ותורתו תוך השלבת חיינו מנגד היו לא רק מנת חלקנו בדבר שבשגרה, אלא אף המגדלור שהAIR באור אלוקי את אופק חיינו. דוגמא לדם אפשר למצוא ביצטיל הקטני מרבי אלמלך מליזנסק - אוסף הזרכות קצר המודפס בסידורים רבים - שפותח בהדרכה לרגעים של פנאי. ברגעים כאלה, אומר רב אלמלך מליזנסק, יקיים אדם בעצמו מצות יונקדשתיה בתוך בני ישראל, ידמה לעצמו שגוי מעמידו לפני מזרחה גוזלה מערת עד לב השמיים ודורש ממנו להזכיר את דתו, ויראה עצמו נופל לבשן האש למען שמו יתפץ, ובכך יקדש את השם במחשבתו.

במאמנו לארץ מתגליה בברית צד נוסף. הברית אינה רק מעבר לחיקם אלא גם מעבר לממות. הברית היא שורש עליון המתבטא בממות אך לא פחות מכח חיים. אם נחזר אל החתן - בארץ אנו מגלים שהמסירות לבדה גם כן אינה ברית שלמה, שהלא אין האדם בא ברית הנישואין ורק כדי למסור את נפשו, אדרבה, הרבה הזמנים בברית מתגליה שחיים משותפים בין בני זוג, חיים עשירים ו נעימים מלאי טוב לשני הצדדים. זהו השורש הפנימי של עשור המפגשים עם עלמות רבים. הברית אינה רק מעבר לחיקם אלא אף מעבר למסירות ולממות ועל כך תפארתה. תרבות המשכיחה את נקודת הברית המתפוררת לפתיחות חיצונית מאבדת את טעם החיים וסובלות מדכוון וריקנות.

הציונות החלונית עזבה את הברית ונשטעבה לתרומות זרות וטפלות והיא הולכת ומאבדת בכך את חסנה וערוכה, הציונות הדתית סובלת גם היא מרוחות חיצונית המושבת ומשכיחות את עומק החיים שבביטנו בארץ ישראל, ונושאת את עיננו לרעות בשדות זרים.

כשם שבברית הנישואין הנאמנות לבן הזוג לא נועדה כדי לחנוך את האוזם, אלא להעמידו איתן על עומק הטעם של משפחה תומכת אהבת וקשריה בקשרי נצח, ולעומת זאת נשיאת עיניים החוצה מרסקת, מבודחת ומותירה את האדם ריק ונלמוד אף אם לרגע זוכה הוא לעונג רגעי וחיצוני, כן הדבר

בORITY המתחדשת בין הדוד והרעה, בין ה' וישראל. הדבקות ב"ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה" נותנת חיים, שיכوت ושמחה, וההפלגה לארצות הנכר לפגושים ביופיים החיצוני מותירות את הנשמה היהודית זהה מזדחת ותלישה. אולי לא לחנים בנין חי המשפחה מתעורר באוטה תקופה של סדקים בקשר עם הארץ. "כִּי יָבֹל בַּחֲור בְּתוֹלָה יְבֻלֹּךְ בְּנֵךְ, וְמִשְׁוֶשְׁ חַתֵּן עַל כָּלה יִשְׁעַלְךָ אֱלֹהִיךָ".

הפנייה חוצה לארץ, דועقا מתוך הקשר אליה, היא כדוגמת מי שנים ארוכות היה "כמי" וחסום ביכולתו להביע אהבה וקשר, והנה, מצא בת זוג שככליה הוא מצליח לבטא חיבה עמוקה. על ידה הוא מגלה את כח האהבה שבט. הגילוי החדש הזה הוא כל-כך משבר חשוב עד שהוא עלול להתפרש גם על תחומיים לא רצויים. משעה שגילה אדם כזו את יכולתו אהוב, הוא עלול לרצות להפנות את אהבתו גם חז לביומו. מובן מאליו שהרצון הזה הוא הרס כוח אהבתו ולא הרחבותיו כפי שנדרמה לו.

היציאה מן הארץ נולדה מכוחות החיים המתעוררים בנו על-ידי הארץ ישראל. אך הפניה לארצות נכר אינה אלא פגס בORITY הארץ המעקרת את כוחות החיים הללו ולא מוסיפה עליהם.

עומק הORITY והקשר מגלה לאדם את יכולתה של האהבה האין - סופית להיות מוקופלת כולה בנקודת אהות וביחס לאיישה אחת דועقا. הORITY והמסירות אין רק ויתור על מה שבוחץ למען מה שבפנים, כי אם מאיסה במה שבוחץ מפני שעומדת הקשר החם המתגללה בפנים כל קשר חיצוני הוא טיפול ומסיח את הדעתן מן העיקר. כשבועמך האהבה מתגללה בתוך הבית החם, אין כל רצון לפנות למקומות אחרים.

אין בכלל זה הסתగות ויתור על הפתיחות המתעוררת. אין צורך ואין גם אפשרות לעצור את הרוח ולדכא את הדרישת לגלותות עולמות חדשים. לא ניתן את הביעות על ידי זה שנגלה את חסרונו. התגובה של חיפוש חוותות עשירות, הצורך לפגוש את הקסם שבעולם ובתרומות אונישיות רחוקות

דורש מأتנו תפקיד חדש. אמנים אין להיכנע לחולשה אך אנו נדרשים למתת תשובה לנקודה האמיתית שגנזה בה. עלמות חדשים אנו צריכים לגלוות מתוך התורה וביתר מהחלוקת האמוני הפנימי שלה. ואotta הצעקה של רון רוב קוק זצ"ל שהחסר בדור הנוכחי מפני שלא גילינו את כל אותן עלמות פנימיות, הוא הדוחף אותנו לתהומות הcapeira, ממשיכה להזדהב בימינו, וביתר שאת. המשבר החינוכי במוסדותינו עם החיפוש בארץ הגאים בגיל מטמא יותר חוררים ותובעים מأتנו לחשוף ממעמקי תורת הגאולה אוROT חדים ממשמי לב ומшибני נפש. "אור חדש על ציון תאיר ונכח כולם במהרה לאורו".

קודש וחו"ל

הרבי יair שתו

לאחרונה גברו הפרסומות ב��ית הכנסת במסורת העלונים לפרש השבע
לנסיעות לנופש בחו"ל בארץ. משפע הפרסומים וההצעות, הינך למד שיש
ביקוש גדול בצייר הדת לנסיעות הנופש הללו.

אין בכוונתי להיכנס לשאלת ההלכתית בדבר איסור הייצה מארץ ישראל.
גם אם יש המקילים בכך, מכל מקום כולם יודו ששבועה שמתנה מאבק על
ארץ ישראל ואנשים מוסרים נפשם עליה, אין זה "העיתוי המתאים" לנסוע
לנופש בחו"ל.

מסגנון הפרסומות הינך למד דבר מעניין. צייר הדתני לאומי יש חימר חזק
לאرض ישראל וקשה לשכנע אותו לנסוע לנופש בחו"ל. כתורות כמו: "קדש
וחו"ל", או "(בשוב הי את שבת ציון) היינו כ-חו"ל-מים", מלמדות על
כוונות המפרטים - להראות שגם חוות קדושה... למשל מציעים סיור בקברי
צדיקים במרזח אירופה - אכן מצוה גוזלה, או סיור בבתי הכנסת עתיקים -
חשוב מאד! אבל דרך אגב כבר מסדרים שייט תענות על הדנובה, כמו כן
הכל "גלאט כושר" למחדדין ואפילו קונצרט חזנות ב... מומבשה שבקניה
הצילחו לארגן ובלבך למשוך את אהבתנו ארץ ישראל מן הצייר הדתני לאומי.
רגע! כמעט שכחתי! סוכנות הנסיעות שמארגנת טיולים אלה נקראת לא
פחות מאשר - ארץ אמתינו!!!

לכן מחייבנו להביא כאן את דמי חוות בוגנות הייצה מארץ ישראל בצד
לאון, ولو בקצת, את הנהירה לחו"ל הפושא בציירנו.
"אלימלך מחלון וככליון גדויל הדור היי, ומפני מה נענשו? מפני שייצאו מארץ
ישראל לחו"ל. שאיפילו מי שיש לו זכות אמרת אינה עומדת לו בשעה שיויצא
מארץ ישראל לחו"ל" (בבא מציעא צ"א,ע"א).

רבים מן היוצאים יטענו שההלך בחיי הימים-יום בארץ הוא גדול ועל כן הם
מחפשים לברוח קצת מן הלzech באמצעות הנסיעה לחו"ל. זהו נימוק מובן,
אך האם לא יכולים לעשות זאת בטבריה או אפילו באילת?

ח'יל כבר התייחסו לנימוק זה ואמרו: "יטוב פת חרבה ושלווה בה' - זו ארץ ישראל שאיפלו אוכל אדם בה פת ומלח בכל יום ודור בתוכה שזוכה לעולם הבא, ימ比亚 מלא זבחי ריבי" - זו חוץ לארץ שהיא מלאה חמסים וגיאות".
[ילקוט שמעוני תהילים תתקנו].

כוונת חז'יל לומר שללווה ונינוחות לא נקנים בהכרח עיי' נופים נוצצים ושאר הנאות העולם הזה. אדרבה, ארץ ישראל עם כל הלחץ הכלכלי והאחר הקיים בה- עדיפה. זה הבית, זו הקדושה שנוננת מנוח לנפש. ואם יאמר מאן זה הוא שהוא איןנו מרגיש את הנינוחות בקדושת הארץ - אין לו אלא לבדוק בעצמו שמא אהבתו לארץ ישראל אינה דבר שלם, שמא זו אהבה התלויה בדם. ועל כן אם נתחזק באהבתה של ארצנו נזכה גם לשאוב מותוכה את השלווה והנינוחות שחשrorות לנו.

כאן המקום להרחב בענין ההשלכות הרוחניות שיש לטוילים כאלו. כוונתי לומר שהיציאה לחו"ל לטיל וכדי גורמת ליודי קשיים לא מבטלים בקיום תורה ומצוות זואת במספר מישורים:

1. **כשרות**- הקפדה על כשרות בימינו חייבת להיות מטססת על נאמנות שאדם נותן למוגאים וניפוי כשרות המפקחים על תחלין ייצור המזון. אדם חי כאן בארץ מכיר את גופי ההצלחות השונים, את רמת ההשגהה ואת הקריירונים שהם פועלים לפיהם במוגמת לתת הקשר. לעומת זאת, אדם הנושא לחו"ל, מרוב המקדים הוא לא מכיר את גופי ההצלחות, את טיב ההשגהה ואת הSTDנרטים של ההצלחות המקובלים באותו מקום. זאת ועוד. אנשים נוטים להקל בדברים חמורים ביותר מתוך חוסר ידיעה. שמעתי כבר על אנשים הסוברים שככל אין צורך בתעדת כשרות לארכות בוקר הלביאות וدم זה מזדי נבע מחוסר ידיעה וחוסר הבנה בסיסי בدني ההצלחות. כגון- קלים שבישלו בהם נבלות וטרופות, חלב גוים, דגימות טמאים, שומנים מן החיים ועוד בעיות רמות.

יטענו לנו כי שיש ספרים מיוחדים לנושע היהודי בהם מפורטים שירוטי דת וمسעדות כשרות. אבל הם אינם יודעים שמחבר הספר לא יודע ולא יוכל לדעת את רמת ההצלחות באותה מסעדה (למשל- יש משול גוי או לא, מה עם ירקות עליים, איך הזרים וככנים למסעדה ואיזה לא,

- האם הבשר הכהר נרכש מוחמיה הסטורית גם בבשר טרי, האם יש משגיח צמוד, ועוד).
2. **תפילהות**- יש קושי גדול למצואת תפילה במניין בעולם הגדול בפרט במקרים השבע ויהודים רבים לא מתפללים במניין במשך שנים רבות של הטויל, דבר הגורם לירידה רוחנית גדולה. כמו כן פעמים רבות נמצאים בנסיעה ארוכה, דבר המקשה על עצם קיום התפילה אף בלבד.
3. **צניעות**- במהלך הטויל, היהודי מגיע למקומות שבהם אטרוי תיירות ונופש אשר באים אליו גויים מכל העולם, פעמים רבות לבוש לא צניע. דומה הדבר למה שאמרו חז"ל שאין לעבר מקום שהנשים רוחצות בנחלה, ומודאי לא לטילם שם.
4. **חינוך הילדיים**- כאשר המבוגרים חוזרים הביתה ומתפעלים מأוד מאתרים יפים בחו"ל הדבר גורם לילדים להאדר את בחו"ל ולרצות מאוד לנסוע לשם. לצד אין עדין אפשרות ליצור איזון ע"י הדגשת קדושת ארץ ישראל וסגולתה. لكن הילד גד בቤת עם תחושה בחו"ל זהה משחו מקסים, מענינים, מיוחד ושו משאת נפש (כפי שרווחה אצל הוריו) לזכות להיות בחו"ל.
- אדם שחזר מהויל, כולם נגשים אליו בבית הכנסת ולחוצים את ידו כדי היה יכול לאומי, מעלים אותו לתורה לברכת יהומלי ועוד דברים טובים, ואילו היהודי שלא נסע בחו"ל, שנשאר נאמן בבית הכנסת וממשיך לבא שלוש תפילות ביום נשאר לו מיטם בפינטו, איש לא בא להחוץ את ידו על כך שנשאר נאמן בבית הכנסת, איש לא יתן לו עלייה- הוא לא משחו מיוחד הוא חרי בסך הכל נשאר בארץ... והילדים רואים את הכל וקוטיטים!
- אני בעצם נאלץ לנסוע לחו"ל לעיתים לשם גישת כספים עבור הישיבה שהנני עומד בראשה ("מכוללי"- מעלה למונה) ומעבר לכך קיוק ההתיישבות ביש"ע בכלל, אולם הנני מקפיד לא להביא הביתה שום תכונות בחו"ל כדי לא ליצור אצל הילדים רצון כלשהו לנסוע לחוץ לארץ. פעם אחת לא עמדתי בfty וחתלמתי בחו"ל המערבי של ארה"ב. התגובה הראשונה של הבן שראה את התמונה הייתה - "אבא, גם אני רוצה

לנסוע לחו"ל!

הבעיה החינוכית מחריפה ממש שרוב הילדים במוסדותינו נוסעים לחו"ל בחופש, ואילו שאינם נושאים מתকשים לעמוד בפייטוי וב模范 הביתה הם לוחצים על ההורים שיצטרפו גם הם לטיוויי "ארץ אבttינו"... באוניות פאר לחוף הים התיכון.

הנערים הרבים שנמצאים עם הוריהם בחו"ל אינם מטיילים בנחל הגלן והגليل לא רק בגלל שהם בפועל נמצאים בחו"ל. אלא גם כשהם חוזרים, המסלולים הארץ ישראליים הללו מפסיקים לענין אותם, יש להם כמו אתגרים מסווג אחר ואולי יותר נכון מעולם אחר. מה זה מפל היהודיה? לעומת הגיירה פולס' הם יאמרו בזוזול לא מוסתר.

כך, לאט לאט מתחילה להיווצר הסדק החינוכי בלא לעורר תשומת לב מיוחדת. לעיתים הוא יביא לירידה מהארץ, לעיתים הוא יביא רק ל"התמתנות" פוליטית ולנכונות לשרות על ארץ ישראל ועתים הוא יביא אף לתהcosa שהיהדות היא לא ממש הדם המכח שוב מול עולם גדול, נוצץ, המאפשר חyi שפע ללא כל הגבלה.
5. ריאוק - אלו מאמינים שככל יציאה מארץ ישראל, מטרקלינו של מלך, גורמת ריאוק רוחני מה' ומשפיעה על האדם בהתרופות ביראת שמים ובחיה תורה ומצוות.

לכן علينا לחזק ולהתחזק בעד עמו ובעד ערי אלוקינו ולא לצאת לחו"ל לטיוילים, אלא לשאוף אויר דקדושא בארץ הקודש, בהרים ובמאות, בנחלים ובמשעולים אשר טiol בהם מחרם אותנו לארץ הקודש לנצח.

ותאזרעה עיינען בשובר לצוין

הרב יוסף זיון

לאור תופעת הטילים לחו"ל המתרחבת והולכת נשאלת השאלה האם ישנה מחלת רוחנית הגורמת לישראלים לצאת לטיפיל בחו"ל?

קשה לתת תשובה אחידה לכל תופעות היציאה לחו"ל. אמנים נראה שnitן לתלות את רובן באותו שורש: ההתרגלות הארכאה מדי בנסיבות הגלותית שנמשכה אלפיים שנה גרמה לנו להתחבב באדמה ניכר. מבחינה רגשית אדם נקשר לארץ מולדתו, לנופיה, לשפתה, לתרבות... עד היום הננו סובלים מזה. למשל יוצאי ארצות האיסלם או ארצות אירופה מושוכעים שהוגויים שהציקו להוריהם היו טובים מآلיהם שהציקו ליודדים ממוצא אחר. כדיודע ישנה מחלת נשית מסוימת כאשר הקרבן מתאהב במתעלל בו. היא אפילו מוזכרת בתורה בכמה מקומות "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנים..."

מכיוון שהסיבה הינה רגשיות מותמצבת אין לנו סיכוי רב לשנותה בלי عمل הגיוני, לימודי, עמוק וمتמשך על משמעותו של עם ישראל בארץ.

ומכאן לסייע נשית נוספת וותר עמוקה, חלקו המזול של תושבי מדינת ישראל הגיע לכאן או הוריו מתוך "שלא לשם" מתוך לית ברירה, מחשש לפוטרומים או מהתפללות, נמצא שההתשתית הנפשית של קישרו לארץ של רוב הציבור כאן בנזיה על פחד משואה וכדומה בגללה כמו שהציונות הגדרה זאת "מקלט בטוח".

כאשר נוסיף לזה את הקשיים הכלכליים של המדינה בתחילת קיומה (איסור אחיזות מטבח זר, יוקר המחייה בגין מדיניות חוץ...) נראה שישיות אלו בנוספַי לענין תיירות החוץ שהיא בחיתוליו מנעו את הנירה לחו"ל, כאשר המצב הכלכלי השנoper התאפשרה הנירה הרובתי "לשם" מעין התנפלוות הצמא במודם על המיעין הראשון שהזדמן לו.

יש לדעת כי נמצא בארץנו עם שלם עם כוחות אדירים, יושת אלפי שנות היסטוריה (שבכל מקום אחר היה מפתח ו邏輯 את הסבירה בזורה מדהימה) שמשמעותו ומשונו מגביל את שאייפותיו ויוכלו גל לחץ והשפעת זרים או תרבותם. תפקידו של עם ישראל הוא למלא את כל הארץ ישראל מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת, ולהקדים אימפריה מיחודה במינה במשטרת, מסורת ותרבותה. במקומות זה הוא צרייך להתמודד עם "דקוקי עניות" של זריקות אבניים ממשיות או תקשורתיות.

הקול המחניך הזה שכיוון מתבטא ברצו העמים לראות אותנו יושבים בקשי בין גדרה לחזרה דוחף אנשים לא מiomננים מתוכנו לחפש במרחקים אוויר הנראה יותר צח לריאוטיהם. ואיך המבך בכל יום את ריבכת המזון ואומר ארץ חמדה טובה ורחבה לא יתפעל מהמרחבים האדירים של אמריקה או ברזיל שאינו מוצא כתבר בארץנו?

יש כמובן להוסיף שתופעת היציאה לחו"ל אינה חדשה, לפחות מאז חידוש ההתיישבות בדורות האחרזוניים. הלא היא תוצאה פסיכולוגית ורצון ילדי הארץ בני הורים מתלהבים ואידיאלייטים להשתחרר מאיдал שלא להם אלא של הוריםם. לפניה השנה מתאר יוסף ויתקין את אכזבתו "מאיכרים שבאו נלהבים, שכחו את רוב חלומותיהם ורובם חתרגלו ליהנות מהעבזה הזרה והזולה אך לאיכרים עובדים לא היו. את ילדיהם, הדור הראשון שנולד בארץ ישראל וshedel על הלשון העממית, הם שלחו מהארץ לפריז ולבירות תבל אחרות.... ובנות ציון באותו זמן,בנות האיכרים, ישבו בימי העמודה בקייז, ספרנות בכתיון ובילו את זמן בקריאת רומנים צרפתיים, גם הן נשאו את נפשן לנטווע מארץ המזרח הנידחת אל חי עושר ושמחה...." (חולמים ולחומדים עמ' 95).

נראה כי קשה יהיה להרחיק את הציטור ממלחת היציאה לחו"ל רק בהבלטת האיסורים האmittים החמורים שדבר, אם לא שנטrho במקביל להראות את הצד החיווי - זאת אומרת אם לא נלמד את הטועים בדורכם שם שם

מחפשים בשדות זרים נמצא כאן ובאיות טוביה יותר, ושביציאתם לשם להתרשם ולהתרגש מהזהור החיצוני של כרכי הים הינס רק מתבלבלים עוד ומטעטים אחרים בעיקומתם ולא מקרבים את היום מ כל שאיפותיהם הצדקות תתמכשנה כאן.

ארצנו מכונה בתנ"ך "צבי היא לכל הארץ" (יחזקאל כיו) תושבהתה היא לכל מדינה (תרגום) ומפרש הרד"ק: תפארת וחמהה לכל הארץ כי היא הנוף האמצעי ואוירה מזוג וטוב מכל הארץות וכן הוא אומר "יפה נוף משוש כל הארץ".

וכך כותב הרב קוק באגרת לגדיי התורה בירושלים: "יסוד הגלות והשפלות **הנמשך בעולם** בא רק ממה שאין מודיעים את ארץ ישראל, את ערכה וחכמתה ואין מתכנים את חטא המרגלים שהוציאו דיבה על הארץ בתשובת המשקל: להגיד ולברש **עולם כלו** יהודה והדרה, קדושתה וכבודה, והלוואי שנזכה, אחרי כל הפלגות כולם, מצדנו, להביע אף חלק אחד מרביבה מחמדתה....."(אגרות הראה אי עמי קיב).

יהי רצון שנזכה כולם במהרה לדעת את ערכה וחכמתה של הארץ ונבשור בעולם את יהודה והדרה כבודה וקדושתה.

גלוֹת פְּרִמִּית - הַשׂוֹרֵשׁ לְגָלוֹת הַחִיצוֹנִית

הרבי יואכ' מלכא

יציאת היהודי אל מחוֹץ לארץ כmoהוּ כוֹצֶה אֶל מחוֹץ לעוֹלָמוּ הפְּנִימִי שֶׁהוּא מִקְומֶוּ בָּאַמֶּת, וְכַשְׁאַנוּ מִזְאַחַת מִקְומֶוּ וְעוֹלָמוּ הפְּנִימִי מִדְמָה לְמִצְאוֹת הַשְּׁלָמָה זוּ מִבְּחוֹץ וּמוֹזֵה מִתְּפַתְּחַת חִיבַּת הַגָּלוֹת לְמִדרְגוֹתָה וְגַוְונָה. בְּהַרְפָּטָקָה מִסּוֹכָנָה זוּ אַדְםָ מִעֲמַת בְּמוֹדָע אוֹ שֶׁלָּא בְּמוֹדָע אֶת הָאָנִי "יִהְוֹדִי-יְהֻדִּי" שֶׁלָּוּ עִם עַולְמָ זֶרֶל כְּשֶׁהוּא מִבְּלִי יִדְעָה וְשִׁלְיָה עַל עַומְקַת הַשְּׁפָעָות הַנוּכָּרוּת אֲלֵיהֶם הָאָנִי חֹשֶׁף אֶת עַולְמָוּ הַיְהֻדִּי. הַשְּׁפָעָות אֵלָה נְרַשְׁמָוֹת וּנוֹרָעָות בְּעַמְקַי הַנֶּפֶשׁ, מִטְמָאוֹת וּחֹסְמוֹת אֶת אֲפִיקִי הַזְּרִימָה הַגִּילִי וְהַהְולָדָה של הָאָנִי וּמִשְׁבָּשִׁים וּמִטְשָׁשִׁים אֶת רֹובְדָיו הַשׁוֹנוֹם, אֲםָר כִּי גַּרְעִין הָאָנִי הוּא חָסִין וּבַתּוּלִי, סָגָלִי וּבְלִתִּי הַפִּיךְ אֶבֶל אֲפִיקִי הַגִּילִי שֶׁלָּוּ נְפָגָםִים.

וְגַם אֲםָרָה אַדְםָ שֶׁשְׁבָּרָזָה מִן הַמְזָרָח וְאֲפִילָוּ חָזֵר בְּתִשׁוּבָה מִכָּח זוּ עַל פִּי רַב דָּרוֹשׁ זָמָן רַב וּמַמְצָא קַשָּׁה לְגַיְורָה הַשְּׁפָעָות זָרוֹת אֵלָה שְׁמַקְוָרָן בְּתִפְיסָוֹת אֲלִילָות שֶׁל הַבְּנָתָה הַיִּחְשָׁבָה בֵּין הַרוּחָה לְחַמּוֹר. תִּפְיסָוֹת רַוְחָנוֹת שְׁתַׁגְּכוּן הַתְּפִרְצָוֹת אֶל הַקּוֹדֶשׁ בְּלֹא הַקְּדָמָה רָאוּיהָ וּמְסֻפְקָתָה שֶׁל הַ"פְּרוֹזָדוֹר" "לַטְּרָקְלִין", וּשְׁאָר עִיוּוֹתִים שָׁאַן לְהַסְּדָר וְחַצִּיכָּר עַם אֲוֹפִי הַקּוֹדֶשׁ הַתְּהֻרָה שֶׁל הָאָנִי הפְּנִימִי שֶׁל הָאָדָם הַנְּבָרָא בְּצָלָם בְּכָל וּשְׁלַׁ הָאָנִי-יְהֻדִּי בְּפָרֶט.

עַד טִיבָה לְנֶהָהָה, נְהִירָה זוּ אֶל הַחֹזֶקֶת הַיְהֻדִּית וּרְדִיבָת הַחַווֹיָה הַרוּחָנוֹנִית יִצְרָרָה זוּ וְתַשְׁוֹקה זוּ דָזְחָפָת אֶת הָאַדְמָ לְהַתְּנָסִיוֹת בְּלִתִּי אַחֲרָאיָה מִתוֹךְ חֹסֶר אִיפּוֹק וְהַעֲדָר יִכְּלָתָה דְחִיהָ שֶׁל סִיפּוֹקִים. כֹּל אֶלָּה מִפְתִּים אֶת הָאַדְמָ לְהַתְּנָסִיוֹת בְּסָרִירָה הַמְעִידָוֹת דּוֹוקָא עַל תְּלִישָׁוֹתָנוּ מִקְרָעָ חִיּוֹי הַפְּנִימִים יוֹתֵר מִאֲשֶׁר קִישְׁוֹרָוּ אֲלֵהֶם. תּוֹפָעָה זוּ מִשְׁולָה לְאַוְתָה בַּעַל אָשָׁה שֶׁמְבָקֵשׁ סִיפּוֹקָוּ אֶצְלָ אִישָׁתָה זֶרֶה בָּמְקוּם לְעַבְדָד מַולְוִידָה עַם בְּתִזְוֹגָן, שָׁהָרִי בְּעַצְמָצָה זְגוּינָתָם כָּבֵד טָמוֹנִים כָּל הַאֲמְצָעִים וְהַזְּדִמְנוֹנִים שְׁמַבְטִיחִים בְּנִין אִתְּמָן וּמִתְּפַתְּחַת אֶלָּא שְׁהַעֲדָר בְּגָרוֹת וְהַתְּגָבוֹת מְטִים אָוֹתָוּ לְסִיפּוֹקָ קָל וּמִקְוָלָקָל וְאַהֲבָה פְּסָולָה- וּנְפָולָה. כְּנָהָדָבָר הַזָּהָה- שְׁאַיְבָתָה הַרוּחָנוֹנִית מִאַרְצָתָה

נכ'r באה' במקומ' עמדות הקודש של פיתוח האני בארץ ישראל שרוחניותה בשלה ומתאיימה לאופיינו היהודי יותר מכל השפעה אחרת הדומה לה בחיצוניתה, אלא שעמדה רוחנית זו בארץ ישראל היא בבחינת "דרך ארוכה שהיא קקרה" ובחו"ל "דרך קקרה שהיא ארוכה" מצד הטיבוכים הרוחניים שנוצרים בהלכה וטורח תיקונים לאחר מכן.

חייבת הגלות אינה יכולה להתפתח אלא על בסיס איזו התרומות ונגולות פנימית שאדם גולה מותך יzn עדני הפנימי ולפי אופי התרומות וגונה המיעוד נקבעת גם ארץ גלותו של אותו אדם. כי לא דומה הגלות מרצונן אל הodo לפחות אל ארצות המערב למן וטוגיהן אבל המכנה המשותף שבין כל גליות אלה הוא קידימות התילשות הפנימית שרק אחריה תצא אל הפעול הגלות המעשית ותוליך את האדם אל הבאר הרוחנית ממנו הוא מבקש לשתו"ת "בדרכ שאדם חולץ מוליכים אותו" וhab'a להיטמא פותחין לו".

כל תרבות הנודדים העכשוית בין יציאת קבע בין לשעה הוא תולדת מהלך נפשי זה שהשלכותיו נותנות אותן גם באופן ניהול חיינו הפרטיים והכלכליים בארץ ישראל כל אלה הם תוצאה של השפלת הגבריה' (ארץ-ישראל) לפני השפה' (חו"ל).

אולי יכולם היו למד זכות ואף להצדיק מהלך שכזה אצל אויה"ע כי דרכם אל עולם הפנימי באמת חסומה, "יוםשפטים בל ידועם" ולכן מאז ומעולם הם עוסקים בהמצאות תרבותית שונות ומשונות כדי להביא מזרור ומנוחה לנשיאותיהם הערטליות, מציפים את העולם בשמי אמתות, מיגעים את רוח האנושות כולה על ידי השקתה במים מלוחים, אבל עם חכם ונבון עם ישראל מה לו ולסגורן חיפוי זה של מגש/aroba?: כל אשר בשם ישראל יكون אם רק ישם לים באמת ובתמים לאוצרות תרבותו הפנימיים והחיצוניים אם רק יפנה את מבטו אל עמו ארצו תורה ועצמו, מיד יתגלו לפני דרכם סלולות אל קניינו אלה.

ואם יבוא מישחו ויאמר: דברים אלה שנכתבו כאן הם האידאל הם הרצוי אבל הבט במצבי לפניך, הלא דרכי החיים מלאים גולים, נעים ונדיים,

המשרבים זרים עקלקלות ואייך יכנסו זביך באזוניהם- הלא להם נחוץ מסלול שונה- מן הדרך המכובשת שהציגת כאן?! אכן זבדים כזרבנות ותשובתם בצדדים. אל נזל בעצמנו. בל נחשוב שלא נותרה לנו ברירה אלא להגלוות עצמנו שוב ושוב. נшиб לעצמנו בכוונה על השאלה: האם מיצינו את הדרכים העומדות לפניינו כאן בארץ? או שקורץ רוח והעדר פתיחות הטע המנוחים אותנו ליטול תרמילי ומkill ולצאת בדרך נודדים. וכי לשם מה גלינו 2000 שנה אל מדבר העמים אם לא כדי לשוב ולהחזיר את ארץ ישראל להשוויה לאוצרותיה הרוחניים להתמלא מהם ולהגדיא את רוחנו וגופנו בה. "עם שידי חרב הлок להרגינו ישראל".

האם אין זו כפיות טובה לתלות את רפואתנו באקלימן הרוחני של ארצות נכר? האם לשם כך הפליא עמו הקב"ה את כל סדרי הגאות הנוכחות האחורה נדי שנבקש לשוב ולרעות בשדות זרים- כמובן שאנו פושלים מכל וכל קבלה מבחן שהרי מן "המתוקנים שבhem" ראוי לקבל אם הדבר מזדמן ונצרך, אבל המוכנות הזו לחסות בצלן של ההשפעות הרוחניות הנכריות זו אכן השפה עצמית, שכחה עצמית, אהבת אשה זורה! ואולי אף "אש זורה אשר לא ציווה ה'" ועל זה נאמר "עיני כסיל בקצה הארץ ואת פני מבין חכמה". כי המבון ימצא את כל משאלות עולמו הפנימי לפניו והיפוכו בכסיל.

כל דברינו אלה אינם אמורים כמובן לגני אלה היוצאים לחו"ל מרשות ההלכה כגן לשאת אשה, לשם פרנסה, או כיבוד הורים וכיוצא בהלה אבל הרחבת היחסים באיצולות שונות ומשונות שלא מצאו להם מקור בדור וכל שכן אלה המנוגדים לרוח ההלכה ולפסיקת המפורשים כל אלה הינים נעים בין "פסיקה על שתי העיפויים" לבין מתיינות גסה שמתהדרת בהבנה שטחית של סגולת חופש הבחירה= שמתהפק לבכי-רע בבחינת עושר השמור לבעליו לרעתו וראוי להזכיר "חופש מבחירה" יותר מאשר "חופש בחירה".

הכותב בן קמצת כנרת
ומশמש ר"מ במכון מאיר.

ארץ כילדה היתה יונקט - רבי יהודה הלו

ארץ פילדה היתה יונקט / פלמי סקיי אטמול ועב מינקט,
או קניתה פלאת כלואה בסקוו / נסעה לעתות אנטבה שונקט.
חונקת לעת דודים, עדי בען ומון / קוץ זבו נרפה לאבב חונקט.
בלבוש ערימת פו נרבקמת פש בכתם / מטענה בלבוש ומתקנקת.
כל יום תליפות תרకמות מתקנית, וכלכל סביבין כסותה והולכת;
מיטום ליום עיני אמהים מהפך; עין דר לעין ארם ועין גראק;
פלבינו וטוריק עית נעם עת פאדים, פמשל צביה אנטבה גונקט.
יפוי פערזית מאל עד אחשב / פיי פוכבי אל קניתה עונקט.

הensus המופלא מוכלם

הרבי זאב שרן

הדור שלחם במלחמות יום כיפור (הדור של אוקטובר 73) הוא זה שהחל באופן מסיבי את מסלול הנסעה לארצות נכר, לאחר תום השירות הצבאי. מאז ועד היום יצאו עשרות אלפי טורקי צבא לטווילים לחו"ל ויצרו את תרומת טיוili התרמילי, ואת התהוושה שמי שלא חווה אותם יסמל עד אחרית ימיו מיחסן תרבותני קשה.

כאחד שישיך לדור ההוא, ובעצמו שהה כמעט שנתיים (כחילוני) בחו"ל, nisiyi לשחרור את קורותיהם ימים, מתווך רצון לברר מה היו הגורמים שהניעו את גלגלי אותו רצון, שהפך לתנועת המונחים, שמשיך עד היום להוציא את מיטב הנעור החילוני והדתי (שהцентр לרתרומות זו מאוחר יותר), לטוויל התרמיליים.

אין ספק שהחץ של שלוש וחמש שנים, מביא את החיל המשוחזר לרצון גוזל לשינוי. לעשות מש浩ו אחר, לחפש חוות חדשות, לחזור מהשגרה ולהשתחרר מכבב החיים שהיה עד כה. לא מעטים גם טוענים שזו תקופת מעמד הכרחיות בין הצבא ללימודים או לעמודה או לחותונה. הזדמנויות חד-פעמיות שלא תחזור על עצמה לעולם, ולכן אסור להחמיריה.

יאתני עם אחי התאום אל אומה חוויה 'בלתי נשכחתי'. על מנת לחטוץ כסף עבורתי כדי בסיני, ועוד עבדות באראה'ב תוך השחות שם. אין ספק שהפגש עם אנשים חדשים, נופים חדשים, חוות לא מוכנות, מזין את הצורך בගירויים אינטלקטואלים וחוויתניים. ואין ספק שהטיול מספק את הצורך הזה בקרה זו או אחרת מידי פעם. אבל צריך לדעת גם להודאות, שחלק בלתי מיטל ממנו בכלל לא מרנן ולא חוותית ולא עונה כלל על המבוקש. הרבה זמן עומר בבליה בחיפוש אחר חוות שבצעם לא מגיעה וכשהיא מגיעה או ישנה אכזבה לא מועטות ממה שמנגנים בסופו של דבר. מסתמן שהמרחיק בין הרצוי למצוי גוזל עד מאד.

כיום אני יודע בודאות ולא פkapok, מה שלא יכולתי להסביר ולהבין זאת.

של החיפוש אחר החוויה החדשה, אחרי גירויים חדשים היא למעשה טעונה בニיות ובהדרת העד. לא נופים מדהימים בעצם מחפש הנער, לא לחוויות חיוניות הוא שואף. הנער של אז והנער של היום מחפש את אותו דבר. את אני האיש, את התוכן הנשמתי של חיוו. כל החוויות שבוחן, הן כורן למצוא משחו שייסקיט את הבערת הפנימית את הכוח הגדול בהבנת מהלך החיים. הטויל בחויל מספק לא ספק את השקט. אבל תשומת לשאלות,

העמיקה בהבנת החיים, הטויל לא נותן ולא יכול לתת.

פעם כשהייתי במילואים ועבדנו עם השב"כ, סיפרו לי שני חוקרים חילוניים, שני חברים שלהם יצאו לטויל תרמילאים. כשהגיבו לאיוז מנזר מדיסטי בהודו ונכנסו לשיחה עם היגורו' המוקומי שאל אותם הנזיר מהיכן הם? כששמעו שהם מירושלים אמרו: "או מה אתם עושים פה. חבל על כל הדרך שעברתם עד לכאן. האמת נמצאת בירושלים תחזרו ותמצאו אותה שם".

麥יוון שהרמב"ם כדבר אמר: "שמע את האמת ממי שאמרה", או אפשר לשמוע אותה גם מנזיר הודי למרות שכדמיו, לא צריך לעשות דרך כל כך ארוכה כדי לשמוע אמת כל כך פשוטה. את האמת הגדולה של החיים, את המפגש של הנצח עם הזמן, של המוגבל עם האינסוף, לא ימצא הנער היהודי בשום הר נישא - ככל שהיא, ובשם מנזר הודי בלבד. האמת הישראלית שמתאימה לתוכן החיים הפנימי של כל יהודי ויהודית, יוצאת מהר אחד בלבד ובמקום תפילה יהודי ומיהודה. בהר המורה בירושלים.

הטויל הגדול מכולם ללא ספק, הוא הטויל מאוזן ימין לאוזן שמאל וחזר חלילה בתוך חלל הגולגולת. זהו הטויל היוטר מופלא שאפשר בכלל לדמיין. את מה שבאמת מחפש הנער על ראשיו ההרים בגואטמלה, מול חוף האוקיינוס השקט, ביערות העד של דרום אמריקה, במנזרים שבחרבי ההימליה, אפשר למצוא ממש ליד הבית.

בקדמה לאיוז ספר כתוב היה: "עיקרים של המאורעות אינם המעשים עצמם, אלא ה证实עה שלהם מטביעים בעומק הנפש האנושית. ההכרה באמת חיים זו היא הצעד הראשון למסע הגדול מכולם, מסע האדם אל עצמו". מה שחרר בהגדירה זו היא העובדה שכדי להכיר, להבין ולברר את אותה הטבעה שהמעשים מטביעים בעומק הנפש האנושית, צריך להכיר את הנפש,

את דרכיה, את חולשותיה, ואת ערכיה העצמי. כי לולא זאת אנשים מתרגמים את החוויות בצורה עקומה, ומשיקים מסקנות מוטעות. זו הסיבה שהΖורתני בתחילת המאמר את העבודה שיצאתني עם אחיו התאום לאחינו טויל. אחיו חווה שם חוויה שהייתה אז לדעטו חוויה מיוחדת, והוא הכיר שם בחוויה (גוייה) להתהנתן אתה ונשאר שם עד עצם היום הזה. כך אמד לעם ישראל אחד מבני. בדרך שהוציא את זרעו מכל ישראל.

מה שחרר היום בעם ישראל בצורה חריפה, הם אנשי אמונה. העוני על ההגדרה נתן הרב קוק: "גදוד של מאמנים". אנשים שיכירו את ערכה הייחודית של ארץ ישראל, של תורת ישראל ושל עם ישראל. אנשים שיעמיקו חקר בתורה ארץ ישראל עליה כדבר אמרו חז"ל: "זוהב הארץ טוב – אין תורה כתורת הארץ ישראלי". אנשים שמתוך הבנה זו, יוכל לחול את השינוי שכל כך נוצר בעת הזו. אנשים שיוכלו להוות סמל ודבקות אהבת התורה, העם והארץ.

מסלול התרמילאות הוא המשע הלא נכון, בכיוון הלא נכון. את המשע המופלא ביותר ימצא הנער היהודי בישיבה מול ארון הספרים היהודי. שם נמצא האוצר אותו הוא באמות מבקש.

אבן את ממאה שערים

על הרוב שלום נח ברזובסקי זצ"ל האדמו"ר מסלונים בעל המחבר של הספר "נתיבות שלום" תרע"א - תש"ס (מתוך העיתון במשפה).

את ארץ ישראל אהב בכל ליבו ונפשו. מיום שעלה ארצה לא יצא ממנה אף פעם. תלמידים שלו מחוויל זכו לשמעו תמיד דברי עידוד ודרך לעליה ארצה ונטישת הגולה. תלמיד אחד שלו הגיע משוויץ, אחז כלו הטעולות מיופי נוף הרי השוויצרי ותייאר בפנוי שעלה ארכואה את היופי הנשגב בבחינת פלאי הארץ. הוא הפסיק מרבי ויוצא מגדרו בתהנוניהם שהרב חייב לנסוע לשוויץ כדי לראות את הרי האלפים שאין מהם ליופי, ענה לו הרב "אבן את מבני הקיר במאה- שערים חשובות בעיני יותר מכל שוויץ!"

את הנסיבות לחוויל למטרת נופש של בתכליית השילילה ואפילו השתתפות על קבורי צדיקים בחוויל לא הכשירה בעיניו את איסור היציאה מארץ ישראל. "אבל מדור בקברי הקדושים הקדמוניים" טענו בפנוי, ענה ואמר " אכן, אבל כאן יש לנו את הארץ חמדה טוביה ורוחבה, אין אפשר לעזוב אותה!!"

פעם תיאר אין מראשית יולדתו היה חלומו הגדול לעלות לארץ ישראל ולהיות בה, אפילו אם יצטרך לאכול לחםibus לשבות מים במסורת, ולישון ברחוב, העיקר לגור בארץ ישראל. קנאן גדול לארץ ישראל היה ולא ראה שום היתר לצאת לחוויל כמעט בשום תנאי. "כל שנה נוספת שאני גור בארץ ישראל אני מותמלא באהבה גדולה עוד יותר לארץ", אמר.

באירועיו של אחינו, רבי זאב ברזובסקי, שנערך בברנוביץ', הכריז הרב בעב בית אברם "החתונה תהיה איה בארץ ישראל", התפעלו כל הנוכחים אמר רבי אברם, "מה לכם משתוממים, לא רק הוא, אלא גם אחינו הצער ממןנו, שלום נח, שניהם יגورو בארץ ישראל". מנין אותו יום והלאה מתכנה הנער שלום נח "זער הארץ ישראל איך".
עם עלוותו ארצתו שרכ בASH מחרחות רבתה עם חידושי תורה שלו שחידש

בחוריל, "אני רוצה בתורת חוץ לארץ" הסביר לחדריו התמהים מה ראה על כהה, ודברים אלו מזכירים מה שאיתא בגמרה על רב זира שהתענה בעלותו לארץ ישראל כדי שישכח את תורה חוץ לארץ.

כמה שנים אחרי שעלה הרגע מאד המצב הבטחוני בעת שהערבים החלו בפערות המפורסמות נגד היישוב היהודי בארץ. אביו המודאג כתוב לו אגרת בהולה וביקש ממנו לחזור בזחיפות למינובי' הבטוחה. ענה לו הבן "ניח לי למות בארץ ישראל מאשר לחיות בחווצה לארץ" סופו של דבר, אילו חזר למינובי' היה נהרג בידי הנאצים ימ"ש, ודוקא ארץ ישראל היא שהצילה את חייו. "אני משתמש מהבת ארץ ישראל" העיד על עצמו לא אחות. שכור ולא מין.

הדייברים על החזרת שטחים מארך ישראל לעربים החדרידו אותו, "לעת אדמת קדש לעربים!! והרי זה כמו לוותר על נתח מן הלב!!" ולא פעם סייף את סייפורו היודיע של הרוב מפוניבז' צ"ל שתיאר איך העמידו הרשעים הגרמניםAMA יהודיה בפני הבירה האיומה לוותר על אחד משני בניה ולשלוח אותו לתאי הגזים. עד מהה וחתלבתה בין זה לזה ולא יכולת לוותר על אף אחד משניהם. "יכך אנו צריכים להרגיש, כמו אותה AMA שלא יכולה לוותר על בן אהוב!!".

את ירושלים אהב בכל ליבו ונפשו, תכופות היה אומר "ולירושלים עירך", איזה עיר נוספת זכתה להיקרא עירו של הקב"ה חוץ מירושלים? "כאשר זרכו רגליו על אדמת ירושלים בפעם הראשונה מיד ידעתי "פה אשכ כי איוויטה", סייף מברות הימים.

טיול לחוץ לארץ "כשר למחדرين"?

הרב אלישע אבניר

"נווטעים לחו"ל? רק בטיעול מהדרין, טיול מסורת, כשר והוא דתי" - ציטוטות אלה ואחרות, הלקוחות מפרסומות שמופייעות בעיתונות היומית ובעלונים המופצים בתבי הכנסת שבת מזמינים את הציבור היושב בציון להשתתף בטיעול "لمחדرين" בחו"ל.

אכן התארגנות נכונה יכולה לפתח בפני הציבור הדתי אפיקים רבים שהיו נעלמים בפנוי עד כה. עם מרבית הטיעולים המאורגנים לחו"ל, היו כרוכים בחילולי שבת ושבהיה בבתמי מלון ובمسעדות בהם הגישו נבילות וטרייפות. תחילתה נתבשרנו על טיולים בחו"ל מסורתי וכעת על טיולים "لمחדryn".
טיולים לחו"ל "لمחדryn". האומנס?: יתכן שבית המלון שבו תתאכسن הקמצה הינו תחת פיקוחה של הרבנות המקומית, יתכן שהטיול אכן ברוך בחילול שבת, אך האם הטיול לחו"ל הינו כשר למחדryn?

חו"ל הורו לנו בתוספתא (ע"ז פ"ה), שאסור לצאת מארץ ישראל לחו"ל אלא אם כן תנאי החיים בארץ הינם קשים ביותר ("אם חזק הרוב בא"י עד שנעשה חיטים שווה דינר בשני דינרים"). בגמרה (עמדזה זורה יג א) נtosר היתר יציאה לחו"ל למטרות נישואין ולימוד תורה.

נהלכו חכמי ישראל - רב אחאי גאון ובעלי התוספות - האם ההיתר נצטמצם לשתי מצוות אלו או כולל את כל המצוות כולם. אבל אין חולק בדבר שהיציאה לחו"ל לא הותירה למטרה שאינה מוגדרת כמצווה.

יש הסמורים שהאיסור מתיחס אך ורק למי שיורד מן הארץ על מנת להשתתקע בחו"ל, אבל טיול - אין בו שמק של איסור. אולם, רמתניתו הראשונים לימדונו שהאיסור מתיחס גם ליציאה זמנית. נציגן כאן שלושה מקורות עקריים:

א. במסכת כתובות (קיא, א) מסופר על אדם אחד ששאל האם מותר לו לצאת לחו"ל כדי ליבט את אשת אחיו שיצא מן הארץ ונשא אשה בחו"ל ומת שם. השיב לו רבי חנינא: "אריך נשא כתיתת (= כינוי גנאי

ליהודיה בת חוויל) ומית, ברוך המקום שהרגנו! אתה תרד אחריו?! מעתה מכך שמצות יבוס אינה מתירה את היציאה לחוויל. בעלי התוספות (מסכת ע"ז, י"ג) מזמנים: הרי למדנו, שלמטרת נישואין, מותרת היא היציאה לחוויל. תוס' משלים: רק יציאה זמנית ("דעתו לחזרה") הותרת למטרת נישואין, אבל יבם זה תכנן ליבם את אשת אחיו ולהשתקע בחוויל.

למדנו שرك יציאה זמנית הותרת למטרת מצווה. מכאן, שייצאה למטרה שאינה מצווה, לא הותרת גם אם היא זמנית.

ב. הרמב"ם גילה את דעתו בנידון בהל' מלכים (פ"ה הל' ט): "אסור לצאת מארץ-ישראל לחוויל לעולם אלא ללימוד תורה או לישא אשה ויתזר לארץ, וכיוצא הוא לטchorah. אבל, לשכון בחוויל- אסור אלא- כן חזק שם הרעב". הרמב"ס מבחין בין הגירה (= "לשכון בחוויל") ליציאה זמנית (= "אסור ליצאת").

הגירה לחוויל- מותרת רק במקרה של רעב קשה בא"י. יציאה זמנית - מותרת רק לצורך מצווה או לצורך שחורה. שחורה היא דעתו של הרמב"ס שטיול לחוויל אינו מותר.

ג. במשנה מועד קון (י"ג ע"א) נאמר שני שמי שחזור מהפלגה ("ימדיינת הים") בחול. המועד, מותר לו להתגלה בחול המועד (מןני שלא הייתה לו אפשרות להתגלה תוך כדי הפלגה) מוסיפה הגמara שאם יציאתו הייתה "שלא ברשות" – אסור. מהי יציאה "שלא ברשות"? מפרשת הגמara: "לשוט" (=טיול, לדברי רש"י: "לשוט בעולם ולראותו"). אך מודיע טiol מוגדר כייצאה "שלא ברשות", וכי אסור לטויל? פירוש הרא"ש בשם הרא"ז, שמדובר ביושב ארץ ישראל שיצא לטויל בחוויל (בספר האשכול מודגש, שאם טויל בארץ ישראל עצמה, חוזר לבתו בחול המועד – מותר לו להתגלה!).

בזאת למדנו שרבם מרמותינו הראשונים שמורים שאין מקום להתיר טויל

לחו"ל. אחרים, באה שורה ארוכה של פוסקים שאימצו את גישתם, ובראשם: ר' יוסף קארו (בכ"מ הלוי מלכים), ר' ישראל משקלוב (מראשי תלמידי הגרא", התגורר בצתה, בספרו פאת השולחן טעיף ס' א' ס"ק י"ט). וכן תורה הראשון לצין הגאון הרב עובדיה יוסף שליט"א (ייחוה דעת, ח"ה).

בשנים האחרונות נוסף לטוילים מאורגנים אלה מתפתחת תופעת התרמליאות לחו"ל. צעירים וצעירות דתיים יוצאים לטויל של מספר חודשים לחו"ל במצוות הרוחוק ובארצאות דרום אמריקה. בטוילים אלה יש פגיעה קשה באורח החיים הדתי של המטייל. אין בהם אוירה של קדושה, מתעורר בסיס האמונה ונשכח המוסר היהודי.

היציאה הבဟולה של מאות אלפי ישראלים לחו"ל בחודשי הקיץ וטוילי התרמליאות הממושכים. אומרים דרשו. הם מעידים על קרנות בויקתנו הפנימית לארץ ישראל.

הירושלמי (מועד קטן פ"ג הלכה א) מכנה אדם שירד מן הארץ כמו ש"הניח חיק אימו וריבק חיק נוכרייה". תפארתנו לא תהיה בארגון טוili "למהדרין" וטוili תרמליאות לחו"ל, אלא בחיזוקה של תיירות הפנים! "קום והתהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתנה".

טיולים לחו"ל לשם שמיים?

הורב אליהו מאלי

תופעת הטיולים בארץ הנכון מתחילה במנוע ובצימר החילוני, והיא חוזרת לאיטה לציבור הדתי, ולנ幽ר הדתי. יש הטוענים, שבתקופתנו אין איסור בטויילים אלו. טיעון אחר הנשמע בזכות הטיול בנכון הוא, שבאופן זה יכול האדם להתbold עמו עצמו. על ידי המפגש עם תרומות זרות, המדיה ושאר עמדות אלילים שבארצות המזרח, יצליח המטייל למצוא את עצמו. נסקור בתחילת את יסודות האיסור לצאת לחו"ל. אחרי מרור זה ננסה לברר את יחסנו לטיעונים אלו.

א. מצוות ישב ארץ ישראל

מספר בראשית נוכל לבחין שהענין המרכזី בחיה האמת הווה: ההבטחה שהבטיחה ד' לאמת את הארץ. בגללה החלה המריבבה בין יעקב לעשו. עשו נדחה וייעקב ירש. יעקב מסכים לודת למצרים רק לאחר שה' מבטיח לו: "אנכי ארד עמק מצרים ואני עעלך גם אלה". לפני מותו, מתחנן יעקב לבניו: "אל נא תקברוני במצרים". אף יוסף משביע את אחיו שלא ישכחו בחוץ לארץ, אלא יחוירו את עצמותיו לארץ ישראל. משה רבנו התהן להכנס לארץ, ופסוקים רבים נכתם על כך בפרשיות ואתchan. ארץ ישראל היא הארץ אשר עני ד' בה מראשית שנה ועד אחרית שנה. דורות רבים חלמו להגיא לארץ ולא זכו. הגרא כתוב באגדתו: "ויאני תודה לאל, נסע לארץ הקדושה שהקל מצפיט ראותה. חממות כל ישראל וחמדות השם יתברך, כל העליונים והתהחותנים תשוקתם אליה".

אמרו חכמים: "לעולם ידור אדים בארץ ישראל בעיר שרובה עכו"ם, ועל ידור בחוצה הארץ בעיר שרובה ישראלי"¹.

¹ כתomat קיא ב

ר' זира, בעלותו לארץ ישראל, נחפו לעבר את הירדן ללא מעברת. כאשר גינה אותו צדוקי אחד על פיזותו, אמר: "מקום שמשה ואחרון לא זכו להיכנס אליו מי אומר שאזכה אני בכך!!".²

"ומעשה בר' אלעזר בן שמוא ור' יוחנן הסנדר שהי הולכים לנציבים אצל ר' יהודה בן בתירא ללימוד הימנו תורה. והגיעו לציידן וזכרו את ארץ ישראל. זקרו עיניהם וולג דמעותיהם, וקרעו בגדייהם וקראו המקרה הזה וירשתם אותן וישבתם בארץם. חזרו ובואו להם למקוםם אמרו ישיבת איי שוקלה נגד כל המצאות שבתורה".³

לפעמים, מפרסמות חברות שונות את מוצרייהם על ידי הצעת "פרס" - טויל לחו"ל.

היציאה לחו"ל אינה פרט, היא עונש! היישבה⁴ והטיול⁵ בארץ הם הוצאות הגדולה שיש לנו.

אהבתנו לארץ, היא כאהבת איש לרעיתו. אפשר שיש נשים צערות ויפות ממנה, אך הוא אהוב אותה לא רק בגלל המראה החיצוני שלה, אלא בעיקר בגלל תכונותיה, אופיה ומידותיה. הקשר ביניהם אינו מותך מראות עיניים חיצוני אלא קשר נפשי פנימי. על כן לא יהלפנה לאחרת. אף בארץות כן. אפשר שיש מראות טבע יותר גדולים וכבירים במקומות שונים בעולם. אך לא בכללם, נעזוב את ארצנו.

מצוות ישיבת ארץ ישראל בזמן זה
כתב הפתחתי תשובה⁶: שמאור מכל הפוסקים הראשונים והאחרונים שמצוות ישוב ארץ ישראל נהגת בזמן זהה. אף גдолי אחרוני זמננו פסקו כן. החזון

² מסכת כתנות דף קיב/א רבי זира כי הוה סליק לא"י לא אשכח מדבר למעבר נקט במצרא וקעט אמר ליה ההוא צדוקי עמא פיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפיזותיכו קימיתו אמר ליה דוכתא דמשה ואחרן לא זבח להআ মি যুম দক্ষিণা হি রি অপা মনশক বিপি দুবৰ.

³

ספר פרשות ראה פיסකא כת

⁴ כתובות קיא: "אמר ר' אלעזר, כל הדר בארץ ישראל שורי שלא עוני".

⁵ כתובות קיא: "אמר רב רימה ט' באבא אמר ר' יוחנן: כל חמחל ארבע אמות בארץ ישראל, מובטח לו שהוא

⁶ פתיחי תשובה אכן העור סימןעה ס'ק ג

איש כתב⁷: "...ומצוות ארץ ישראל הוכרעה על ידי הרמב"ס⁸ והרמב"ן⁹ ושאר פוסקים, וידוע עד כמה שאף החוץ חיים זלה"ה לעלות". משמע מדבריו שפסק שמצוות זו נהגת מדאורייתא אף לדעת הרמב"ס, כאשר שפסק כן הרמב"ן¹⁰. הרוב קוק כתב בארכיות גדולה עלמצוות ישוב ארץ ישראל בזמן הזה, מתוך הפסוקים מתוך אמריו חז"ל ומתווך דברי הראשונים והפוסקים¹¹.

ג. איסור הייצאה לחו"ל.

הगמ' במסכת Baba Batra¹² אומרת: "אין יוצא הארץ לחו"ל אלא אםodo סאותים בסלע. אויר שמעון אמרתי בזמן שאין מוצא ליקח, אבל בזמן שמצוות ליקחafi' עד מה שאה בסלע לא יצא. וכן היה ר'ש בן יוחאי אומר אלימליך מחלון וככלו גдолין הדור היו ופרנסי הדור היו ומפני מה נעשו מפני שייצאו הארץ לחוצה לארץ..."

במס' ע"ז¹³ נאמר: "...ומטמא [הכהן על יד יציאה לחו"ל] ללימוד תורה ולישאasha. אמר רבי יהודה אמרתי בזמן שאין מוצא ליקח ללימוד אבל בזמן שמצוות למדוד אין מטמא. [כלומר אסור לו לצאת לחו"ל] רבי יוסי אומר אף אילו בזמן שמצוות למדוד יטמא לפי שאין אדם זוכה למדוד מכל".

⁷ קובי אפרות חzon איש אמתת קעה.

⁸ משנה תורה הלכות עבדים ח ט, הלכות אישות ג יט, ועוד.

⁹ השותה הרמבנן על ספר המצוות לרמב"ם מצוה ז.

¹⁰ חשתן הרמב"ן לסת' המצוות מטה רבעית שנצוטו לרשות הארץ אשר נתן האל יתברך ויחוללה לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב ולא נזובה בד זולתו מן האומות או לשטמה.

... ואומר אמי כי החזות שוחלכים פליגני בה והוא דורת הארץ ישראל עד שאמרתו (תיכ' בהר פיה הי"ד ובכ"ז כחותי י"ב, ושין, מלכים פ"ה) שככל היינגן ממנה ודר חוץ לא לארץ יהא בעיניך כעובד עבדה זורה שנאמר כי שישנו הימים מחסתקה בנחלת יי' לאמר לך עד אליהם אתרים ווותת זה הפלמת חולות שאמדו בה הכל והוא ממצוות עשה זהה שנצוטו לרשות הארץ ולשבת בה. אם כן היה ממצוות עשה להזרות מתחייב כל יתיד מטעו ואיפילו בזמנן גלות.

¹¹ ספר "חzon הנגאלה", תשובה לשואל בשם: "הלכתה ומעשיה", עמ' יי – לד.

¹² תלמוד בבלי מסכת Baba Batra דף צא/א

¹³ תלמוד בבלי מסכת עמدة זורה דף ג'א

ובמשי קידושין¹⁴: "ר' אשי אתה לקמיה דרבינו יוחנן אמר לי מהו לצאת מארץ לחוצה לארץ א"ל אסור. לךראת אמר מאה א"ל אני יודע...". במסכת כתובות¹⁵ נאמר: "יהוה גברא זונפה ליה יבמה כי חוזאה אתה לקמיה דרי חנינא אמר ליה מהו למיחת וליבמה אמר ליה אחיו נשא כותית ומית ברוך המקום שהרגו והוא ירד אחריו?". [כלומר, ר' חנינא לא התיר לאדם לצאת מארץ ישראל לחו"ל, שביל ליבם אשת אחיו].

ופסק הרמב"ס הלכות מלכים פרק ה הילכה ט: "אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללימוד תורה או לישאasha או להציג מן העכו"ם ויחזר לארץ. וכן יוצאת הוא לשורה...".

בנוספות עמדתה וורה ד"ג נ"א מביא דעתה נוספת: "לلمוד תורה ולישאasha" - פירוש ודעותו לחזור לא"י. דאילו אין דעתו לחזור, אמר בכתובות (דף קיא) אחיו של זה נשא עובדת כוכבים ומת מrown המיקום שהרגו וזה ירד אחריו לחוצה לארץ [כלומר אותו אדם שנשא אישת וחי עמה בחוץ לארץ כונה בשם: "נשא עובדת כוכבים"]! ודווקא בהנץ מצות שהן חשובות, ללימוד תורה שמלול תלמוד תורה שמביא לידי מעשה. ואשה נמי דברי (ישעה מה) "לא תהו מראה", אבל לשאר מצות לא. והכי משמע פ"ז ז מגילה (דף צז). אבל בשאלות דבר אחא מפורש: הנהן דקيلي, וככ"ש לשאר מצות שהם

¹⁴ תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לא/ב

¹⁵ תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קיא/א

חשיבות".

אם כן תוסי מביא שתי דעות: האחת, מותר לצאת רק לצורך לימוד תורה ולשאת אישה, אך לשאר מצוות אסור.

דעה שנייה היא דעת השאלות. מותר לצאת אף לצורך שאר מצוות, החשובה יותר מלימוד תורה ונשיאות אשה!

יש לבאר, במה קלות שתי מצוות אלו משאר המצוות?

הרב קוק מבאר: הרבונות של שתי מצוות אלו על פני שאר המצוות היא שאפשר לモעאן גם בארץ. ישנו תלמידי חכמים נוספים בארץ שאפשר ללימוד מהם תורה, ושין נשים נוספות בארץ, שאפשר לשאותן. הלימוד זוקא מרביתם הוא בגדר הידור מצווה. וכן לישא דוקא אשה מסויימת, כאשר

יש נשים רמות בארץ, זה רק הידור מצווה ולא גורף המצווה¹⁶. אפשר להסביר זאת באופן נוסף: במצוות תלמוד תורה אמרו חז"ל שהיא שוקלה כנגד כל המצוות. מאידך נידחית מצווה זו מפני כל מצווה אחרת, שעתה הוזמן לעשותה.

אף את מצוות הנישואין, יכול אדם לדחות, אם רוצה הוא ללימוד תורה. זאת ועוד, אם לא מצא אישה שמצוות חן בעיניו, אין חייב להתחתן עם האשה הראשונה שתסכים! בתפילה וציצית אין דין כזה בין אם הציצית והתפילה מוצאים חן בעיני האדם בין שאין מוצאים חן - חייב הוא להניחם. על כן, אם לצורך שתי מצוות אלו שכן קלות יותר מאשר המצוות מותר לצאת לחו"ל, מסתכם שגם לצורך שאר מצוות חמורות, אפשר לצאת מהארץ.

השולחן ערוך כתוב:

(ד) ואלו מגלחין במועד מי שיצא מבית השביה, ולא היה לו פנאי לגלה קודם המועד.ומי שיצא מבית האסורים, ואפילו היה חמש מיד ישראל, שהיו מכחין לו לגלה. וכן המנוחה, שהתרירו לו רגל. וכן מי שנדר שלא לגלה, ונשאל על נדרו ברجل. וכן הבא מדינת הים בחול המועד, או שבא בערב הרגל ולא היה שהות ביום לילך, והוא שלא יצא מארץ ישראל לחוץ לארץ לטיליל : [אורות חיים סימן תקלא ד]

¹⁶ שוויית משפט כחן סימן קמ"ג.

נמצא שלדעתם כל הראשונים ולדעת השולחן ערוך אסור לצאת לחוץ לאرض לטיל!

הוסיף המשנה ברורה שם ס"ק יז: והוא שלא יצא וכו' - פ"י (יב) דמא רץ ישראל לארץ ישראל או מחו"ל לחו"ל אף ביצא לטיל שאינו דבר מצוה אפילו מותר לו לנחל, כשהלא היה פנאי לגלח מעבוד יום כיון שיציאתו ברשות אף"ה מותר לא רשותה, שלא עשה איסור בזה. אבל מא"י לחו"ל אין מותר אלא ביצא להרוויה או לראות פנוי חבירו, זה הוא חשיב דבר מצוה שמותר לצאת מא"י בשביל זה. **משא"כ לטיל בעלמא דבכה"ג אסור לצאת מא"י לחו"ל לא חתינו לו לנחל:**

אף המשנה ברורה אוסר לצאת מארץ ישראל לצורך טiol. מאידך הזכיר המשנה ברורה של צורך הרוחה, בולם פרנסת מותר. היתר זה נמצא כבר ברמב"ם כד לעיל.

האיסור של המשנה ברורה

היתר נוסף לצאת לחו"ל שהווכר במשנה ברורה הו, לראות פנוי חבירו. מהיקן נלקח גדר זה? נראה שהמקור למשנה ברורה מדברי הרמ"א בשו"ע אורח חיים סימן רמח ד:

"הגה: יש אומרים שככל מקום שאדם הולך לשchorה או לראות פנוי חבירו, חשוב הכל דבר מצוה. ואינו חשוב דבר הרשות, רק כשהולך לטיל. ועל כן נהגו בקצת מקומות להקל בעניין הפלגת הספרינות והליקת שיירא תוך שלשה ימים [לפני שבת], כי חשבים הכל לדבר מצוה ואין למוחות בדין הוואיל ויש להם על מי שיסמכו [ר"ת]."

חו"ל גרו שלא להפליג בספינה שלושה ימים קודם שבת. נאמרו בזה מס' טעמים בראשונים¹⁷:

לצורך מצווה מותר לבטל גירה דרבנן זו, ולהפליג בתוך אותן שלושה ימים. במספר גירות דרבנן מצאנו גדר דומה, שבמקרים מצווה לא גרו. מביא הרמ"א דעה שהгадורה של "במקומות מצווה" אינה מצווה דאוריתית או דרבנן בלבד, אפילו צורך פרנסה או לראות פני חברו, גם הוא מוגדר לצורך מצווה, ומתייר להפליג בספינה תוך שלושה ימים סמוך לשבת.

הגר"א הביא מקור לרמ"א מהגמר עירובין ז"ר לו ב: "רבי יהודה אומר אם היה אחד מתן וכו': ורבנן זימנין דניחאה ליה בחמיה טפי מרביתה".

כאשר אדם הינה שני עירובי תחומים, אחד במאלה ואחד במערב, כי איינו ידוע לאיזה צד ירצה ללבת שבת מעבר לתוחום שבת. ר' יהודה אומר שאם בא חכם לצד מערב יכול הוא ללבת זוקא לצד מערב, מעבר לתוחום שבת. זאת כיון שאנו מעריכים שהתוכון ללבת לשם עת החכם. רבנן חולקים עלייו ואומרים שהוא יכול לבחור גם את הצד הנגדי דהינו למזרחה. פעמים רוצה הוא לראות חברו יותר מאשר לשמוע את החכם. על כן יתרופס העירוב לצד חברו.

¹⁷ משנה בדורה טין ורמז ס"ק ב... (א) היא הטעם שטמא יטטרך היישראל לעשות מלאכה בעצמו בשבת מושם פיקוח נש. ד מקומות סכנה הוא (ב) או שיששה הא"י בעל הספינה עמו מלאכה בקשורת הקלע ושאר חילולים (ג) או משם איסור תחומין כטבואר בבי' בARIOCHOT וחרי"ז ס"ל זאי משם חש מלאכה או תחומין ודאי היה אסור אף קודם כי יטמים וגם לדבר מוצה לא היה מותר אלא (ד) דעיקර האיסור משום מטל מצות עונג שבת דכל כי יטמים הראשונים יש לחם צער מהמת עניין הספינה שטטו משתבד וכדרכיב יחו' יטעו בשכו' וגם מחמת שרונו העולה מן הימים המלוחין וכן ורשו ורשות למאה עד אחר כי מים שהורבל בהו ובמי"ש ס"ב (ה) וייא דהטעם שאיסור להפליג בספינה הוא מפני שנראה כאילו רף ושט עיפ' המים בשבת וזה אסור לכוי' מפני גירה שהוא שעת חיות של שיטין.

יש להסיק לראיית הג"א את ההלכה שמערבען רק לדם מצויה, [מיינרא דרב יוסף מסכת עירובין זר' פב] מכאן שלראות פני חבריו נחשב כדם מצויה. הבית יוסוף הביא את דעת הרמב"ם [הלכות עירובין ו'] שהבירו היינו זוקא חמד חכם מפני שהוא לומד ממנו. וכן הביא את דעת תרומות הדשן¹⁸ הסומר שאפילו אינו חכם יכול לעرب ולכלת למוקמו בשבת. לאור זאת פסק בש"ע סי' תשטו: "אין מעירין עירובי תחומין אלא לדם מצויה, כגון שהיה רוצהليلך לבית האבל, או לבית המשתה של נישואין, או להקביל פני רם או חבריו שבא מן הדורך וכיוצא באלו...".

נמצאו לנו מזוזה: "צורך מצויה - לראות פני חבריו", עבר דרך ארוכה. לפי הרמב"ם מדומד זוקא לחבריו – חכם, שמננו יכול למלמוד תורה¹⁹. אף לפי תרומות הדשן, יש לומר **שזוקא בעירובין הקלו לערב לצורך זה**. כי מה שאמרו שאין מעירין אלא לצורך מצויה הכוונה מצויה כל דהו, קלשונו: "יום"ם הא חזין דלהקביל פני חבריו, לאו מידן חשיב, ולענין עירוב שרי. אלמא אזלין בה לכולא".

¹⁸ מדרשת חזון תלמיד א (שווית) סימן עז

שאלת: הוא דפסוק הנואנים שאסור לערב עית =עירובי תחומין אלא לדם מצויה. אט ש לשראאל פרדס יפת חוץ לתנוז, והזה חוץ ללבת שם ביחס עי"ז עירוב, כדי לטויל ולשוחק שם לשם בזיטע עי"ז עירוב, חשב כהיג לדם מצויה או לאו?

תשובה: יואר דשרי לערב בחין, דחולך מיטיס לטויל חשיב לדם מצויה. והכי איתנא באשורי ובגהייה בימיינו בשם רית, דמציאין הקפן ביחס אם אבוי רוצה לטלט לטלט בשמות וויש, ולא יכול להנחי הקפן יהדי בביה, וחשיב הרץ הוצאה לאויך יו"ט כוון למולו ושית לקרויה ב'. וזה גראה בכל דרו חשב דבר מצות לערב טבבלו. דרומכין כי אדם רוצה לערב כדי להקביל פני רם או חבריו הכהמן הזך שרי. ואילו לעבר במים עד צואאו ביחס בטיב הרמב"ם, דוחולך להקביל פני רם או אבוי, או פני מי שעודל ממנו – שרי. וחבורו לא נקט חותם. וכיכ באשורי בשם הרץ גאות, זוקא תיריח שמלול ממן בחכמה שרי לעמרר כדי להקביל פני, אבל השוה לו – לא. אפס, אין נראה לחמא ראה מהותם, דהתמס שרי להעבר אפי כדי לשמר פירוטי, דאיו דבר מצויה כלל. ומימ' חא חיין דהקביל פני חמוץ, לאו מידן חשיב, ולענין עירוב שרי. אלמא אזלין בה לכולא.

¹⁹ כך פירוש הבית יוסוף רמב"ם אורח חיים סימן תשטו

על כן תמורה מאד כיצד לפקח המשנה ברורה היותר זה, שמצוינו שמייעיל בתקנה דרבנן, והעביר זאת למצווה דאוריתיא? מכל מקום כשהנקבל שיטות המשנה ברורה, יהיה מותר לצאת לחו"ל, ודוקא לראות פניו חבירו חכם, שלומד ממנו, לפי הרמב"ם, ולפי תרומות הדשן חכם טוב, שיש לו שמחה בראייתנו. שהרי כל טעם ההיתר ביום טוב מכוח שמחת יום טוב. ואם זה חמת קצר, אין כאן שמחה. [ויש לדעת האם גם בימינו עדיין יש היתר מסווג זה. שהרי בימינו אפשר לדבר בטלפון עם כל חכם בקהלות הרבה ו אף למי שמתגעגע לראות פניו חבירו, יכול לצלט קלות וידאו ולשלוח בדואר, או בדואר אלקטרוני באינטרנט, לכל קצות העולם. مستתר שבחاهאי גוננו גם המשנה ברורה יודה, שאין לצאת לחו"ל לראות פניו חבירו, דין אין כאן שמחה יתירה בראייתו ובධיבור עמו].

גם לפיו המשנה ברורה, אם ראיתך החכם יכולה להביא לאיסורים נוספים, אסור הדmr לגמרי: זו לשונו: "(ה) בפרדים שיש בו שמחה - מיהו פשוט דמיiri בשמחה של היתר, אבל לפי מה שמצוין בע"ה באיזה מקומות בעיירות גדולות שעוסקין שם בהוללות ובהתערות זרים ונქמות, זהה מזדיין אין ערבי, דמקרי זכר עבריה ולא דmr מצוה. וכבר צוחו על הוללות זו כמה גדולים והשומר נפשו ירחק מלילך שם. ועי"ז אמר דהע"ה אשרי האיש אשר לא הלק וגויי" [משנה ברורה סימן תנטו ס"ק ה].

אם כן אם בטיעול לחו"ל יפגש האדם מקומות שיש בהם איסור, בין איסור תערובת של גברים ונשים, בין מקומות של עבודה זרה - פשוט שאין כל היתר.

אך ברור לכל הדעות שלצאת לטיעול סתם, אין כל היתר. ההיתר של המשנה ברורה לצאת לראות פניו חבירו, גורם לעיתים ליחס המקל ביציאה לחו"ל בשביל כל סיבה שהיא. לאחר שיוצאים לחו"ל פעם או פעמיים, מפסיקים בכלל לשקל האם יש היתר לכך.

גם ביציאה לחו"ל לצורך מצווה, צריך לשקל האם הרצון הבסיסי הוא לצאת מהארץ לטיעול ו"מדבקים" לזה צידוק של מצווה, אופן זה אסור, או שהיסוד להחלטה לצאת לחו"ל הוא הצורך לראות פניו חבירו, את האופן האחרון, התיר המשנה ברורה. [דוגמא לדבר: הנושא לבקר את הרוי בחו"ל,

או לנישואי אחיו וגדומה]. ולב יודע אם לעקל או לעקלות.

ג. האומר אחטא ואשוב

יש אנשים האומרים שבימינו אין אישור לצאת לחו"ל, מפני שהיציאה קלה מאוד. וכן החזרה.

טעון זה תמורה מאד. האם קלות העבירה מותירה אותה? יש מקומות שמכירים מוצרים ללא בניין וסמכים על יישורם של הלכות שישלמו את הכספי. במקרים אלו קל מאד לגנוב. האם מותר לגנוב מוצרים אלו?

יש אנשים האומרים, עוזבים אנו את הארץ לפרק זמן קצר ומידי נשוב. המחשבה לעזוב את הארץ ולשוב, נראה שהיא חמורה יותר מפני שהיא בבחינת "אחטא ואשוב".

כתב הרמב"ם²⁰: "ארבעה ועשרים דברים מעכbin את התשובה: ארבעה מהן, עוון גדול והעשה אחד מהן אין הקב"ה משפיק מידו לעשות תשובה לפי גודל חטאיהם ואלו הן: ... (ד) והאומר אחטא ואשוב ובכלל זה האומר אחטא ויום הכפורים מכפר".

יש חמורה מיוחדת בעבירה אשר הגורם לה היא התשובה. אם התשובה גורמת לחטא, ראוי שלא תהיה אפשרות תשובה. שהרי אז גם לא יהיה החטא!

יש לבאר עוד. החומרה המיוחדת באומר אחטא ואשוב, נובעת מכך שהחטא נעשה יותר בקלות, על כן קשה יותר לפרש ממנו. אדם המעשן סיגריות, ורוצה להפסיק ואומר: ". עוד סיגריה אחת...". סביר להניח, שלא יפסיק לעשן.

לאחר שטעם האדם מהעבירה נעשית היה לו כהיתר. בפעם הראשונה הוא עוד מطلبט. בפעם השנייה הוא רואה שלא קרא לו מאומה. הוא ממשיך לגר בארץ ישראל, ואולי אף מתכנן את הטויל הבא לחוץ לארץ.

²⁰ רמב"ם הלכות תשובה פרק ד א

ד. מצווה הבאה בעבירה

יש הטוענים שהם נושאים לחוץ לארץ על מנת להתחזק. המפגש עם האליליות ושאר תרבויות המזרחה יחזק אותם ויבחר להם את אמונתם. מחשבה זו אינה הוגיונית. אם רוצה אדם להתחזק בעמדת ד' בדאי צריך הוא סיעיטה דשמייה. האם יזכה הוא באונה עוזה מהশמים, על ידי עבירה על רצון ד'?

נראה שאפשר להגיד זאת בתורה: "מצווה הבאה בעבירה". אין זו עבירה סתמית אלא עבירה גדולה, שהרי לימדונו חז"ל: "סקולה מצוות ישוב ארץ ישראל כגד כל התורה כולה"²¹.

שما יאמר האומר: אך מני ש אסור לצאת לצורך מצווה כזו? הרי אם לצורך ראיית פני חברו התירו - לצורך התקוזות על אחת כמה וכמה! לא מיניה ולא מקצתה. אפילו המשנה ברורה שהתריר לצאת לצורך ראיית פני חברו הגדר שזה בתנאי שאין כאן חשש איסור²². והדוגמה שהוא הבא לאסור, היא ערובה בין גברים לנשים. אין כאן גוף העבירה של גלוי עריות ובכל זאת הוא אסור.

על אחת כמה וכמה, כאשר תוכן הטויל הוא מפגש עם עמדת זורה לסוגיה. אסור לראות עמדת זורה ולהנות ממנה. בודאי אסור לנסתן ולהכיר אותה. רק לדין הטענה הותר ללמידה ולהכיר עמדת זורה על מנת שיוכלו לזרע את עובדייה.

גם הביקור באפריקה אצל שבטים כושים למיניהם, צריך עיון גדול. על פי המפורטים חשובות שם הנשים את גופן באופן שאינו מתקבל אצל הגויים באירופה. ומניין ההיתר לצפות באוכלוסייה כזו? זאת ועוד מי מבטיח שהניסיונות יצליחו? אולי ישפייע המפגש לרעה ולא לטובה? סכנות רמות אורבת ליווצא למסע חיפושים והונסויות מסווג זה. פעמים רבות מנסים גם סמים בלתי שיגרתיים. לעיתים אוכלים פטריות מזיקות שההורשת באופן בלתי הפיך את המורה!

²¹ ספרי פרשות ראה פכייה, ילקוט ודברים רמז לתפה
²² משנה ביצה ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז

אנשים העוסקים בתחום זה, טוענים שמתוילים רבים נפוגים מسمים ופטריות אלו באופן קשה. לsicoms נאמר הרבה נימוקים הכספיים יש נגד היציאה לחו"ל. אולי לא יספיקו נימוקים אלו לשכנע ולהטוט את הלבבות. העיקר הוא להתמלא באהבה גודלה לארץ ישראל. מתוך אהבה זו יعلמו השאלות, וטולי הנכר. אף שמאמר זה נכתב בהלכה, קשה שלא להזכיר בשירו של ר' יהודה הלוי, "צין הלא תשאלי".

"ועת אחלום שיבת שבתך אני כינור לשיריך
למי לבית אל ולפני אל מאד יHEMA
ולמחניים וכל געני טהורייך
שם השכינה שכונה לך,
וყוץך פתח למול שעריך שחק שעריך
וכביד hei לבד היה מאוריך
ואין סחר ושמש וכוכבים, מאוריך ..."

מי יתנני משוטט, במקומות אשר נגלו אלהים לחוזיך וציריך,
מי יעשה לי כנפיים וארחיק נדוד,
אניד לבתרי לבבי בין בתרייך ...

חיה נשמות אויר הארץ
וממור דורור אבקת עפרך ונופת צוף נהריך
יינעם לנפשי הלוּן ערום ויחף
על חרבות שמה אשר היה דבריך ...

תל אביב, רוח' דובנוב 7, טל. 010169-03 מקס. 6958804 למכרזים: ת"ד 25400 תל אביב 51616

יציאה לטויל ממושך למזרח הרחוק אסורה בתכליות

מלבד עצם האיסור לצאת לחו"ל לשם טויל בלבד, כפי שנפסק בשו"ע או"ח סימן תקל"א סעיף ד', הטויל הממושך במזרח הרחוק הינו שלילי במיוחד כי הוא מכניס את המטייל לסכנות פיזיות ורוחניות כאחד. גם סכנות רציניות של בריאות פיזית וגם סכנות רוחניות חמורות ביותר בתחוםים שונים - עבדה זרה, צניעות, כשרות ועוד. נוסף לכך, מנין ההיתר להימצא תקופה ממושכת ללא אורח חיים יהודי מסודר-לא מנין, ללא ספר תורה ועוד, וכל זה לא מתוך כפיה חיצונית כי אם מתוך רצון ובחירה!!

כאמור, אין שום היתר לטויל ממושך כזה למזרח הרחוק,ומי ששולאל את דעת ההלכה בגין התשובה היא: **אסור בתכליות!** לעומת זאת ראוי לטויל מרבי ארצנו הקדושה. יש הרבה מה לראות בה, להתרשם מנופיה, להתחבש מיפותיה, ולהכיר שאכן "הדור נאה זו העולם" ומתווך כך להגיע למצב הנפלא של "נפשי חולת אהבתך".

בברכת התורה והארץ

חיים דחקמן

מה המקור לאיסור היציאה לחו"ל בכלל, וכיוצא בהתייחס לתופעה ההולכת ומתרחשת בקרב בני הנוער, היוצאים אחרי השירות הצבאי למזרח הרחוק?

בתלמוד במסכת בבא בתרא צא. תננו רבנן: אין יוצאים מארץ ישראל לחו"ל... ופרש רשב"ט מפני שמקיימן עצמו מן המצוות, כנראה שהחומר הוא לפי שיטת הרמב"ן בסוף פרשנותו של רך שבחו"ל חלק מהמצוות אינן נהוגות, אלא שעיקר חיובן הוא בארץ ואילו בחו"ל החיוב הוא מדין הצבאי לך ציונים לכשיוחזו לא תהינה חדשות עליהם.

בטור ושו"ע ההלכה אינה מובאת מפורשות אויל בಗל החורבן שהיה בדורות החם, אולם במבוקש הלכות מלכים פ"ה הל' ט' כתוב שמותר לצאת ורק לדברים מסוימים, ללימוד תורה, לישא אישة, להציג מן העכו"ם וסchorה, ובעיקר האיסור הוא למטרות טיול וబילוי. וכן בספרفات השולchan לתלמיד הגר"א הרב ישראלי משקלוב) בסימן הראשון מאירין בנושא. מרן הרב קוק זצ"ל כתוב בספריו משפט כהן ט' קמ"ז שאפלו לצאת להשתטוח על קמי צדיקים שיש בהזען אין לצאת לחוץ לארץ. לאור המקורות האלה ברור שיש איסור יציאה בזמננו וביחוד למזרח הרחוק שם מתלוים עד כמה וכמה איסורים של המצוות בחמת עובדי אלילים, בעית בשירות המזון, צניעות וסיכון גדול להסתובב באיזוריים הרים. כל מי שנגעה יראת ה' בלבבו צריך להמנע ולהשפייע גם על אחרים לבב יגררו לאופנה החדשה הזאת.

הנני מחזק בזה את המעורדים בקרב הנוער והלאוי והדברים יכנסו לבב הדור הצעיר ויצילו אותו מנטיות של חי ריקנות ושםום.

בזכות התהערכות לאהבת ארצנו הקדושה שהובטה לנו מפי הגטורה, נזכה בקרוב לראות בשלטת ריבונות עם ישראל על כל מרחבי ארצנו ושלום ובטעון אמיתיים ישרוו בכל חבל נחלת אבותינו.

בכבוד רב,
חותם לכבוד התורה
הרב צוב ליאור

"בני חורין"- באוקראינה?

מאת הרוב ישראל אריאל

(המאמר פורסם בעיתון הצופה ומודפס באישור הרוב)

עדים אלו באחרונה לפרסומים בעיתונות הדתית, הקוראים לציבור הדתי לחגוג את הפסק בארצות אירופה: באוקראינה, ברומניה, בצרפת ובמקומות אחרים. זאת, למעטם של הכרות היהדות הקסומה, יהדות של תורה וחסידות שהתקיימה בארץות אלה בשנים עברו.

כודגמא, ניטול לידינו מודעה אחת מרבתן וננטה לנתח את משמעותה. אחת מן המודעות שהתרפרסמו לאחרונה ביהזופה (כגון, בא' אדר תשנ"ח) אומרת: "על גdots הדינרף! חופשת פסח באוקראינה! השנה אתם בני חורין!" מודעה תמיםמה, לכארה, אך כשהיא מתפרסמת בעיתון של יהודים שומרי מצוות -

יתרה מזו, בעיתון האמור ליגע ערכיים דתיים לאומיים - הדም מכאייב. אמנים העיתונות הדתית היא גם שופר פרסום, כגון: לענייני מסחר, לשיכון, להרשמה למוסדות חינוך, ליציאה לנופש וכדי, וכמו כן, המקובל בעיתונות הוא שאין המערכת אחרת לתוכן המודעות ולטגונון, אך בדור לכל, שלא תיתכן סתירה בין תוכן העיתון ומאמratio לבין המודעות המתפרסמות מז. בדור, למשל, שמערכת עיתון דתי לא תפרסם מודעה בדבר מכירת מוצריבשר טרייפה. מודעה בדבר נסיעה לחוץ לארץ נחשבת לתהום היאפור, שכן, יש הסכמה שבשתייה שיש יהיה לנסוע לחו"ל גם אם לא תמיד הדם מוצדק. מובן, אפוא, מדובר המערכת מתירה לעצמה לפרסם, שכן כיודע,

פרסום מודעות הוא חלק חשוב מן המימון של העיתון. למורת האמור, דומה שעיתון כיהזופה, המוגדר ככותרתו בעיתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי, לא יכול להרשות לעצמו להנוט מפרסום מודעות אלה, שכן, מייסדי תנעת 'המזרחי' ומשיכיה, חרטו על דגלם את סיסמת התנועה המנוסחת באופן תמציתי: 'ארץ ישראל', לעם ישראל, על פי תורה ישראל.

נסעה לנתח, אפוא, מודעה מסווג זה ולראות, האם המודעה מתוישבת עם

ערבי התנועה, או שמא היא 'מחנכת' את הצימר להרגלי חשיבה והתנהגות הסותרים את ערכיה. זכרה המודעה שהtrapסמה לא מזמן בעיתונות הדתית, תחת הכותרת: 'האם הנחת תפילין ביגנגל?! המודעה קוממה הורים ומחנכים, שכן, קראה לנער שומר מצוות, יצאת לטיירות לפינות נזחות של העולם, תיירות שיש בה סכנה לגוף ולנפשה. נסה איפוא לבחון, האם מודעה כנ"ל תואמת את מודעות העיתון, האמור לשמש כלי חינוכי של התנועה.

'תורת ישראל'

מצוות הישיבה בארץ ישראל היא הבסיס שעליו בנויו התנועה הדתית לאומיות. לא כאן המקום לפרש את המקורות השונים שכמ' התבאו בספריו גדולי ישראל. הדבר בא לידי ביטוי ממצה במאמר חז"ל שכולם אמוניהם עליו: "שколоּה ישִׁיבַת אֶרְצֵ יִשְׂרָאֵל - כל המצוות שבתורה!" (ספריו, פרשת ראה).

משפט זה אינו מליצה אלא מעוגן בהלכה, המחייבת כל אדם מישראל לשבת בארץ ישראל ואוסרת עליו את היציאה מתחומיה. לא כאן המקום להרחיב במקרים, אך ראוי להזכיר, לפחות, את דברי הרמב"ם האומר: "אסור לצאת הארץ ישראל לעולמך! אלא ללימוד תורה, או לישא אישת הגויים (ואחר כך) ייחזר לארץ. וכן יוצא הוא לטבורה... ואף על פי שמותר לצאת (בשעת הרעב) אינה מידת חסידות, שהרי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו, ומפני צרה גוזלה יצאו - ונתחייבו כליה למקום" (הלכות מלכים ח, ט).

הווע אומר, בשלושה מקורים מוגדרים קיים היתר בהלכה לצאת לחוץ לארץ. הרמב"ם מוסיף על כך מקורה רביעי, הינו, יציאה למטרות מסחר, עם זאת, מleshono: "ווקן יוצא הוא לטבורה", משתמע, שכמו שהותר לאדם לצאת להציג מן העכו"ם - בכך גם הותר לצאת לטבורה, ככלומר, לא הותר לצאת לטבורה אלא כשיisch בכך מעשה 'הצלה', כגון, כאשרבה פרוטה מן הכס"ט - כמשמעות דברי הרמב"ם שם. הדבר מוכർ, שאם לא נאמר

כן, אלא כל פעולה מסחרית הותר, אין צורך לומר שמדובר 'הצלחה' מוטר. דמי הרמב"ם, אפוא, נחרצים: לא הותר לצאת לביקור בחו"ל הארץ, כי אם במקרים דוחפים הנכללים במסגרת ארבעת הפרטים האמורים. ראוי להוסיף את המובה במסכת קידושין (לאב) שם מתואר, שרבי אסי רצה לצאת לחוץ לארץ לקראת אמו הזקנה שהייתה בדרך ארצתה, ורבי יוחנן רב עיכב בידו. על כל פנים, מעולם לא שמענו יותר בהלכה לצאת מארץ ישראל לתירות לשם, כדי לאכול "אוכל ברמה בילאומית" – כלשון המודעה.

'ארץ ישראל'

חג הפסח הוא אחד משלשות הרגלים, בו היו כל ישראל עוזבים את ביתם במרחבי ארץ ישראל וועלם לירושלים ולבית המקדש. גם בתקופה שלחלקים עם ישראל התפזרו בארצות העולם, כגון, ביום השני, הייתה עלייה לרגל בחג הפסח מן התפוצה, כגון מbabel וממצרים.

בתקופת הגלות, בעת שככל ישראל היו יושבים אל שולחן הייסדי נקבעה פתיחה להגדה במילים: "בשנה הבאה באָרְעָא דִּישְׁרָאֵל!" זאת, מתוך שאיפת הדורות לחוגג את הפסח בארץ ישראל ובירושלים, כן הוסיפו ואמרו "בשנה הבאה בְּנֵי חֹרִין!" ההנחה העומדת ביסוד קריאה זו היא, כי אין חירות לאדם מישראל נכר כי אם בארץ ישראל. הרעיון המרכזי הטמון בהגדה הוא: המריה משיעמוד מצרים ושאר הגלויות – לחריות עולם **בירושלים**. אך מה המסר ומה הרעיון שמחונכת עליו המודעה? רצונן להיות 'בן חורין' סע לחוץ לארץ, לגלות – ו"השנה תהיה בן חורין" זהה המסר, וזה החינוך, שרצו העיתונות הדתית להעביר לקוראייה?

'עם ישראל'

השם 'אוקראינה' עבר עם ישראל שם מעורר חללה. ארץ זו היא טmol הזוועה, הדם והרצח. מאז ימי חמלניצקי ימ"ש, אוקראינה היא הביטוי המוחשי לאנטישמיות במובן הגורע ביותר שלה. אף ביום שלטון הנאצים

ימ"ש, היו האוקראינים עם צמא דם, אשר הרגו מיהודים בתאות רצח שאינה נופלת ברמתה המקובלת אצל הרוצחים הגרמנים ואף עלה עליה. היכן אפשר לקרוא בשווין נש מודעה בעיתון דתי לאומי, הקוראת ליהודים לחוג ב'חג החירות' ב'בני חורין', הארץ שכל שעל וכל פינה שבה רווים דם יהודי?

ומה באשר למעט גאויה יהודית? היקן מעט הכבוד לנרצחים? כיצד ישב יلد היהודי מירושלים לסתור בחורсон שבאוקראינה, וישיר ימה נשתנה' בין חורין, כשבסמטאות העיר עדין מסתובבים אנטישימים רוצחים אמותיו, הצמאים לדם יהודי גם בעצם הימים הללו? היקן המכד לדם עם ישראל השפוך כמים? מדוע 'הצופה' בעיתון מהן לערכי הארץ ישראל, מעודד הורים לקחת את בניהם מארץ האמת בחג הפשת כדי ליחוגו שם בארץ הדם והאפייה?

'למהדרין מן המהדרין'

במודעה הנ"ל נאמר, שהסדר ייערך בהשתתפות רב. יש לתמונה, מה ראה הרוב לנכון לצאת מהארך, לכטדי' חג הפשת לעירقت סדר זה? כרב בישראל יש מקום לצפות ממנו, כי ינחה את קהילתו ואת כל החיזור לקיים אתليل הסדר כ'בני חורין' בירושלים, ולהביע בפ"ז זוקא, את הציפייה לחידוש ימי עם ישראל כקדם בעת העלייה לרגל. היהודות אינה מליצות, היהודות היא תורה ומעשים. אחד מיסודות האומה הישראלית זו הקריאה: "נעשה ונשמעו" יلد הקורא בפיו בהגודה - לשנה הבאה בירושלים! אך **למעשה ובפועל יושב לסתורי עט הוריו ורבותיו באוקראינה** - לא ירחק היום וימצא את עצמו שם, חלילה. דומה, שגם היחס' המצורף למודעה - **'למהדרין מן המהדרין' מטעם יחוג חת"ם טופרי' בבני ברק, אף ייחס' זה אינו מוטיף כבוד לנוטני.** בעל החת"ם טופר - מגוזלי ישראל בדורות האחרונים, מודאי אינו מאושר מן היחס' הזה שנוטנים בשמו. שכן, בחדישיו למסכת סוכה (דף לו, א) משווה החת"ם טופר את מצוות ישיבת הארץ ישראל - **למצוות הנחת תפילין!** לדמיו שם, כשם שאדם מישראל המבטל מצוות תפילין עונשו חמור (ונקרה

'פרש' ישראל בגופו) כך גם מי ש לבטל מצוות 'ישיבת ארץ ישראל' - חוטא ופושע הוא.

מתן הכהר 'למהדרין מן המהדרין' (?) לחגיגתليل הסדר באוקראינה המנוכרת ורווית הדם, היא עשיית חוכה ואיטליה מן ההלכה ומון היהדות.

ניסייה לקברי צדיקים'

כדי לתת י hitchשי נוסף למצווה זו, מוסיפים מחברי המודעה, כי ניתן לשלב בנסיעה ביקור בקבריו צדיקים. אכן, התעשיה התיאורטית טביב הנסיעה לקברי צדיקים הולכת ופתחת, ותהות בותרת זו, צמחה מצווה חדשה, של ביקור קברים בארץ אירופה. לאחרונה שמענו אף על נסיעה לקבריהם במצרים הארץ שהتورה אסורה לשוב לתחוימה.

יש להזכיר בעניין זה, כי קיימת הסטיות בהלכה, מתפילה על קברים צדיקים, שכן, בתפילה על קברים קיים חשש של אייסור מן התורה, כתוב בספר דברים (יח, ז) "לא ימצא בך... שואל אוב וידעוני ודורש אל המתים". הרמב"ם כתוב בעניין שכאשר בית דין גוזרים תענית על הציבור בעת עצירת שחוננות הייצאה היא, לא להתפלל בפני המתים, חלילה: אלא מטרנה - להמחיש לציבור, כי חס קרוביים למתה. ראה מה שכתב הרמב"ם בעניין זה: "אחר שמתפללים, יוצאים כל העם לבית הקברות, ובוכים ומתחננים שם, ככלומר: הרי אתם מותים כמו אלו[המנוחים בקבר] אם לא תשובו מדוריככם!" ככלומר, בהליכה לבית קברות, אין פונים לנפטר הקבר בקבר מסויים, אלא מטרת ההליכה היא, לחוש מקרוב את המושג מות, כדי להתעורר לתשובה.

כן ראה מה שכתב בעניין בעל חי אדים (כלל קלח): "יזהר מאי שלא ישים מגמותו להתפלל ולבקש (רוחמים) מן המתים! שקרוב הדבר שיהיה[זה] בגדך:[ידורש אל המתים]. אלא שיתפלל לקדוש ברוך הוא שיעשה הצדקה בזכות הצדיקים המתים".

אמנם מוצאים אנו בדברי חז"ל שכאשר הגיעו המרגלים לחברון: "הלו' כלב

ונשתטה על קברי אמת" (סוטה לד'). אך מודומ במרקחה ט היהقلب נתון במרקחה והלך לקברי אמת האומה בחברון שבארץ ישראל. היה זה בטرس נתkedsha ירושלים ומקום המקדש, לפיכך פנה לבן ממקום קבורות אמותם יצחק ויעקב. (ראה שם בגמר את נוסח התפילה שהתפלל לבן, שرك בנוסח זה מותר להתפלל במרקחה בכיתת קברות). על כל פנים קיימת, כאמור, הסתייגות בהלכה מהליכה לבתי קברות. אם לא במרקרים יוצאים מן הכלל. עסיה לקברות צדיקים כפי שהתקבלה ביום, מודאי אינה מוכרת בהלכה, והיתלהמתו' המזולה סיבב היחשתחות' על קברים באירופה צריכה בדיקה. כך, על כל פנים, נראה מן המודעה הטכנית לעיל, שם הזכורה אפשרות לנסוע לקברי צדיקים באוקראינה. דומה, שתנופת זו לא באה אלא להקל על המתלבטים ולתת להם תירוץ יהושר' לנסיעתם. שמענו אמן על תירויות יהודית להליכה לקברי מלכים ונביאים בארץ ישראל וכן לקברות תנאים ואמוראים הקברים בהם, אך מעולם לא נשמע היתר בהלכה ילהשתטה על קברי צדיקים בחו"ל. לא באירופה ומודאי לא במצרים. המנהג לנסוע לקבר רבי נחמן מברסלב באומן השתרש לאחרונה, וכך גם הנסעה לקברי אדמור"רים מפורסמים בחו"ל, אך לא כל מה שעושים המוני 'החסידים' בימינו, הופך להלכה ולמעשה חסידות, ולא כאן המקום להאריך בעניין זה.

חיי מותרות

נקודה אחרת שאנו להתעלם ממנה היא, רדיפת הנאה וחוי מותרות. ברור לכל, כי נסיעת משפחה לחג הפסח לחו"ל משמעותה הוצאות ניכרות וחיכים בתנאי מותרות. האין לתת את הדעת לחינוך הפסול של בני המשפחה להרגל לחיות חיי מותרות! חז'ו דמותו של החותם הלאומי, היוצא עט המשפחה והמזוזות לבנות בדים של בתים מלאן בחו"ל בחג הפסח! חז'ה הדור שאנו רוצים לגדר! זה שמחד גיסא יבכה את מר גורלט של הנרגים בשואת אירופה, אך מאידע גיסא,ibalha יופש מקסים ומלא פינוקים באוקראינה רוית הדס? שלא לדבר על העובדה, שבאותה שעה בה מבלה המשפחה בחו"ל, משפחות רבות אחרות בארץ, כגון עולים חדשים, תושבי עיירות

הפיתוח, חיללים על הגמלות וכו', אלו ואחרים מיחללים לחג החירות עם נקודות אור בחיקם הקשים. האין עם מי לחגוג בארץ? היכן מוחנים דור לאחבות העם והמדינה?

אחד הרעיוןות המרכזיות של חג הפסק הוא חפתותו. אכילת לחם עוני זו, לא כור את ימי המזוקה של העם, להרגיש את מצוקת הדל, לקרוא לאורחים לסדר בכנות: כל זיכפין-ייתי ויכול!, זאת להשריש את הידיעה, שיש לחיות בצדיפות, להשתתק במעט ולסלוד מן המותרות והפינוי.

היכן מגשימים את הרעיון של 'לחם עוני' ביציאה למלאן חמישה כוכבים לאכול מעדןם ברמה ביןלאומית!!

העיתונות הדתית - והפרסומים

העיתונות הדתית והפרסומאים שומרי המציאות חיבים לעשות את חסבונם הנפש בדף האסור והמותר בפרסום. עצם פרסום המודעה, גם אם לא תיגג את מטרת המפרסם, יש לתוכנה השפעה שלילית על קוראי העיתון - גדולים וקטנים. בתרבות, העיתונאות המקובלת ניתנת למצוא מודעות המציעות סייגריות משובחות - מחד גיסא, כשמאידך גיסא, בתחתיות המודעה מופיע משפט: 'על פי הוראות משרד הבריאות העישון מסוכן'.

לא כן ביהדות: מה שאסור מבחינת ההלכה אסור גם לפרסם, בבחינת - 'לפני עיור לא תיתן מכשול'!

ענף התעשייה הוא ענף המגלגל מיליונים רבים, אין פלא שאנשים המעורניים לששלל כספים לכיסם ולהתעשר, מנסים למשוך ציבור שומר מצוות לתירות בארכות אירופה, שיש בה הרבה זיכרונות מדורות עברנו. הדברים אמרו במיוחד לציבור הקשור לגודלי תורה ולהצרות חסידיים ואדמוניים בארכות אירופה, וכן לציבור גדול שיש לו שורשים משפחתיים בארכות השואה. השמות: פראג, וילנה, ורשה, גור, לייזנסק, ברדיציג, לובלין ועוד, הם מושגים שיש להם שורשים עמוקים בנפש כל יהודי שומר מסורת.

בעולם שהכסף יענה את הכל, רק טבעי, שאנשי עסקים יכנסו לפלח תיירות זה כדי לעשות רווחים קלים. כך מושגיים הקשר להזרין למלאנות שרגל היהודי לא דרך בהם מעולם.

האגואו רב' זלמן רחמייה גולדברג

דין בבית הדין הרבני הגדול בירושלים

פרסום מודעות על טיולים לחו"ל - יש בו ממשום 'לפנוי עיוור לא תיתנו מכשול'.

ש. מה דעתכם רב' על היבט ההלכתי של פרסום מודעות בעיתונים ובעלונים המופצים בתבי נסחת על טиולים בחו"ל בארץ?

ת. אם מדובר על נסיעות וטיולים גריידא לחו"ל, הן אסורות על פי ההלכה, ובפרטם מודעות על טיולים כאלה, יש כאן בעיה של "לפנוי עיוור לא תיתנו מכשול".

ש. מה הן ההגדירות ההלכתיות של היתר נסיעה לחו"ל?

ת. אני מציע להיות בעניין זהה מדויקים מאוד ולצטט את הדברים במקור. בשולחן ערוך סימן תקל"א סעיף ד' נאמר לגבי היציאה לחוץ לארץ: "והוא שלא יצא מארץ ישראל לחוץ לארץ לטיפיל", ומיד אומר ה"משנה ברורה" בסעיף קטן י"ד: "אינו מותר אלא להרוויח (כלומר, לשם פרנסה) או לראות פניו חבירו, אבל לטיפיל בעולם, אסור לצאת לחו"ל". אלו דברים מרווחים שחשיבותם של הציבור ידוע אותן. במקום אחר, מזכירה הגמרא שני היתרים נוספים "לימוד תורה", וכן "ליישאasha".

ש. ומה בכלל הקשור לטיול לשם?

ת. אין בזה שום היתר. הדבר אסור לחלווטון, כל שכן אם מדובר על כהן, שהוא אסור שכן כתוב שארץ העמים מטמא, גם בזמן הזה.

ש. האם ראוי לפרסם מודעות על טיולים לחו"ל רק אם תופיע בהן הבהרה שההלכה אוסרת לנסוע סתם לחו"ל, מה דעתך על כן?

ת. דעתך היא חיובית מאוד. כך צריך לנוהג והלוואי שכולם יהיו נוהגים כך.

לדעתי, בנוסח הבהיר שיפורע במודעות מסווג אלו, כדאי לצטט את לשון המקורות עצמן במקור, כפי שציינתי. הדברים הללו כפי שהם מופיעים במקורותיהם, אינם מותרים מקום לספק.

דעת הראשון לציוויל ריב בעדיה יוסף שליט"א

יוזזה דעת חלק ה' סימן נז

שאלת: האם מותר לתושב ארץ ישראל לצאת לחוץ לארץ לשchorה או לטויל על מנת לחזור אחר כך לארץ ישראל?

תשובה: שניינו בספרי (פרשת ראה יב, כת. פיסקא כי יכנית), וירשת אותם וישבת בארץם, מעשה רבבי אליעזר בן שמעון ורבנן הסנדLER שהיו הולכים לנציבים אצל רבי יהודה בן בתיריה ללימוד ממן תורה, והגיעו לצידון וזכו את ארץ ישראל, זקרו עיניהם וולגו דמעותיהם וקרעו בגדייהם, וקרא המקרה הזה, וירשת אותם וישבת בארץם, אמרו שколלה ישיבת ארץ ישראל נגד כל המצאות שבתורה, חזרו ובואו להם למקוםם. (ובבשגות הרמב"ן על ספר המצאות להרמב"ם, במצאות עשה שכח הרב, מצוה ד', הביא לשון הספרי, ذכתב: "וקראו המקרה הזה, וירשתם אותה וישבתם בה, ושמורתם לעשות את כל החוקים וכו', ולמדך שישיבת ארץ ישראל שколלה נגד כל הממצאות שבתורה". ע"ש). ובתוטפთא (עמדזה זהה פרק ה') שניינו: "כל היוצא מארץ ישראל לחוץ לאرض כאילועובד עבדה זורה, שכן נאמר בדוד, כי גרשוני היומם מהסתפק בנחלת הי' לאמר לך עבד אלהים אחרים. וכי מי אמר לו לדוד לך עבד אלהים אחרים? אלא לומר לך שלך הדר בחוץ לאرض כאילו עובד עבדה זורה. וכן הוא אומר אצל יעקב אבינו, ושבתי בשלום אל בית אבי, ואחר כך והיה הי' לי אלוקיס". וכן הוא בכתomat (קי), ובתורת הכהנים (פרשת בהר, כה, לח), וביקיקות שמעוני (רמזו תרגסו) ובאמות דרבינו נתן (פרק כו). וכן כתוב הרמב"ם (בפרק הי' מהלכות מלכים הלכה יב)¹. והמעין בכתomat

¹ והנה בכתomat (קי) אמרו: כל הדר בארץ ישראל דומה כמו שיש לו אלהות, וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמו שאין לו אלהות. וכן הוא. בספר הזוהר פרשת יתרו (דף ע"ב) וכן הובא המאמר כלשונו בתשובה הרשביה חלק אי' (סימן קלד). וכן כתוב תלמיד מהר"ם בספר תשבי' (סימן תקסב). וכן כתוב באורחות חיים חלק ב' (עמוד תר"ב), ובכל ב' (סימן קכח). ועוד. ולהסביר כוונת המאמר הנ"ל יש להקזין דברי הזוהר הקדוש פרשת וירא (דף קח ע"ב): "קדושה טריך הוא פlige כל עמי וארען לממן ושליחן, וארעא דישראל לא שליט בה מלאכה

(קי. וקיא), עיניו תחזינה מישרים כמה הפליגו חז"ל בשבח מצות ישיבה בארץ ישראל. וזה לשון הרמב"ם (בפרק ח' מהלכות מלכים הלכה י-יא) : גדולי החכמים היו מנשקים בתחום ארץ ישראל את אבניה ומתגלאים בעפרה, וכן הוא אומר: „כי רצוי לבדוק את אבניה ואת עפרה יהוננו“. אמרו חכמים: כל השוכן בארץ ישראל עונתו מחולים, שנאמר ובל יאמר שכן חליתני העם היושב בה נשוא עון. ואפילו הילך בה ארבע אמות זוכה לחחי העולם הבא, וכן הקבר בארץ ישראל נטכפר לו, וכאילו המקום הקבור בו הוא מזבח כפרה, שנאמר וכפר אדמתו עמו. ע"כ. וראה עוד במאיר (סוף כתובות).

ונודע שהרמב"ן בהשגתיו על ספר המצאות להרמב"ם (במצות עשה שכח הרב, מצוה ז') סומר למצאות עשה לרשת הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו, ולא נעובה בידי האומות או לשם, וכמו שנאמר, והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה. וכל מה שהפליגו חז"ל בעניין מצות דירת ארץ ישראל, עד שאמרו שככל היוצא ממנה ודור בחוץ הארץ כאילו עובד עבודה זרה, זולות זה הפלגות גדולות בשבי ישיבתה, הכל הוא מצות עשה הנ"ל, ואם כן היא מצות עשה לדורות, וכל אדם חייב בה, ואפילו בזמן הגלות. (זהmia המעשה שהובא בספר פרשות ראה הנ"ל). ע"ש. וכן כתב עוד בפירושו על התורה פרשת מסעי (במדבר לג, נג). ע"ש. והרשב"ץ בספר זוהר הרקיע (מצות עשה רכו) הסכים לדברי הרמב"ן הנ"ל. וראה עוד בשוויית הרשב"ץ חלק ג' (סימן רפח). ע"ש. וכן כתב בנו הרשב"ש בתשומתתיו (סימן אי וב' וג'). ע"ש. וכן כתב בשוויית המב"ט חלק אי (סימן

ולא ממן אחרא אלא קודשא בריך הוא בלחוודי, ובגון כך עיל לעמיה ישראל שלא שליט בהו ממן אחרא לאירוע דישראל שלא שליט בה אחרא". וכן בזוהר פרשת נח (וזר סא ע"א): „תא חי דארעא דישראל לא שרי עלה ממנה ולא שליחא אחרא טר מקדשא בריך הוא בלחוודי“. ובזוהר פרשת מקץ (וזר קצת ע"א) הביאו סmek' לזה מהפסיק בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גמלות עמים למספר בני ישראל, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלה. ע"ש. ובדרישות הרין (דורosh דף יג ע"א) שכל הארכות חז"ל מארץ ישראל נמסרו להנחת הכוכבים והמטלות, וכן אמרו כל הדור בחוץ לארץ דומה כמו שאין לו אלוה, שמצד שארצות העמים מסווגות לשמי

קלט). ע"ש. והסביר הגאון רבינו פלאגי בשווי'ת נשמת כל חי (חלק יורה דעה סימן מוח זך עה ע"ב), שסומר המב"ט שאף הרמב"ם מודה להלכה לדמי הרמב"ן, ומה שלאמנה ישיבת ארץ ישראל למצות עשה, משום שהיא מצוה כוללת לכמה מצות התלויות בארץ, וכבר כתוב הרמב"ם בספר המצוות רש"ד שאין למנות מצוה כוללת במנין המצוות. ושכן דעת הרدب"ז חלק ג' (סימן תי). ע"ש. ועיין עוד בספר עיר און (מערכת י" אות ח'). ובשווי'ת נשמת כל חי (חלק יורה דעה סימן מט). ובשווי'ת אבני נזר (חלק יורה דעה סימן תנ). ובשווי'ת בית שלמה (חלק ב' מיריה דעה סימן צד). ובשווי'ת נהה שלום שולאל. (סימן ז' דף קמ ע"ג). ובשווי'ת חבלים בעניינים (חלק ב' סימן קלב, חלק ה' סימן מה). ובשווי'ת דבר יהושע חלק ב' (סימן עא). ואכמ"ל.

ומעתה נושא לעניין השאלה, כי הנה רביינו הרמב"ם (פרק ה' מהלכות מלכים הלכה ט') פסק בזהו הלשון: אסור לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לעולם, אלא ללימוד תורה, ולישא אישة, או להציג מן הגויים, ולהזוז לארא, וכן היוצא הוא לשחרורה. אבל לשכנן בחוץ לארץ אסור אלא אם כן חזק הרעב בארץ, וכן על פי כן אין זה ממדת חסידות, שהרי מחלון וככליו שמי גודלי הדור היו, ומפני צרה גודלה יצאו ונתחייב כליה למקומות. ע"ב. והמקור לדמיו במסכת עבדה זורה (ינג), אין יוצאים מארץ ישראל לחוץ לארץ אלא ללימוד תורה ולישא אישة. וכתבו התוספות, שדווקא לשתי מצות אלו, ולא לשאר מצות, והказו ממה שאמרו בכתomat (קייא) על אדם אחר שנפטר אחיו בחוץ לארץ בלי בנים, ובא לשאול את רבינו חנינא מהו לצאת לחוץ לארץ כדי ליבם את אשת אחיו, שהיא מצוה מן התורה, והשיב לו רבינו

עליה, ואי אפשר שתשתנה הנוגטים אלא על צד הפלא, וכמו שפרשו על הפסוק כי לא ישא לפשעכם, لكن הדור בחוצה הארץ מצד היוטו תחת כוכב או מזל אין תפילה נשמעת כל כך, מה שכן כן בארץ ישראל שאינה תחת ממשלה קטן שוטר ומושל, כי אם השיעית לדבון, וכמו שנאמר, הארץ ה' אלהיך זורש אותה תמיד עיני ה' אלהיך בה בראשית השנה ועד אחירות השנה. והתפילה נשמעת שם ביותר. וזה שאמר(גדבים לא) זונה אחריה נכר הארץ, כי האלוהות נולם מלבד השיעית לכו נקרים הם בארץ היהיא, ע"ש. (וראה עוד בפרש הרמב"ן דמ"ס פרק ד' פסוק טו, ובפירוש הראב"ע שם פסוק יט). ומון החיד"א בפתח עניינים

חנינה, אתיו חיבק חיק נכירה ומת, בזק המקום שהרגנו, והוא יורד אחריו? והרי כאן התירו לצאת לחוץ לארץ כדי לישא אישת. ותירצו שם מדורם שיורד לחוץ לארץ על מנת להשתקע שם לדור יחד עם יבמתו, ואילו כאן שהתרו לצאת לחוץ לארץ לישא אשה, היינו זוקא באופן שדעתו לחזור לארץ ישראל. ע"כ. (ועיין עוד בתוספות בכורות כת סע"א). וממן הבית יוסף בתשובה לאבnu העוזר (סימן יד) כתוב, שזוקא לזרוך מצות פריה ורבייה התירו לצאת לחוץ לארץ, מפני שהיא מצוה גדולה, אבל למצות יבום לא התירו, מכיוון שהיבם כבר קיים מצות פריה ורבייה. ע"ש. וראה עוד בכרך משנה הלכות מלכים שם שכטב, שאפילו לאחד שלושת הדמים הנ"ל, היינו ללימוד תורה, ולישא אישה, ולהציג ממונו מן הגויים, לא הותר לצאת לחוץ לארץ אלא זוקא על מנת לחזור לארץ ישראל, אבל להשתקע שם אסור בכל אופן. ועיין בחידושים מהרמ"ט (כתובות קיא), ובשווית מהריט"ץ (סימן פה), ובספר פאת השולחן (סימן א' ס"ק ט), ובספר מראה הגadol חלק כי (דף ט' ע"א), ובספר מהר"ם שיק על המצוות (סימן ריג) ובספר העמק שלאלה (פרשת אמרו סימן קג אות יד).

ומה שהתר הرمבים לצאת לחוץ לארץ לשchorה, מקור לדבריו מהירושלמי (סנהדרין סוף פרק י), לעניין איסור ישיבה בארץ מצרים, שנאמר לא תוסיפו לשוב בדרכך זהה עוד, ואמרו על זה בירושלמי, לישיבה אין אתה חוזר, אבל חוזר אתה לשchorה ולפרמקטיא, וככלמוש את הארץ. (וכן פסק הرمבים בפרק ה' מהלכות מלכים הלכה ז' וח'). וכל שכן בשאר מדיניות שבוחץ לארץ שאין איסור לצאת לשchorה, ובלבב שיהיה על מנת לחזור לארץ ישראל. ויש להעיר עוד מהגמרא במועד קטן (יד). אהא דתנן אלו מגלחין הבא במועד מדינת הים, מתניתין דלא רבבי יהודה, ותניתא רבבי יהודה אומר הבא מדינת הים לא יגלח מפני שייצא שלא ברשות. (ופירש הראב"ז, הובא בהרא"ש שם, שחלוקת רבבי יהודה וחכמים ביזוא ארץ ישראל לחוץ

(כתובות קי) הסביר גם כן בשם המקובלים, מה שאמרו כל הדור בחוץ לארץ דומה כמו שאיו לו אלה וכו', כי מדינות חוץ לארץ נתנות תחת השפעת הכוכבים והמולות ושרי אומות העולם, כי לשבעים שנים של אומות העולם נתן הקב"ה לכל שאר אומה אחת תחת שלטונו, וגם

לארץ). ואמר רבא ביווצה למזונות דמי הכל מותר, ביווצה לשוט (שיוציא לשוט בעולם ולראותו, כלומר לטיל) דמי הכל אסור, כי פליגי ביווצה להרוווחה, רבי יהודה מדמי לשוט, וחכמים מדמים אותה למזונות. והלכה חכמים. הא קמן שלשchorה מותר לצאת הארץ ישראל לחוץ לארץ. ועיין בהרא"ש שם שהביא דברי הירושלמי במועד קטן שם, שמכה שהפרוש כדמי הראב"ד הנ"ל, דוגשין התם, ר' יהודה כדעתיה אמר אסור לפרש ביום הגדול, מעתה כיון שיוצא הארץ לאחזר לארץ אסור לגחל, הוαιיל ויצא שלא ברצון חכמים וכו'. ע"ש. גם בספר האשכול חלק ב' (עמוד קמן) כתוב, והבא מדינת הים, היינו ביווצה הארץ ישראל לחוץ לארץ להרוווחה בסחרורה. אבל היוצאה לשוט ולראות לא התירו לו לגחל. והיווצה הארץ ישראל לארץ ישראל או מהוז לארץ לחוץ לארץ ולא היה לו פנאי גלחת קודם המועד אפילו הילך לשוט מותר. ע"ב. וכן כתוב רבינו יצחקaben גיאת בספר מאה שערים (עמוד כה). ע"ש. ועיין עוד בחידושי הריטב"א (מועד קטן יד). וכן פסקו הטור והשליחן עורך (סימן תקלא סעיף ז'), שהבא מדינת הים מגלה במועד, והוא שלא יצא הארץ ישראל לחוץ לארץ לטיל. ועיין עוד באחרונים שם. ומכל זה למדנו שלצאת הארץ ישראל לחוץ לארץ לשchorה

האדמה אשר הם עליה, וכישראל בגנות לחוץ לארץ כל התורה והמצוות שעושים שם עלים למעלה באיר ארך העמים לרשות השער השולט במקומות ההוא, ומשם יעלו לנכח פני ה', ובינתיים אותו שר נהנה מהם, ולכן אין העמלה נראית לה' לבחו, לפיכך הדבר בחוץ לארץ דומה כמו שאין לו אלהoca וכאי לו עובד עצמה זהה, ומה שאין כן הדר בארץ ישראל תחת שלטון הקדוש ברוך הוא בלבד בכבודו ובעצמו, לכן הוא דומה כמו שיש לו אלהoca. [ונראה שהזה הטעם שתקנו חז"ל (במזכות ל'), שהעומד להתפלל בחוץ לארץ צריך לכוון פניו כלפי ארץ ישראל, וכן נגיד ירושלים, וכן נגיד בית המקדש ובית קדש הקדושים. ועיין בתוס' בברא בתריא (כת), ובסוף ספרי דבר רב (דף קפב סוף עיג'). וזוויק]. וכיוצא בזה כתוב ההפלה בכתomat (קי), וחוסין, שמצינו בעיני זה אצל אברהם אבינו כאשר אמר לו הקב"ה לעלות לארץ ישראל, ואו, ואעשם למי גדול, ופירשו חז"ל (פסחים קי). זהו שאמוריהם אלהוי אברהם, כי רך אחר עלייתו לארץ ישראל ייחד השיתות אלהותיו עליו, שהדר בארץ ישראל כמו שיש לו אלהoca וכו'. ע"ש.

ולחרוזה מותר, ואילו לצאת לטיוול אסור.²

סימנים: מותר לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לצורך פרנסה ולსחרורה, ובבלבד שהייה על מנת לחזור לארץ בהקדם, אבל להשתקע בחוץ לארץ אסור. ואסור לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לטויל אפילו על מנת לחזור לארץ ישראל. ומותר לצאת לחוץ לארץ ללימוד תורה ולישא אשה על מנת לחזור לארץ ישראל. וכן מותר לצאת בשליחות המוסדות הרשומים בארץ ישראל, ללימוד תורה לבני ישראל בחולה, ולהזקם בתורה וביראת ה'. ואילו אם נסתiens הזמן שהוסכם עליו עם המוסדות שבארץ ישראל, רשאי להמשיך ללימוד תורה, ולהגדיל תורה ולהأدירה, עד אשר ימצא מלא מקום מתאים, ואז לחזור לארץ ישראל.

והירדיים מארץ ישראל לחוץ לארץ ויושבים שם ישיבת קבוע להתעשר ולהרבות נכסים וירושת משכנות לא להם, ולהתענג על סייר הבשר, ומוואסים

ועדין צריכים אלו למודיע בפירוש המאמר כל הדר בארץ ישראל, "דומה" כמו שיש לו אלה, שתיבת "דומה" משמעותה שבאמת אין כן, וכן כאשרו כל הדר בחוץ לארץ "דומה" כמו שאין לו אלה, משמע שבאמת יש לו אלה, וזה הפך המכון. וירש ההפלאה שם, כי מודאי אין להעלות על הדעת שקבלת אלוהותנו יתבטח אינה על ידי עשיית וקיים המצאות אלא בדירת ארץ ישראל בלבד, אלא האמת היא שהמקובל עליו על תורה ומצות הוא שיש לו אלה, ומכל מקום הדר בארץ ישראל אף על פי שפרק מעליו על תורה ומצות, כיון שקיבלו עליו מצות יישוב ארץ ישראל, כבך הוא דומה למי שיש לו אלה, שנאמר לתת לכם את הארץ כגון לכם לאלהים, ואילו הדר בחוץ לארץ אפילו קיבלו עליו על תורה ומצות, ובאמת יש לו אלה, אף על פי כיון שדר בתוך לארץ דומה כמו שאין לו אלה, שככל הארצות תחת שלטון הממלכות, כמו שכתוב אשר חילק היה אלהך אותם לכל העמים וכו', והם מקבלים השפע מה' יתבטח ומשפיעים, ואם כן חס ניוזנים על ידי שליח וכו'. ע"ש. וכיוצא בזה כתוב בשווי' מהריט'ץ (סימן פה). ובספר באර מים חיים להגאון רבי יצחק הלוי, בדורשווין (דף כא ע"ב). ע"ש. [ועיין בערךין לב. שם רביינו שלא היה לו לבטלו, ונשאר הדבר עד אנשי נסota יצר הרע של עבודה זהה, מה שאין כן יהושע בן נון היה לו לבטלו, והוא יכול לבטל את הגולה שבטולו. ע"ש. וזה שאמרו היוצאים מארץ ישראל לחוץ לארץ דומה כמו שאין לו אלה וכאלו עבד עבדה זהה. וכו'. ושוב ראיינו כן בשער החצר (סימן כי). ע"ש.]

² ועיין בחידושים המהרא"ט שיף (גיטין ב.) בתספנות ד"ה ואשקלון, שכטב, ומה שהיו בני לוד מצוים בכפר לודים שהוא חוץ לארץ, אף על פי שאסור לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ, יש לומר שהיתה זה רק לשחרורה ולפרנסתה שאולי מותר. ע"ש. ולא זכר שר מדברי הרמב"ם והפוסקים הכל שמוכח להדיא שלצורך פרנסה ולסתורה מותר, ורק לטויל אסור. (וחמזה"ס שיף שם

בארץ חמדת, גدول עונם מנשוא, ונורמים גלות להם ולזורעם אחרים. ולפעמים יגרמו לבנייהם טמייה וההתמלות. וعليهم אמרו חז"ל כל היוצא מארץ ישראל לחוץ לארץ כיילו עובד עבדה זורה, ודומה כמו שאין לו אלה. וסופם לרדת מנכסיהם ולהישאר בחוסר כל. וכמו שכתב בשער החצר סימן רפז. ומכל מקום אין להתייחס מהם, וצריכים לנסות להשפיע עליהם בדרך נועם לשוב לארכינו הקדושה ולהחנק את בנייהם לתורה, שכן לך תורה כתורת ארץ ישראל. ואם ראשיתם מצער אחריתם ישנה מאד. יהי רצון שיקווים ב Maher הפסוק: ופדוויי הי' ישובון ובאו ציון ברינה ושמחה עולם על ראשם.

פירוש בזה מה שאמרו בבבא בתרא (קי) לעולם ישכיר אדם עצמו לעובודה זורה ואל יצטרך לדירות, דקימא לנו היוצא מארץ ישראל לחוץ לארץ כיילו עובד עבדה זורה, ומוטב שיצא לחוץ לארץ פרוננסתו, ואל יצטרך למטריות). וראה בספר התשב"ץ (סימן תקסא) שכתב, שהטעם שרבותינו האמורים שהיו בבל לא עלו לארכץ ישראל, מפני שהיו צרכיים להתקבל ללימודם ולהזור אחר מזונונתיהם, והרי אמרו (בערובין מו) שמתוrat נצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ אחר רט למדור תורה, וכל שכן שאין לעוזב את רט שבחוץ לארץ וללכט לארץ ישראל ולהזור אחר מזונותיו ולבטל מלימודו. וכן כתוב בארכות חיים חלק ב' (עמוד תריב) ובכל מ' (סימן קב'). ע"ש. ולכאורה לפי מה שכתב הרמב"ם שלא הותר נצאת לחוץ לארץ למדור תורה אלא על מנת לחזור, לאأتي שפир הטעם הניל. ויל' וראה עוד בספר חכמת אדם בשער משפט הארץ (פרק יא סעיף ז') שפסק, שמי שאי אפשר לו להתרпрос בארץ ישראל ולהביאו טרף לבתו ולבניו הקטנים, מבלי שיטיל עצמו על הצבר להזדקק למוסדות טעד, מותר לו נצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ כדי לחתפרנס מגיע כפין. וכן כתוב המהר"ם שיר הניל. ע"ש. ועיין בשווי'ת נודע ביהדות מודורא תנינא (חלק יורה דעתה סימן ר).

ודע שאף על פי שהגאון מהרי"ש גומזיאן בשווי'ת משפטין צדק (סימן עד) כתוב שלא ידעתו מה מצואה יש להשתתוח על קבטי הצדיקים, ולפי זה היה רואה שאין נצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ להשתתוח על קבטי הצדיקים אפילו על מנת לחזור. ומכל מקום הרי סימן שם, שהבait יוסף סימן תקסח הביא בשם מהרי"ל, שהנודר ללבת על קבטי הצדיקים וכו' שמשמע שהוא נדר מצואה. וכן המהדרחים כתוב שיש עיקר להזה. ע"ש. וכן העלה הגאון רבינו אמרתם מיווסת בשווי'ת שדה הארץ חלק ג' (חלק אבן העזר סימן יא), שאפשר שיש מצואה להשתתוח על קבטי הצדיקים, שיתפללו עליינו, וכן שמצינו בכלב בן פונה שלך ונשתתוח על קבטי האבות, ואמר, אמתי בקשׁו עלי רחמים שאגנצל מעצת מרגלים (סוטה לד: ובתוטפות שם). וכן מותר נצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ כדי להשתתוח על קבטי הצדיקים, כיוון שדעתנו לחזור לארץ ישראל. ע"ש. וכן העלה הגאון רבינו ישראל מאיר מזרחי בשווי'ת פרי הארץ חלק ג' (חלק יורה דעתה סימן ז'). ע"ש. ועיין בזוהר הקדוש פרשות אחרות (דף עא סע"א), ובבדבי הבית חדש יורה דעתה (סוף סימן ריא), ובשדי חמד אסיפות דין (מערכת ארץ ישראל אות א'). ע"ש. ועיין בשווי'ת משפט כהן (סימן קמץ), ובספר ארץ חמדת לדיינו הגראי ישראלי (עמדו מ'). וזה"ק.

טיול לחו"ל

הורב דוד כהן

בתקופה האחורה נפוצה התופעה של טיולים לחו"ל מ כולל טיולים מאורגנים המלויים פרסומות שונות, לא ברור אם עומדת הזרמה הלכתית מהחורי טיולים אלו,عق"פ זכינו להתייחסות הפסיקים בנושא, יש שהצביעו על הבעה ההלכתית, יש שלימדו זכות ויש שדרנו אם הרוח העומדת מהחורי הדמים אכן עומדת בקנה אחד עם רוח ההלכה. ברור שהיסוד הראשוני לכל זה הוא הבירור של עצם גדרי הדין ומקור האיסור, אף שגם בזוה דנו רמותינו הפסיקים, מכל מקום אין בית המדרש ללא חידוש ואמרתי עינה חלק.

תוכן עניינים:

- א. לגדר האיסור
- ב. בירור שיטות הראשונים
- ג. האם קיימות שיטות ייחיד חולקות?
- ד. בדברי אחורי זורנו
- ה. סיכום

א. לגדר האיסור

כבר נתבאר במקומות אחר שאנו נוקטים להלכה שמצוות ישיבת א"י היא מצוות עשה מדורית ונוהגת אף בזוה"ז, כמו כן הארכנו במקומות אחר לבאר שהגדיר ההלכתית של המצווה אינו "מצווה קיומית" כפי שיש שהגדירו, אלא מצווה חיובית.

בהתאם לכך ברור שיציאה מא"י לחו"ל באופן תמידי שלא ע"מ לחזור היא איסור תורה הנובע מעצם ביטול המצאות עשה של ישיבת א"י. וכלשון הרמב"ן (בஹוספוטיו מ"ע ד): "ו אומר אני כי המצווה שחכמים מפליגים בה והיא דירת ארץ ישראל עד שאמרו (כתוצאה ד' קי, ב) כל היוצא ממנה ודר

בחור"ל לפניו איתא ר'ק: "יכל הדר בחויל", ברם כנושח זה כן הוא נס בתורת כוהנים בהר פרשה ה' פיסקא ד' וכע"ז בתוספთא ע"ז פ"ה וברמב"ס הלכות מלכים פ"ה ה' יב' וככבר העיר בזה בציוני מהר"ן על הרמב"ס שם) יהא בעינך כעובד ע"ז שנאמר כי גרשוני הימים מהסתפק בנחלה ה'... וזולת זה הפלגות גדולות שאמרו בה הכל היה מצות עשה"...

מקורות ח"ל השונים העוסקים באיסור היציאה לא באו לומר את עצם האיסור אלא לבהיר את אופני ההיתר מתי ניתן לצאת, אלא שיש להעיר, אמנם בהקשר להיתר היציאה מפני רעב וכדו יש לבאר זאת בפשטות בגדיר פיקוח-נפש ברם הימורים אחרים אפילו כשהם לדמי מצווה מנין לנו שמצוות עשה של ישיבת איי נדחית מפניהם ולא להפסיק, ויעו"י בהערות הגראמי חרל"פ זצ"ל בסוף "חכש פאר" עמי קכ"ג בהערה 5 שגב עניין היוקר והוזל בפרירות דין מצד שלל קיום מ"ע אין חייב לתת כל ממונו, אלא רק חומש יעוז", עכ"פ מדרי היתר האחרים שאינם בענייני ממון טעונים באור. אם נאמר שימושות אי קיום המצוות הנ"ל היא שהדירה אינה כפי שרגילים אנשים לדור ואכן קיימת שיטה בפסקים הסברה שדירה שאינה כדירת אנשים אין בה משום קיום מצות היישוב הדמים מובנים, ברם פשוטות שאר הפסקים אינה כן, אלא שייל שהרי כל היתר הוא רק בע"מ לחזור ויציאה כזו לא רק שאין בה משום ביטול מצות עשה של ישוב הארץ אלא אדרבא האדם שיחזור במצב שלם הדברים יתרמו לשפטות היישוב, כך שניתן לראות בעצם הלכות אלו מקור לדברי הראשונים והפסקים שככל היתר הוא רק בע"מ לחזור. עכ"פ להנ"ל עולה שאין שום יסוד לטעון שקיימת מחלוקת ראשונים אם איסור היציאה מהתורה או מדרבנן, יציאה באופן תמידי היא איסור תורה (מלבד לשיטות שאין מצות ישוב ארץ ישראל בזה"ז או שהיא מצווה קיימת וכדועיל) לעומת זאת ישמי שאין בזה ביטול היישבה שם האיסור מדרבנן בלבד, יתר על כן אחד היסודות לטעונים שאין מצות ישוב איי בזה"ז הוא השמות הרמב"ס בסה"מ למ"ע ז. הרמב"ס הרי פסק בהלכותיו את איסור היציאה בזה"ז, כך גם לטעמים שאין מצות עשה בישוב איי בזה"ז, איסור היציאה הזמן מדרבנן במקומו עומד, ועי" שווי"ת מנוחת-צחיק ח"ג סי' כ"ו שהביא לכנה"ג שgam רח' כהן בתוס' סוף כתומות שטומן שדין

כפי לעלות לאיי לא נהג בזיה'ז (ובעצם שיטתו עמדנו במקום אחר ואכ"מ) מודה לדין אישור היציאה לדרים בה.

הר"ש דיקובסקי שליט"א במאמרו ב"תוחומין" כרך כי נוקט שקיימת מחולקת בנושא ולענ"ד ליתא וכמדומני שזוהי גם משמעות העורת העורך (הרב ז. שביב שליט"א) שם מס' 2.

הר"ש דיקובסקי שליט"א, לשיטתו כורך את מחולקת הראשונים אם הסוגיא במועד קטן עוסקת באיסור יצאה זמנית מהויל או לא, במחולקת הניל, מטעם לדברינו שככל לא קיימת מחולקת בנושא אין מקום לדברים הניל. בהעתה אגב יש לציין דבריו שם הינם מחמת שמנית לדבר פשוט שהגדרת "הרווחה" בסוגיא שם ענינה כלשונו שם ביחס "למי שיש לו נכסים ורוצה להרוויח עוד ועוד", לquam נבהיר שהנחה זו אינה פשוטה כל עיקר.

ב. בירור שיטות הראשונות

במסכת מועד קטן (יג, א במשנה) נתבאר שהבא ממדה"ר רשאי לגלח במועד, לפי שהייה אнос שלא היה יכול לגלח קודם (כלשות המוחוס לרשי' שם), בغم' שם (יד, א) נתבאר שדין זה הוא דוקא כשיצא ברשות אבל כשיצא שלא ברשות-לא, ר"ח רשי' וראשונים נוספים ביארו הגדרת "שלא ברשות" לא במובן של יצאה באיסור אלא במובן של "שלא לצורך", יצא לטיל ולמשתעשע, שבמקרה זה נפל יסוד ההיתר, א"א להגדירו כאнос, לעומת זאת הראב"ד שהובא להלכה בראי' שעוד ראשונים פירש את גדר "שלא ברשות" כפשוטו יצאה באיסור, ומבהיר שיצא מאיי לחו"ל ע"מ לטיל, וכך

אכן פסק בשו"ע או"ח סי' תקל"א.

לכארה יוצא שלראב"ד וסייעתו יש מקור מהסוגיא במס' מז"ק לאיסור יצאה לחו"ל ע"מ לטיל אבל לראשונים האחרים ר"ח וסייעתו אין מקור מהסוגיא שם לכך, אלא שמדובר היב"י שם עולה שככל הדיוון הוא רק האם נאסר גילוח גם על מי שיצא בהיתר אף שיציאתו הייתה שלא לצורך, או שנאסר זאת רק על מי שיצא באיסור, אבל פשוט שקיים אישור עצמי של יצאה מאיי לחו"ל ע"מ לטיל, אלא שיש לדון מה המקור לכך.

בכמה מקומות בש"ס מצינו דין מיוחד ליציאה מאי לחו"ל במש"י בנה-
ברא צא, אמר אין יוצאים הארץ לחו"ל אלא אם עמדו סאותים בסלע כו'
ויעו"ש עוד בסוגיא, כמו כן במש"י עבדה זורה יג, א, נתבאר שלמרות שח"ל
טרו טומאה על הארץ העמים מ"מ רשאי הכהן לצאת לחו"ל כדי ללימוד תורה
ולישא אישת. גם במש"י קידושין לא, ב, מובה שר' יוחנן לא רצה להתייר לרבי
אסוי יציאה לחו"ל לצורך מצות כבוד אם. בני מקורות אלו הגמי עצמה לא
בירה האם האיסור הוא גם ע"מ לחזור, ומילא שוגם ההיתר הוא דוקא
בע"מ לחזור, או שהאיסור רק ביצא לעולם וגם בזה נאמר ההיתר. התוס'
במסכת ע"ז שם (ד"ה ללימוד תורה) הביא לדברי הגמי כתובות קיא, א, גבי
אדם שמת بلا בניו בחו"ל ור' חנינא מנע מהicho ירד לחו"ל כדי ליבם את
אשר המת באמרו "אחו נשא נכricht ומת ברוך המקום שהרגו זהה ירד
אחריו?" וכאורה קשה מה הבעיה בכך שאחיו ירד בשעתו לחו"ל והרי
מותר לצאת לחו"ל ע"מ לישא אישת (כך מתבאר מדברי תוס' רבנו אלחנן),
אלא מוכיח התוס' מכך שאף למצווה רבה כזו של תית' ולשאת אישת אין
להתייר יציאה לעולם וכל היתר הגמי כאן הוא רק בע"מ לחזור, וכי"כ גם
המאירי בספרו בית הבחירה במש"י ע"ז הניל ואף שבמסכת כתובות נקט
המאירי שהדוברים נאמרו "דרך צחות" ייל שכונתו רק על סגנון הביטוי
החריף, אבל בהחלט יש להסיק מכך לעצם האיסור. ועי' כס"מ הי' מלכים
פ"ה הלכה ט' שכי שזה מקור הרמב"ם שם שנ"כ התיר רק בע"מ לחזור.
הגר"ש ישראלי זצ"ל בספרו ארץ חמדה (ספר א' שער א' סימן י') כותב בדיש
דביו שעולה מדברי התוס' שאף יציאה ע"מ לחזור מותרת רק לצורך מצווה
וגם זה לא לכל המצוות רק למצווה הרבה כגון הניל ונמצא שהוא חולק על
הרמב"ם הלכות מלכים הניל שהתייר יציאה ע"מ לחזור גם לשchorה. טרם
בஹשך דבריו הוא מציין מrown הראייה קוק זצ"ל במשפט כהן סי'
קמ"ז שעומד על כך שהסוגיא במש"י ע"ז עוסקת בכהן דוקא שבו קיימת
בעיה מיוחדת של איסור להיטמא בטומאת ארץ העמים. הגר"ש ישראלי
זצ"ל כותב שם שבעקמות זאת ניתן לומר שאין מחלוקת בין התוס' והרמב"ם,
הרמב"ם שמתיר גם לשchorה מדבר בישראל ובזה גם תוס' מודים, בעוד
שתוס' כאן שמתיר רק לצורך מצווה הרבה הרבה בכהן (ויש להעיר שגם

נקבל דמיו שגם לרמביים יש חילוק לדינא בין ישראל לכחן יתכן שהיה בזוה ישוב לשינוי לשון הרמביים בהלכות אבל פ"ג הי"ד משלונו בהלכות מלכים כי שם הרמביים עוסק בכחן). אלא שעל דברים אלו יש להעיר לענ"ד, שכן שפירושו זה הוא אפשרי, ברם כבר עמד מן הראייה זכ"ל שם על כך שמעצם העובדה שהגמי' דנה רק בכחן, אם כן יש מקום להסיק שככל אין אישור יציאה לחויל לישראל עכ"פ ע"מ לחזור (שלא ע"מ לחזור מוכח ממש' כתומות שאסור אפילו לדבָר מצוּהוֹ). ואף שהגר"ש ישראלי זכ"ל הרגיש גם בכך וביאר שהגמי' שדנה בכחן זה רק משום שם יש הו"א שאפילו ע"מ לחזור י hei אסור ואפיו לדבר מצויה שהרי סוו"ס יש כאן את הבעייה שיטמא בטומאת ארץ העמים וכן חוץ לחדר מותר, ברם גם בישראל ההיתר רק לדבר מצויה ומסתכם שמשתייע לכך מדברי הראייה קוק זכ"ל שם שטרוח להביא מקור לדמי הרמביים שאסור יציאה ע"מ לחזור אלא אם כן מוזכר לדבר מצויה או לשחרורה, מסוגיות נוספות בש"ס וא"כ יש מקורות בכך, ברם עדין יש לדון שדברי הרב זכ"ל נאמרו רק בדעת הרמביים שהוא מבאר בכך הסוגיות הנ"ל מ"מ עדין אין הכרה, כי יתכן שהתוס' אכן ס"ל שאין כל איסור לישראל לצאת ע"מ לחזור ורק בכחן קיימת בעיה כזו. אלא שלצורך מצויה (מצווה רבה לתוס', או כל מצווה לשאלות שהביאותוס' שם) התרכנו לכחן.

יעו' בביור הגר"א לסי תקל"א הנ"ל שכטב שמהירושלמי משמע שאין איסור לצאת מא"י לחויל אלא לכחן, כי מיחס לישראל דנו שם רק מצד אסור הלבנה לפרוש ביום הגדול, אלא שישים שמהבבלי סוף כתובות לא משמע כן, ולענ"ד לא הבנתי כוונתו אם רצה להוכיח שהירושלמי מתיר אף יציאה לעולם, זאת הרי א"א להוכיח מהירושלמי, הרי שם הנושא על מי שכן חוזר לא"י ואם כן ייל שדווקא בע"מ לחזור אין בעי לישראל לצאת, אבל לא לעולם, ואם נגד שא"נ זו כוונת הגר"א א"כ קי' איך מהבבלי מוכח נגד זה, הרי הבבלי מדבר רק ביציאה לעולם, ונלע"ד שכוונתו להוכיח מסווג העניין בבבלי שר' חונית מנע מהאת לרזת ליבם או לחוץ וזה לכאורה ניתן לעשות גם בע"מ לחזור הרי שעולה מהבבלי שאף לדבָר מצויה אין לצאת

לחו"ל ואפילו ע"מ לחזור א"כ מודובר במצבה רובה וכשיות התוטסי ודלא בשאלות וצ"ע. שוריר בברכת אליהו שմבאר שהדיוק מכ"ק שהמעשה גבי יצא לחו"ל ליבם הובא בירושלמי בכהן ומכך שהירושלמי טרח לפреш ולהציג זאת משמע שرك בכהן קיימת בעיה לצורך מצווה רבה כלשאת אישת ולא בישראל, אף עולמית, שהרי האח הראשון יצא לעולם ורק בגליל הייתו כהן הקפידו עליו. ברם עדין ניתן לומר שההדגשה הייתה מחלוקת שהאת המייבם רצה לצאת באופן זמני, שהרי שאל שם ביחס ליציאה ע"מ ליבם או לחלו' וחיליצה אפשר בע"מ לחזור, ואת זה אוסר הירושלמי לכהן בדוקא אפילו לצורך מצווה מחלוקת שס"ס נטמא בטומאת ארץ העמים ורק מצווה רבה ניתן להתריר ועדין צ"ע. כמו כן יש להעיר שככל זה לגרסת הגרא"א בירושלמי אבל לא לגרסת הרא"ש ב, עכ"פ הגרא"א מפורשות כתוב שהבבלי לא נוקט בכך, וכל כוונתו רק להוכיח מהירושלמי שלא רק היוצא באיסור אלא גם היוצא מדרשות אם זה לא מצווה אסור. בගילוח כשיטת רשיי וסייעתו ובזה לא מצינו שהבבלי חולק על הירושלמי (עי פסקי הגרא"א שם ושעה"צ ס"ק י"ב).

והנה כאמור לעיל הרמב"ם התיר יציאה ע"מ לחזור לצורך טהורה וטרחו מפרשיו למצוא מקור לדברים, הרודי"ז והמנדל עז כתבו שמקורו מהירושלמי, ובמבר העירו עליהם שהירושלמי דין ביחס להליכה לארץ מצרים שהזה מותר לשחורה אבל מפני לנו להתריר גם ליוצא מא"י ושמא ס"ל למפרשים הנ"ל שפשטות המקראות האוסריהם לחזור למצרים הרוי נאמרו לבני ישראל יושבי א"י ואם דיקנו מփסוקים שאבל לשחורה מותר לשוב א"כ על כורחינו עולה שיציאה מא"י לחו"ל מותרת לצורך טהורה, שוב ראיינו שאכן כך ביאר מ בשוו"ת מנחת יצחק חלק ג' סי' ק"ו אות ז' ועינן גם בשוו"ת מהרייט"ץ סימן ח'. ולענ"ד ניתן לומר שהרודי"ז בכוונו לירושלמי התכוון לירושלמי שהביא הגרא"א לעיל שאסרו על ר' שמעון בר בא לצאת לפנסיה והירושלמי מדגיש שם שהנושא בכהן ור"ש בר בא היה כהן ומהז יש להסביר שאבל ישראל שרי לטהורה.

אמנם מפרשים אחרים חתרו למצוא מקורות אחרים לדברי הרמב"ס, ולכאורה יש נפ"מ בדבר כי אם מודובר במקורות אחרים ואנחנו לא נדע איזי

יל שדרמי הרמב"ם ביחס לשלוחה הם בדוקו וא"א להסיק מכך לשאר דברי רשות וקי"ו לצורך טiol אבל אם מקורו מדברי הירושלמי ביחס לחזרה למכרים הרי זה יש לאחרונים (הובאו בספר המפתח ברמב"ם מהדורות ר"ש פרנקל) שביארו שההתר אף לצורך טiol, ברם לענ"ד א"א לומר כן שהרי פשוט סודר לשון הרמב"ם שקדום אסור יציאה לעולם ואח"כ התיר רק לדבר מצווה ובתנאי שע"מ לחזר ואח"כ הביא להיתר השלוחה הרי עולה וכפי שכך אכן ביארו הכס"ם ועוד שגם ע"מ לחזר התיר רק לדבר מצווה (ורק אם מתייר לכל מצווה בשאלות או רק מצווה הרבה כתוס' דנו לאחרונים אבל פשוט שクリニック דבר מצווה עכ"פ) ועל כורחנו לומר שגם אם ביחס ליציאה למכרים מותר גם לטoil אפילו במקום בחו"ל זה כי הגדר שם האסור לשוב למכרים וע"מ לטoil אין בגדר זה וכן גדר שלוחה שם כולל לטoil אבל כאשר הדבר כרוך בבעיה נוספת של יציאה מא"י בא גורם זה ואסור יציאה לטoil ורק לדבר שלוחה מותר. ויעו"י חידושי מהרי"ט לכטבות (במהדורה הישנה נדפס בסוף חידושיו לקדושים) שהקשה על דברי תוס' במס' ע"ז הניל איך תירץ שגם ע"מ לחזר מותר רק לצורך מצווה והרי בע"מ לחזר מותר גם לשולחה ולדבר הרשות וע"כ העמיד שאה"ג הדיוון במקומו שחייב לצאת וקיים פ"ז וכיון שיכולה האישה לבא באופן זמני לא"י ע"מ לחוץ בהזאה אין מצות יומם קודמת, וביחס לכך המת עצמו העמיד שיכול היה לישא בא"י והגר"ש ישראלי זצ"ל שם כתוב שUFF"י זרכו חלק בין כהן לישראל ולהעמיד לדברי תוס' ביחס לכחן בדוקא א"כ ל"ק קוי מהרי"ט, ברם העיר שם שעצם הנחת הקושיא טוענה ביאור שהרי דבר זה שיציאה זמנית מותרת אף לצורך שלוחה זה דבר שב坦בו הרמב"ם ונושאי כליו טrhoו למצוא המקור וכפי שהזכרנו לעיל וא"כ בפשטות י"ל שהתוס' כלל לא סופרים להיתר זה יעוז. ויש להעיר שארף שהיה אויל מקום לומר שהמהרי"ט לא מדברי הרמב"ם (שכללו לא ציין אליהם בחידושיו שם) لكن דבורי אלא מסמך שלא מצינו בש"ס מקור מפורש לאסור יציאה גם בע"מ לחזר, מ"מ לא מסתבר לומר כך שהרי לא שייך למוא ולהקשות על תוס' כאשר אין שום מקור נגד דת"יהם ועוד שהרי מהרי"ט שם השתמש בביטוי

הלשון לשchorה ולדבר הרשות וביטוי זה של "לשchorה" מנין לו, אלא וזה שמלשון הרמב"ם לך זאת וס"ל שפושט שהיה לרמב"ם מקור לדבריו וע"כ שייך להקשות מכך, ושוב רأיתי שכן עולה מדבריו עצמו בחידושיו לקידושין לא, ב, ע"ש.

ועתה שנטבאר לנו שביטוי זה מדברי הרמב"ם נלקח א"כ פשוט שהביטוי "דבר רשות" שבשונו, איינו כולל גם טiol אלא רק לאפקטי דבר מצויה כגון ענייני שחורה שאינם מצב של חי נפש אבל יש בהם משום הרוחות הفرنسית, שהרי כאמור לעיל הרמב"ם רק לדבר מצויה ולשchorה התיר ואכן הגרא"ש ישראלי שם בהתייחסו למחרי"ט נקט מפורש שדבר רשות היינו חוץ מלטיל. גם בשוויות מנהת יצחק הנ"ל ובשוויות יחווה דעת חיה סי' נ"ז שדנו בדברי הרמב"ם גבי שחורה, נקבעו בפתרונות שטיוול איינו בכלל גדר ההיתר.

הר"ח סבתו של ליט"א (תחומיין ט') כתוב שייל שמקור הרמב"ם הם דברי הגמי גיטין עו, ב, (צוטטה גם בתוס' שם ב, א, ד"ה ואשקלון) שרבען נפטרו מחדריהם בעכו כי אסור לצאת מא"י לחו"ל ובפתרונות ביחס למלואים מודבר ביציאה זמנית (ויעו"ש שתמה על האחרוניות שלא דנו במקור זה). יש להוסיף שאף אם ביחס ליציאה מתחום עו"ב לתחים עו"מ יש לדון אם הדבר דין גמור או מדת חסידות (עי' המioxח לריטב"א ב, א, ד"ה ואשקלון שימושם ממנה שאף שיש שסובר שיש מצות ישיבה ודירה גם בתחום קדושה ראשונה מ"מ רואה בעיה בהורדת דרגת הקדושה, לאידךGISא הכתורו ופרק שג"כ סודם בפרק י' שמצוות דירה היא גם בתחום עו"מ קשה לומר שסובר אף הוא כן וכי שרצו במחודורת "בית המדרש להלכה שבהתישבות" לומר בדעתו ע"ש בנสภาพים בפרק י' אם עכו ואשקלון מא"י הם עמי שנז' ד"ה ובזה, שהרי בעל כפו"פ עשה מעשה רב בעצמו לעבר מירושלים בבית שאן שלא בדור שנטקדשה בקוזחת עולי בבל, ברם ביחס לגמי' גבי עכו יתכן שנitin לבאר ע"פ חידושי הרמב"ין גיטין עו, ב, סוד"ה למיירא הכותב שעכו אף שהיא בתחום עו"מ מ"מ לנתקדשה בקדושה יהושע כי לא נכבה אז, ועי' חידושי החת"ס שם ויעו"ן כפו"פ שם שר"ל שלענין מצות דירה לא בטלת קדושה ראשונה וכע"ז נקט בשוויות ישועות מכלכו יו"ד סי' ג. גם לשון רמב"ם שהביא להלכה שאסור לצאת מא"י לחו"ל, כיוון שביארו הרדב"ז כמה פעמים (עי'

סנהדרין ד, ו, ומהרי קורוקוס תרומות פ"א ב-ג לקראת סופו) ששיתתו בשיטת הփטור ופורה לחלק בין קדושת הארץ לחיבתה ומצות דירה ולבן קדושה למצות התלויות בה. (ולכאורה בפשטות יש לבאר ביחס לע"מ ואולי הרמב"ם לשיטתו תרומות אי כי שקדושה שנייה מעיקרה מדרבן וא"כ אין זה נפ"מ לעניין הדירה, ועודין צ"ב ואכ"מ) מ"מ בפשטות יש להסיק מכאן שביחס ליצאה מתחום ע"מ קיים איסור אף זמני, ואולי כיון שביחס למTEL ע"ב הסיקו רק בגין ממדת חסידות (אם נבואר כך) א"כ יתכן שגם את הנושא של יציאה זמנית קשה להסיק מכאן וצ"ע. שוב ראייתי שהמהרי"ט בחידושיו אכן ציין לגמי גיטין הנ"ל רק שהוא ע"פ דרכו שאין איסור בע"מ לחזור גם לדבר רשות, ע"כ ביאר לגמי מכח מידת חסידות, וממוצא דבר י"ל שאבל הרמב"ם שלא ס"ל מההרי"ט בזה אה"נ הגמי גיטין הנ"ל היה מקורו.

ג. האם קיימות שיטות יחיד החולקות?

באור דברי שלטי הגיבורים, מהרי"ט, שד"ח, רשי"י, ותשב"ץ בגדרי כבוד אב
ונם.

לא אכחיד שראייתי לבעל שלטי הגיבורים על הר"י פ"ג דשבועות שכותב שם (דף ח, א, מדפי הר"י) וז"ל: "זהיציאה ע"מ לשוב אינה עבירה" ולכאורה הי' מקום לומר שטעמו מלחמת שלא מצינו לוזה מקור מפורש בגמי וכnen"ל, מ"מ לענ"ד אין זו כוונתו כי שם כל עניינו לבאר שאין מצווה במ"י שבא לטיפול לא"י ע"מ לשוב (ובעצם דין זה הארכו האחוריים ואכ"מ) שהרי שיבתו שעניניה יציאה לעולם מהארץ עבירה בידו וע"ז בא ואמר שיכשם שיציאה ע"מ לשוב אינה עבירה, כך הליכה ע"מ לצאת אין בה מצווה, וא"כ כל פשוטות לשונו שעוסק בעצם מצות ישוב א"י, שבזה באמת יציאה זמנית אין בה משום ביטול ישוב הארץ, אבל לא עסוק בדיוני דרבנן בנושא. הרשי"ב ורנر וצ"ל בספר משפטו שמואל תנינא סימן ט"ו מודיעו משלוונתיו של בעל שלטי הגיבורים שם שגם הוא מתיר יציאה לסתורה בלבד יעור"ש. וסייעתא לפרשנות זו היא שהרי השלטי גיבורים הביא סיועתא לדמיון מדמי התשב"ץ בשם מהר"ם, שכותב שם וז"ל: "דעיקר ההליכה והיציאה תלוי בדירה וכן יש בספר תשב"ץ בשם מהרים זיל"ע כל, והרי המהרי"ם כל

עיקור עניינו שם הוא רק לבא ולומר שעלה לארץ שימושה דירתו לא תהיה כפי שדיירי אישינו אין חייב בה.

הפטחי תשובה (אה"ע ע"ה סק"ו) הביא לשות המבי"ט סימן קל"ט שפסק שכפי שהדין בכל המצוות, היה גם כאן לצורך קיום מצות ישב א"י אין לחוש לכיבוד אב ואם המונעים ממנו שלא עלולות, רם בסוגרים שם כתוב שצ"ע בתשבי"ץ ח"ג סי' רפ"ח שכتب לא כן, וציין הפטחי תשובה למס' קדושים לא, ב, נראה שרצו לבארו, וכך שאכן כך ביאר בדעתו בעל פאת השולחן שהתשבי"ץ מבאר את סוגיות קידושין כפי שנראה מרשי"ט שם שנייתן לצתת מא"י לצורך כmodo אב ואם אף יציאה עולמית (אלא שבעל פאת השולחן שם מאריך לבאר שאין זו שיטת רוב הפוסקים), גם החכמת אדם בטפורו "שער צדק" על הלכות מצות התלויות בארץ-הערותיו "בנית אדם", דין בנושא, אלא שהוא רואה את מצות כיבוד א"י כיציאה ע"מ לחזור, ואף שכן אין משימה מוגדרת ותאריך חוזה שיווצאים למשימה וחזרים, מ"מ קיימים לדעתו גדר נוסף שהרי ישנה אפשרות שהעיכוב מההורים יוסר או במייתגם חילתה או מכח שישנו דעתם וכל יציאתו היא על מנת שברגע שיטר המונע מיד יעלה לארץ ע"ש שהאריך בזה ועי מה שהשיג עליו בעל פאת השולחן שם ואכ"מ.

אמנם לענין יש לדון בדברים התשבי"ץ שם מדובר על ערך וחויבת מצות ישב א"י ובדרך אגב תוק כדיברו כותב לבא ולראות במעלת א"י שהיצאה ממנה מותרת רק לצורך תלמוד תורה וכיבוד אב ואם (ואולי בזה מובן כיצד השמייט את הדין המפורש של היתר יציאה ע"מ לשאת אישת ואת הדין היוצא מדיוק בדמי הגמי בן הביא וכפי שהעירו בזה האחוריים וצינו שהרשבי"ש בנו בתשובה סי' ב' אכן נקט כפשטות לשון הגמי היתר יציאה לשאת אישת ולתלמוד תורה, כי מעיקרא לא בא תשובה זו למරgor גדר דיןיהם אלו) והרי ביציאה לצורך תלמוד תורה פסקו הרמב"ם ורוב הפוסקים שהזה דוקא בע"מ לחזור ופשוות שהתשבי"ץ היה מודע לדעתם ולא יתכן שיניקוט כ"כ בסתמא נגד דעתם, וכיון שתלמוד תורה זה דוקא בע"מ לחזור ממליא גם כmodo אב ואם שבדבריו זה דוקא בע"מ לחזור וכדמי שאר המפרשים בסוגיא בקידושין שם, ואין זה כנגד דברי המבי"ט שבפשטות

יל שהוא דימר דוקא על מי שמנע בכלל מלולות. וכן עולה לעניין מדברי שווית מנוחת יצחק ח"ג סימן כי שדן ביציאה לראות פניו חבירו (חמי וחותמו שרוצים לראות נכדיהם) וכותב שמדובר הرم"א אויח' רמ"ח גבי הפלגה בספינה סמור לשבת עולה שזה ג"כ דם מצווה אלא שלא הכריע בדבר מהמת התשב"ץ הניל שעולה שرك לתלמוד תורה ולכבוד אב התיר, ולא לראות פניו חבירו ע"ש, ואם נאמר שההתשב"ץ ביציאה ל תמיד דימר הרי אין מה שום הוכחה נגד היתר יציאה זמנית לקבל פניו חבירו וע"כ שג"כ הבין בתשב"ץ שעל יציאה זמנית קאי.

ושוב רأיתי בשווית "איש מצליח" להג"מ מצליח מازוז זצ"ל הי"ד חלק אי' חיו"ד סימן ל', שג"כ הארך בדין זה של עליה לא"י נגד רצון ההורים ובair בתשב"ץ כדברי, שמהקשר העניין עולה שאירוע דוקא בע"מ לחזור והביא סיועתא לזה מדברי התשב"ץ עצמו בח"א סימן כ"א שכטב שאפילו לצאת לישא אישة אסור וע"כ שר"ל שלא ע"מ לחזור שהורי ע"מ לחזור וודאי מותר, וא"כ כאן שכטב גם היתר לצאת חכונה ע"מ לחזור ע"ש.

אמנם שוב התבוננתי שادرבא ייל שזו ראייה לסתור שהרי ייל שבכוונה נקט התשב"ץ רק תלמוד תורה וכבוד או"א והשמיט בלשונו לשעת אישה כי בא להתייר גם שלא ע"מ לחזור ולכן לישא אישה ל"ש בהזה. ותלמוד תורה אף שהוא ג"כ בע"מ לחזור מ"מ לא דמי לשעת אישה שייל שיוצא וחזר מיד, אלא כאן ישב ולומד כל זמן שס"ל שמקבל יותר תורה מרבו בחו"ל ודעתו לחזור די בה וה"ה בכבוד או"א, בדעתו לחזור כאשר לא תהיה מנעה מצד אביו ואמו שיפיסם שלא יקפידו עמו וכדו"ד, וכהבנות החכ"א בשערין צדק הניל. מ"מ לגופו של עניין עדין אין הכרח לדמייק قولוי-האי משפט שבא בדרך אגב שאין זה עיקר עניינו שם ושתעון הסבנה עכ"פ מ"ט ציטט שלא כלשון הגמי, ומה שבאה בה מתווך דיקוי דבריה הביא ומה שכתוב בה להדייא לא הביא ואף שהבאו טעם לדבר מ"מ הוא תימה שניקוט כך כ"כ בסתמא שלא לבאר טumo ובפרט שגם על עצם הביאור יש מקום לדzon שהרי סו"ס גם תלמוד תורה הוא בע"מ לחזור רק שכטנו חלק וכולי האי הו"ל לפרש כך שעדיין יש מקום רב לפרש בדעת התשב"ץ שגם הוא כוונתו בע"מ לחזור דוחוקה ועכ"פ אין שום הכרח שהולך על דבריו המפורשים של המבוי"ט.

ראו להוסף גם אם נוקוט שההתשב"ץ התיר יציאה עולמית (מה שלענ"ד לא מסתבר) או ייל שדבריו נאמרו במצבות כבוד או"א ובהקשרים מסוימים בדוקא, וכפי שעמד הגר"ש ישראלי זצ"ל שיבאו דבריו لكمן על המיום שבמצואה זו בהקשר לנושא שלפנינו.

השדי-חמד באסיפה דיןדים מערכת ארץ ישראל אות ב' (חלק ו' עמ' 137 במחזרת בית הסופר בני-ברק) מביא את דברי בעל שדה הארץ חלק ו' סי' י"א ז"פ נ"ז ע"ג שדוקאabilia לעקר דירת א"י למורי אבל ביוצאת ע"מ לחזור אין אישור ומסקיך זאת מדין היישבה בארץ מצרים שבע"מ לחזור מותר, אלא שדבריו שם הם בהקשר למצאות כבוד אב ואם שכטב שאף לדעת המב"יט שמצאות ישוב א"י דוחה לכבוד או"א, י"ל שאין הדברים נאמרים ביוצאת ע"מ לחזור (כלומר הבין שההתשב"ץ שהtier יציאה מפני כבוד או"א התיר באופן תמיידי והמב"יט שאסור מבואר בו שמתיר גם כן בע"מ לחזור וככבר כתבנו שי"ל שגם התשב"ץ התיר רק בע"מ לחזור ואכ"מ), אמןם שם סוף ג' הביא לדברי המהרי"ט שתמנה על התוסי' במסכת ע"ז שכתבו שמה שהtier ליצאת ללימוד תורה ולישא אישה הוא בדעתו לחזור دائתי הפלילו לדם רשות נמי שרוי, ומהרי"ט אמרו הרי הבין בפשטות שאין כלל איסור בע"מ לחזור גם לא לצורך מצווה. אלא שיש להעיר שהרי פשוט הדבר שעם כל גודלו של המהרי"ט לא יפסוק השדי-חמד כמוותו בגנד שיטת התוס' במס' ע"ז שהזכיר שם וכגンド דבריו המפורשים של הרמב"ם בהלכותיו וכגンド פשטות השו"ע שאסר יציאה לטויל שהוא גם בע"מ לחזור, ע"כ פשוט לענ"ד שככל כוונתו היא רק מחמת שהביאו לכך מאחרונים שסבדו שגם אישא אסור ליצאת אם מצוי בארץ (קול יעקב בדרשותיו ז"ה ס"ז אמןם מהר"ם פיגין דלקפן חולק על כך) או שעכ"פ האב אסור ליצאת ע"מ להשיא אישא לבנו כי לא עליו מוטלת המצווה (מהר"ם פיגין הובא בס' אמת הראש ח"ב דף קי"א מעשה רוקם דף כ"ה הביאו בספר עניי כל חי דף ל"ו, עמי ב' ד"ה ולהשיאו רק שהוא עצמו נחלק על זה) בהקשר זה בדוקא הביא השד"ת סיutta מההרי"ט, אבל לא ליציאה לדם רשות, ושוב ראייתי שבחלק "פתח השדה" אות ז' (שם עמ' 389) הביא תשובה אחד הרבנים עם העורות על דבריו שבין היתר עומד על כך שדברי המהרי"ט אינם

בדברי הרמב"ם ע"ש.

בבקשר זה יש להעיר, מההרי"ט מההרשי"א ופתת השולחן הלכות א"י פרק ב' ס"ק כ"ח ד"קו משלון רשי"י קידושין לא, ב, שיציאה לדבר מצווה מותרת גם ביציאה לעולם, לפ"ז לכוארה היה מקום לומר שיציאה שלא לדם מצווה אסורה דזוקא כשהיא לעולם, אבל אין לנו מקור לאסור יציאה זמנית אפילו שלא לדם מצווה אלא שלענ"ד אין הדברים כן, שחרי.

1. הגרא"ש ישראלי זצ"ל בספריו עמוד הימני סי' ב"ב מוכיח שאין הכרה לדיקן בדעת רשי"י שמתיר גם לעולם והוא מפרש כוונתו בדרך כן ברש"י וע"ז יש להסביר שאף שכאמור המהרי"ט וההרשי"א כן למדנו כן ברש"י אבל הם עצם נחלקו על כן, ובארו את הסוגיא רק ביציאה זמנית.

2. אין הכרה להסיק מרשי"י כנ"ל יתכן שהדברים חד משמעיים לב' הכוונים לדבר מצווה מותרת יציאה לעולם, שלא לדם מצווה אסורה יציאה לחלווטין אף יציאה זמנית.

3. בעמוד הימני שם עומד על כך שהנושא הוא יציאה לכיבוד אם ולכאורה קשה הרי מצוות כיבוד אב ואם נידחת מפני שאור המצוות כולל מצות הרבה, לפיכך הוא מבאר על יסוד שיטות האחדרונים שנתקטו שאם איןנו מוצא כדי מחייתו במזון מדור וכוי א"א להגדיר דבר כזה כישוב ואין זו מצות ישיבת ארץ ישראל שאמරת תורה לאור זאת הוא מעמיד את הגמי במציאות כזו שאי קיומ מצוות כבוד אם גרמה טרדה וצער במידה כזו שישיבתו לא מוגדרת כישיבה רגילה מתוך רוחה, לאור הנ"ל ייל שדווקא במקרה אם אמר רשי"י דבורי להתייר גם יציאה עולמית מהטעם הנ"ל אבל בשאר מצוות אסורה יציאה עולמית ואולי אף יציאה זמנית, ורק שדבר רשות אסורה יציאה, אף יציאה זמנית.

עוד יש להעיר שלכאורה גם אחר שאנו טוענים שאכן קימות גוזת חכמים גם בע"מ לחזור, אבל יש מקום לבעל דין לומר שכל תקנת חכמים הייתה באופן שיציאה ע"מ לחזור הייתה בה חשש מיטול היישוב כי לא ברור כלל שישוב, ושם אשתנה דעתו, אבל בימינו שמדובר כזה אין בידו שהרי אין בידו להישאר בחוויל ללא התעודות הדורות וain זה כי"כ פשוט לקללם, אם כן יש לומר שאין זה רק גדר בטל הטעם שם יש לדzon אם בטלת התקנה אלא שמייקרא

התקנה הייתה במציאות אחת ולא במציאות האחראית שלפנינו, וכפי שמצוין בתוס' מס' ע"ז נ"ז, ב, ד"ה לאפוקי שגוזרת חז"ל על טעם יינס הייתה במציאות שרוב הנקרים היו מנסכים ולא עתה שהרוב לא מנסכים וע"ז א"צ מניין אחר להתיירנו, רם י"ל שadarba שם וריה להפוך שהרי רוב הראשונים והפסיקים כן החמירו בנושא ולא חילקו כן, וגם הרמ"א בשו"ע י"ד הי' ויין סי' קכ"ג א' וסי' קכ"ט כי (ועוד ש"ק ס"ק מג) ובתשומתיו סי' קכ"ד רק צירף זאת לקולא אבל לא פסק מפורשות כדעה זו.

נמצאנו למדים שמצינו לחלק מרבותינו הראשונים שմפורשות נקבעו איסור יציאה לטויל ע"מ לחזרה, הלא הם הראב"ז וסייעתו שהובאו בסוגיות מועד קטן, וכ"פ הרמב"ם בהלכות מלכים, וגם דברי התוס' במס' ע"ז ניתנים להתרפרש כן כפי שהבאנו בשם האחرونים שיש שהבינוו כן, ולא מצינו דמים מפורשים כמו זה, וכן פסק השו"ע והסבירו עמו בפשטות רבותינו האחרונים, איך בפשטות ודאי זהכי נקבעו.

ד. בדורי אחורי זורינו

1. הרווחה

יש שאמרו (הגרא"ש דיקובסקי שליט"א במאמרו ב"תוחמוני" ברך כי עמ' 406) שכיוון שהיתר יצאה ע"מ לחזרה כולל גם יצאה לצורך הרווחה (בדעת חכמים במסכת מועד קון י"א) ניתן להסיק מזה היתר יצאה לטויל כאשר הוא בAGMA של להთאוור וליצאת מהרחוב. יש להעיר ההיתר מתבסס על ההנחה שהגדotta "הרווחה" הנה אדם שיש לו נכסים הרבה והוא יצא להתעשר (כהגדות רשי' והנימוקי יוסף בסוגיא וכלשון הטור או"ח טימן תקל"א) ברם ראשונים אחרים (רמב"ם בהלכותיו ובפירוש המשנה במס' מועד קון פ"ג מא"ר רע"ב בפיה"ם שם רא"ש בסוגיא שם שיטת ריב"ב על הר"ף ואשכול ריב"ב עמי 150) הגדרו "הרווחה" כיציאה לשchorה, יתר על כן בעקבות דברי רבינו חננאל בסוגיא שם המזכיר בתחילת דמי הרווחה "פירוש להתעשר" ותוך כדי דיבור מבאר "כלומר לשchorה ולהרווחה" יש לומר שגם את דברי הראשונים זולעיל יש לבאר באופן זה, בפרט אמרוים הדברים לאור דברי ראשונים ואחرونיהם (חידושים אנשי שם על המרדי שבת אותן רנ"ח בסק"ד

בשם רבינו יואל הלוי ובנו הראכיה, מג"א תקל"א סק"ז ומשנ"ב שם סק"ז)

שהגדירו "הרואה" כ"דבר מצווה".

מדברי הגר"ש ישראלי זצ"ל (חוות בנימין ח"ג סימן קי"ד) עולה שמדובר
"הרואה" במובן הקרוב להגדורה הרחבה הנ"ל (אם כי אין הכרה לאור
נושא השאלה) מ"מ אינו מסיק מכח היתר טויל.

ראוי לציין שהרא"ש בעקבות הגדרתו "הרואה" "סchorah כדרכ התగרים"
ומסתבר שבנו הטור לא יחולק עליו כך שיש בדברים סיוע נוסף לדברינו
לעיל) כותב שפירוש הראכ"ד לסוגיות מועד קטן שמאירה בקשר ליציאה
לחוץ' מסתבר יותר, כיון שלhalbכה השו"ע פסק כראכ"ד וסייעתו, יש מקום
לומר שגם אם קימת מחלוקת ראשונים, הרי שלhalbכה יש לנוקוט להגדורה
ש"הרואה" עניינה סchorah.

הר"ש ואונר שליט"א (שוו"ת שבט הלוי חייה סי' קע"ג) נשאל על יציאה
וטויל לאילת (שלгадרכו היא חוץ), יש לדון בדברים ואכ"ם) ונקט לפבד
להקל בHALICA לראות נפלאות המורה באופן שמהפץ הכל לדרכ מצוחה, רטט
על התבוסתו של הר"ש דיקובסקי שליט"א על תשובה זו להוכחת שיטתו
יש לעיר שכל החיים מתבסס עבוקו על כך שהמודם עניין השאלה ביציאה
"לזמן מועט מאד" ועל גבי זה באו שאר הדברים בתשובה שם,
כך שאין להסיק מזה היתר ביחס ליציאה זמנית רגילה.

סיכום:

נראה שלhalbכה יש לנוקוט שהגדורת הרואה עניינה סchorah כשיטות הראשונים
שפירשו כן וכפסיק השו"ע שפסק כפרשנות הראכ"ד, והרא"ש בסוגיא קרן
הדברים, ולא כשיטות הראשונים שהגדירו "להתעשר" גם הגדרה זו ניתנת
לבארה כקרובה להגדורת סchorah ומילא גם לפיה אין יסוד להסיק היתר
טויל גם במובן של "להתאזור".

2. יציאה ארעית במחנות

במסכת כתomat (קי"א, אי) הובא מעשה באדם אחד שנפלה לו יבמה בחו"ל
ואסר לו ר' חנינא לירד לחוץ וליבמה, וכיון זה בירושלים מועד קטן (פ"ג
ה"א) הובא מעשה בחו'ן ששאל את ר'יח אם מותר לו לצאת לצורך עסקות

דבר מצווה לחולץ או ליבם ואסר לו, וכותב השיר קרבן שם שדברי התוס' במשמעות עבודה זהה ייג' עליה שמספרים את דברי הגמי כתומת במי שלא היה דעתו לחזור, כי בדעתו לחזור הרי מותר לצאת כדי לישא אישת והעיר שמוסוגית הירושלמי לא משמע כן ונשאר בצ"ע. היסוד לומר שמהירושלמי לא משמע כן היא שהרישה שם עוסקת למי שיצא לחו"ל וחוץ ובהקשר זה הובא המעשה הניל' במיל' ששאל את ר' יוחנן אם מותר לו לצאת, יתר על כן הרי השאלה הייתה על יציאה לצורך הסמוכה לארץ ישראל והמטרה הייתה גם ע"מ לחולץ, וכך נتبادر במשמעות פשחים (נ), ב') על בני בישן (שבפשטות מכך ששאלו את ר' יוחנן או את ר' לפי הירושלמי, יש להסיק שהיא מתחום איי ועכ"פ ודאי סמוכה על גמליה. שובהראיתי באדמות קדש עמי 270 שעומד על כך שבירושלמי המעשה מובא על בני מישא שמצוה אותה בעיר אחרת וקובע שהיתה מכיבש עולי בבל) שהפליגו לצורך (שהיא כאמור חו"ל ועם"כ בזה באדמות קדש עמי 92 בהערהאות ב') וחזרו באותו יום עצמו.

ויש להעיר אם נפרש כגרסת הגור"א ובאוורו וכפי שכן נראות פשוטות גרסת הירושלמי לפניו שהירושלמי עוסק בכחן בזוקא א"כ ייל' שההביבי במס' כתובות הניל' עוסק בישראל ע"כ עוסק בשלא ע"מ לחזור, אבל הירושלמי כיוון שעוסק בכחן ומ"מ יציאה ארעית ככל שתהיה אסורה שחרי מיד כשיצוא נתמאת ארץ העמים ע"כ אסור גם בדעתו לחזור, רם אם נפרש כבואר וגרסת הרא"ש וסיעתו ובפשטות נראה לומר שהראב"ד וסיעתו שכמורותם פסק השוו"ע שביארו את סוגיות מועד-קטן בהקשר ליציאה מא"י לחו"ל, מקרים דברי הירושלמי הניל' שמספרים אותו כרא"ש, הרי הם לא מעמידים אותו בכחן בזוקא א"כ לשיטותם עולה שאף בישראל גם יציאה כזו אסורה. ואף שהיא לדבר מצווה מ"מ ייל' שהרא"ש סובר כתוס' שלא לכל המצוות מותר לצאת וחיליצה אינה בכלל המצוות שמותר לצאת למענס ולכארה קשה שהרי הזכירה שם גם אפשרות של ייבם ואולי לפיכך פירוש קרבן העדה שם שלא שייך להגדיר זאת כמצווה כי בידה לבא אליו לארץ, וייל' גם שהוא אדם היה נשוי וקיים פ"ו ויבם אינו כנשיאות אישת בעלמא, כפי שכבר כתוב לנו חלק מרבותינו האחרונים.

ונראה שניתן להויסוף ולומר שגם כתוס' במס' ע"ז הניל' לא מהסיפה של

האיסור לצאת לאח ליבם הוכיחו דמיים שהרי ייְם וחילצה ייל שאין להתיר גם בע"מ לחזור, אלא ההוכחה היא מכך שהיתה לר"ח תביעה גם על האח שמת מודיע יצא לחו"ל ועי"ז קשה הרי מותר לצאת לחו"ל ע"מ לישא אישה ועי"כ ביארו שמדובר ב"יצא שלא ע"מ לחזור" וכפי שראים שאכן מת בחו"ל, וכפי שכך עולה מtosי רבני אלחנן, שהיה לפני בעלי התוס' שלנו וממצטמים ממנו ומסתבר שגם כאן זה יסוד, שכך מבאר את העניין.

נמצא שגם לשיטת התוס' אין יסוד לעשות מחלוקת בבלי וירושלמי בנושא. עולה שלרא"ש ראב"ד וסייעם והשוו"ע שפסק במודם ולענ"ד גם בתוס' ייל בן שאף לצורך מצווה אם אינו מהמצוות שיוצאים למען מודאי לדמות רשות לשאלות שמתיר לכל דבר מצווה, גם יציאה מסודרת באירועה אסורה, שהרי יציאה לצורך חילצה בפשטות זה עניינה.

הרמב"ם בהלכות מלכים פ"ה הלכה ט' כתוב: "איסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמד תורה או לישא אישה או לה评判 מיד הגאים, ויחזר לארץ, וכן יוצאה הוא לטחרורה". הרי שהרמב"ם חילק בלשונו הלכה זו לשתי במתת, הר"י רוזן שליט"א במאמרו במושא בתחומי ברך כי (עמ' 407-411) כותב שיש להבין את גדר הטחרורה ומכך ניתן להסביר את משמעות החלוקת וכותב שהיתר הטחרורה אינו אמר בצרבי פרנסת הכרחית בלבד אלא גם לעשות עסקים כנהוג (יעו"ש שכטב בהוכחה לכך שהרי הכס"ם הרדי"ז הගות מימוניות ומגדל עז ציינו ממשורר לרמב"ם חמתייר יצאה לטחרורה את דברי הירושלמי שהתייר זאת ביחס לשיבת למצרים ושם היתר הכס"ם לא ציין זאת ממשורר, לדעתו המקור הוא סוגיות בבא-בתרא, הගות מימוניות הביא זאת ממשורר להלכה כי העוסקת למצרים ולא להלכה זו. הרדי"ז אמן ציין ירושלמי אבל לא פירט לאיזה ירושלמי התכוון אמן מאחר שחי אחר המגדל עז נראה שגם גם כוונתו, עכ"פ במפרשין על הדף רק המגדל עז נקט כן במפורש, ואודרבא מצינו לחלק מרבותינו האחרונים שתמהו על הבאת מקור זה. אם כי לאידך ניסא יש שקיבלו מקור זה ויישבו הקושיות, עכ"פ לעניינו אין נפקא מינה כי גם ללא הוכחה זו נראה לקבל ההגירה

הניל שלא מזכיר בצורכי פרנסת הרכחית בלבד וכפי שאכן בהגחות ציוני מהר"ן נקט כן מכח דיק לשון הרמב"ם בהלכה כאן. וכפי שכבר בארכנו נושא זה לעיל בביורו לנו למדר "הרוחה" שבסוגיות מועד-קטן)

על גבי זה דעתו שחדש ולומר שורש היתר הלכה זו אינו מצד המצווה שבדבר, אלא מהמת שדברים אלו נושאים אופי זמני בעצם הגדרתן משימה מוגדרת של לימוד, נשיאת אישת, דיון עם הנכרי וזרה לא-ארץ מיד בתום המשימה, ומחדש הרמב"ם שגם לשchorה שיש בה יותר חשש השתקעות מהמקרים הקודמים מ"מ עדין היא מוגדרת כארעית ומותרת.

הר"י רוזן שליט"א במאמרו שם מצין שהאחוונים הבינו לא כך ונקבעו שהיתר הייצאה הם רק לדם מצווה וגם "שchorה" נחשב לדם מצווה, על כך הוא מעיר שאמנם ביחס להיתר הפלגה ביום סמוך לשבת הגדר הרמ"א (או"ח סוף סי' רמ"ח) את השchorה כדי מצווה, ברם דוקא שם שאנו מתנגדים עם הבעיה של הפלגה סמוך לשבת ודם מצווה כל דהו די להתир שם נזקקו לבאר ששchorה דבר מצווה אבל כאן אין יסוד והכרח להחרין זאת.

בקשר זה הוא מביא שם את סוגיות מועד-קטן וכותב גם שם היתר הייצאה אינו מהמת שהייצאה לדם מצווה אלא רק מהמת שאינה עבירה ומותרת וכלsoon הגמ' שם "יציאה מישות", יער"ש

על הדברים הניל יש להעיר לענ"ד כדלהלן:

1. אף אם נתען בדבריו שאין יסוד להחריך דבר מצווה בהקשר להיתר השchorה אבל אחר שסוף סוף הרמ"א כן הגדר את השchorה כדי מצווה איך זו הגדרת העניין, ומניין לנו מקור שהיתר השchorה בהלכה כאן רחוב יותר.

2. הר"י רוזן שליט"א בעצמו ציין שהאחוונים הבינו את "שchorה" בהלכה כאן כדי מצווה בהערה שם (מס' 6) הוא ציין רק לדמי הרבה זכייל במשפט כהן סימן קמ"ז, ברם כבר הבנו לעיל שרואנים ואחוונים ביארו את המושג שchorה כהיתר מפני דבר המצווה שבדבר ומפורש נקבעו ביחס לביטוי "הרוחה" שבסוגיות מועד קטן את הביטוי דבר מצווה (חידושים אנשי שם על המצדci שבת אותן רנ"ח סק"ד בשם רבינו

יואל הלווי ובני הראמבייה מג"א תקל"א סק"ז ומשנ"ב שם סקי"ד).
3. מצינו לרמותינו האחוריים שנחקרו בדעת הרמב"ם בנושא, יש שדייקו
מלשונו בהלכות אבל (פ"ג הי"ז) בהיתר יצאה להויל שנקט לדבר
מצווה "כגון" כו' שדעתו כשאיילתות שלא רק ללימוד תורה ולישא אישة
מורור לצאת אלא לכל דבר מצווה (דMRI חמודות לבעל התוס' יו"ט על
הלכות קטנות לרא"ש סוף הלכות טומאה חסדי דוד-בזפוס המקורי
והשלם- על תוספתא ע"ז פ"א הג"ה הולכין בא"ז וכתמת התוס',
העמק שאלת נצ"יב על שאיילתות פרשת אמרו שאילתא ק"ג ס"ק ט"ו,
תורת חיים ע"ז יג, א, ד"ה ללימוד תורה ועוד, ויעו' בתורת חיים הנ"ל
שכתב שאמנם מרמב"ם וטור יו"ד סי' שע"ב משמע כשאיילתות אך
מהשווים ממשמע כתוס' שרק למצאות אלו של לישא אישة ותלמוד תורה
מתיר היציאה, לעומת החסדי דוד שם סובר שגם דעת השו"ע
שאיילתות).

דוקים אלו הם בלשון הרמב"ם הלכות אבל העוסק ביציאת כהן ובפשתות
ה"ה ביחס לישראל, הרי גם על הכהן חלים איסורי ישראל, וכן נראה
שהבינו פאת השולחן הלכות א"י סימן אי סק"כ והעמק שאלת הנ"ל, ברם
אם נאמר שבכחן מחייב בעית הטומאה הנגרמת לו מיד ברגע היציאה, אז
אסורה גם "יציאה ארעית מאד" שאינה אסורה בישראל, ניתן לומר שرك
ביחס לאיסור המיחוץ בכהן, בא היתר וחב זה לכל דבר מצווה שהרי טומאה
זו השותה בಗמי לטומאות בית הפרס דרבנן שהרבבה הקילו בה חכמים אך
לא באיסור היציאה של ישראל, יש לציין שגם השאיילותות הנושא שלו הוא
טומאת כהן. ואכן בדוקי לשון הרמב"ם בהלכות מלכים נהלקו האחוריים,
בעל פאת השולחן (שם סימן ב' ס"ק כ"ח) ור"צ הכהן מלובלין זצ"ל בספרו
אור זרוע לצדיק" (בסיומו, בחלק החידושים על הרמב"ם, על הלכות מלכים
ה' ט' זר' מ"ד ע"ב) דיקנו מלשונו שהזכיר רק תלמוד תורה ולישא אישة ולא
נקט "כגון" שיטתו כתוס', לעומת זאת מדברי הנצ"יב בהעמק שאלת עולה
וכן נקט בקרן אורה (מועד-קטן יד, ב, ד"ה גمرا מתני דלא) שמדובר הסחרה
שהזכיר הרמב"ם יש להסיק שה"ה לשאר המצוות וכשאיילתות.
יש להוסיף בעל פאת השולחן שם סוף גם לדעת השאיילותות שלא לכל

המצוות התיר, אלא רק למצות כאלו שא"א לקיימים אא"כ יטמא בבית הפרס או בטומאת חוויל כי זה המכנה המשותף של הדוגמאות שהביא שם הליכה לקראות מלך שرك ע"י הליכה בשדה בית הפרס אפשר להגיע למקום מלך וכיו את זה לומד השאלות בקי"ו מתלמוד תורה ולישא אישעה עם כל ערכיותם לעומת שאר המצוות, ב rms הרי מדויב באופן שנייתן לקיימים גם בארץ, ביחס להתייר הסחורה שלכאורה לא עומד בגדר זה הוא מבאר שטעם ההיתר מפני ש"זיהו חייו ויישוב איי תלייא בזה"

הרי לפנינו שככל האחרונים שדנו בנושא בירורו רק אם הרמב"ם סובר בשאלות ומתייר לכל דבר מצווה או כתופת ומתייר רק את הדברים שמנה אבל אף אחד מהם לא הסיק להתייר לכל רשות באוקימתא כל שהיא, יציאה ארעית או אופן אחר כלשהו אף התורת חיימ שבייחס להתייר לצאת לדון ולערער עם הנכרי (שمواה הסיק להתייר לכל דבר מצווה) הגדר זאת כ"דבר רשות" rms לשונו שם היא: "לדבר רשות לדון ולערער עם נכרי כהן מטמא בחויל, מפני שהוא במציל מידם", הרי שהגדירה זו בדוקא של "מציל מידם" היא סיבת ההיתר.

בפשטות ייל' שהאחרונים שהתוירו לכל דבר מצווה מגדירים גם את "סחורה" כדבר מצווה וכפי שיש ראשונים ואחרונים שהבינו כן וכדועיל, rms האחרונים שהבינו שהרמב"ם מתייר רק למצות שמנה לא כוארה קשה שהרי גם אם נגידר "סחורה" כדבר מצווה עדין נראה ששאר מצות עדיפות עליה, rms בשופי יש לישב שם סוברים כהגדרת פאת השולחן הנ"ל ונרי לענין' דבריו מתחברים עם מש"כ שם בסימן אי סקכ"ב בקשר לדין הסחורה שהרמב"ם "סידר דין זה אחר וויחזר" דסתם לסחורה הוא לחזור לביתו. לענין' מלבד הדוקרי הלשוני טמוניים בדברי בעל פאת השולחן הנ"ל ב' דברים: א. גדר התיינר שונא, בעוד שהbabא הראשונה בדברי הרמב"ם עוסקת במני שן יש בעיה כלשהי ביציאתו מארץ ישראל. ישנה פגיעה כלשהי מדירת הארץ עפ"כ ערך המצווה או הצורך הבסיסי של "למציל מידם" מתייר את היינר בעוד שהbabא השנייה שם טעם וגדר ההיתר שונא והוא שמלהנחתילה אין שום פגיעה מדירת הארץ ישראל ביציאה זו, אדרבא כך נראה כי מסחר תקין בארץ ומדינה נורמליים זוקקים לניהול חי מסחר תקין וכלשונו "ישוב

אי' תלייא בזה" חלק זה שבדבריו נראה שיקבלו אלו שלא התירו מפני "דברמצווה" שבדבר, ב. פרטי ההלכה שונים בעוד שהבבא הראשונה מתירה רק יציאה חד פעמיות לצורך הדבר הנזכר, ויחזר מיד הרוי יצאה לסהורה מטבע עניינה מדבר ביציאות הרבה "בדרכ התගרים", חלק זה שבדבריו ניתן לאומרו בכל שיטות האחרונים בדעת הרמב"ם, לפי דרכינו למדנו שהיסוד של הרוי רוזן שליט"א לדיק בלשון חילוקת הרמב"ם אינו מוכחה, אדרבא מפורשות למד בעל פאת השולחן לדיק זה באופן אחר.

נמצא איפוא, חלק מרבותינו הראשונים והאחרונים מפורשות הגדרו את עניין הסחרורה גם בהקשר להיתר היצאה מא"י "דברמצווה", לדבריהם ודי א"א לפרש את ההיתר מצד האրעיות.

גם אלו שלא הגדרו את הסחרורה כ"דברמצווה" (הן מפורשות בעל פאת השולחן, והן אלה שכך נראה מדבריהם וככ"ל), לא נקבעו שההיתר מחמת הארעיות שבדבר, אלא מחמת נימוקים אחרים דוחו חיו (עלנ"ד גם פרנסת הרוחה ולא רק לצרכים הכרחיים ניתנו להגדירה כך שהרי ס"ס זהו דרך התגירים ומישתפארנס למחיתו ממשחר, כך נהוג) ואדרבא וזה תורם לשוב א"י, וממילא שעכ"פ הדיק בלשון הרמב"ם שעליו נבנה כל היסוד הנ"ל אין לו הכרת, יתר על כן מכך שהאחרונים דנו אם שיטת הרמב"ם כתוס' המתיר רק מצות אלו או בשאלות המתיר שאר המצוות עולה מפורשות שלא טומדים לדיק כך שהרי אין אחד בהם שהסיק להיתר גם דבר רשות באופן ארעי או בכל אופן שהוא. בהקשר זה יש לציין לדברי הירושלמי ריש דברינו שעל פי פרשנות הרא"ש וחраб"ד שנפסקו להלכה בשווי נראה בפשטות להסיק ממנו איסור יצאה ארעי למטרה מוגדרת וחוור מית, גם מדברי בעל חכמת אדם בספרו שעריך צדק שהובאו לעיל שעמד בדבריו על החילוק בין מי שדעתו לחזור אך אין לו כרגע תאריך מוגדר הוא מצפה שהתנאים ישתנו בעתיד לבין מי שדעתו לחזור מיד בתום המשימה וגם בו התיר רק באותם הקשיים (כל שיטה ודעתה) שהיציאה מותרת עולה שעצם הארעיות ודעתו לחזור מיד אינם ذי כדי היתר כללי.

בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' קע"ג) שהזכיר לעיל התיר יצאה ארעית אבל גם הוא לא התיר במובן הנ"ל של יצאה ארעית במהותה אלא "לזמן מועט

מאוד" "לשעה קלה" (וגם ע"ז יש לדון לאור דברי הפסיקים דלעיל ואכ"מ), אדרבא כאשר הוא דין (חלק ו' סי' קע"ז) ביציאה ארעית לצורך משימה מוגדרת, יצאה לחו"ל כדי להעלות לא"י את עצמות אמתוי הקדושים שנרגעו בשואה הי"ד, וגם שם חזר והגביר שיעיר האיסור ביציאה בעלת השלכה לעניין הדירה בא"י אבל לצאת ולהזور והוא שוכן בקביעות בא"י התירו, הרי שהוא נוקט במפורש "התירו במקומות צורב אפיקו סחורה" דהיינו מגדיר סחורה כהגדרת פאה"ש הניל ומסיק מזה היתר "למקום צורך" ולא מסתפק בעצם הארויות שבבדר, לופו של עניין בעל שבט הלוי התיר שם מפני שסביר שמלבד הטעם הניל שם זה גדר של צורך מצווה שב מותר לצאת ולהזור (וכ식יות הפסיקים דלעיל ששפטו כן) ובפרט שיוצאה לכבוד א"י להעלות עצמות הקדושים הי"ד שיתקיים בהם "וכפר אדמתו עמו".

3. ההבדל בין המציגות בזמן התקנה לזמןנו.

הר"י רוזן שליט"א במאמרו בתחוםין הניל שהתריר יצאה המאופיינת כזמןית התקיר זאת רק כאשר החזרה ארצתה מובטחת כאשר יש כרטיס חזרה עם תאריך מוגדר, הצורך לכך הוא בהתאם לשיטתו שם אין די ב"דעתו לחזור" שאז יתכן שהחדרם אף על התקופה בת כמה שנים אלא צריך כלשון הרמב"ס "ויחזור לארץ" שהוא מפרש שהכוונה שמיד בתום המשימה שהיא ארעית באופייתה הוא יחזור והכרטיס הניל מאבטחה זאת.

על עצם הנושא של הארויות שבבדר כבר הערנו לעיל, רם כאן יש לעמוד על נקודה נוספת והיא שיש טענים שכל המציגות בימינו שונה במהותה, בזמן חז"ל גם יצאה זמןית היה בה החשש שמא ישתקע לחו"ל ולא יחזור משא"כ בימינו אפשרות זו לא קיימת, שהרי ללא סדור התוצאות הנוצרכים לכך לא ינוחו רשותות מדיניות בחו"ל להישאר בתחוםם אדם היוצא לשילוח או להשתלמות של כמה שנים יתכן שבנתים יסוד לו תעודות כאלו (וגם זה לא כי"כ פשוט) אבל היוצא לטיל בנסיבות אין זה אפשרי ואם כן ייל שלא על מציאות כזו דיברו חז"ל ואם כן רק מה שתכננו אסור אבל לא שיק ווגם אין בידינו כוח להוסיף על גירותם אלא שעל זה יש להעיר: א. כמו ביארנו שלענ"ד חז"ל אסרו יצאה לדבר רשות גם לתקופת זמן מוצמצמת באופן

כזה גם בזמן חז"ל חש השתקעות היה פחות אף שלא הייתה בעיה של תעוזות ברס ברור שליש להשתקע כאשר לא ביצע את הסידורים הנדרשים למעבר דירתו הנצרים לכל אדם העمر דירה, נמצא שההבדל בין זמינו בזמן חז"ל אינו מהותי אלא כמוות בלבד ואף שעניד נראה פשוט שטעים התקנה הוא אכן חש השתקעות מ"מ זה הטעם באופן הכללי אבל לא פלוג רבנן בנושא.

ב. כמד הערכו לעיל שמהלוקת הראשונים על דעת ר'ית בעניין אישור הנאה מסתמן יינט בזמן הזה שאין רוב הגויים רגילים לנ██ט כפי שהיה בזמן תקנת חז"ל, עולה שרוב הראשונים לא סותמים ליסוד זה ויעו"י בעיז בשוויות ציר אליעזר חלק ח' סימן ט"ו פרק ט"ו ס' ט' אות ד' ד"ה וראיתי שצין בספרים קצות השולחן ח' ס' קל"ז בבדי השולחן אותן יושויות עלות נח סי' ג' שדנים שי"ל שבזה"ז לא יהא שיק' גירת סטמנים כי לא שכיח מציאות שחיקת סטמנים לתרופות וצין שהם דנים מצד גדרי בטל הטעם אם שיק' בטל הגורה או לא והצ"א עצמו רצה להראות פנים להקל מצד שי"ל שמעיקרה לא גרו מטרפות כלו שאין דרך לשוחקם, עכ"פ גם מזה רואים שאף שהמציאות הכללית בימינו שונה לא באו הפסיקים לומר שבמציאות כזו לא גרו מעיקרה אלא באו לדון רק בגדרי בטל הטעם וכו'.

4. צרוף הדעות המקילות

יש שאמרו שנitin להסתמך ולצרכ' את אותם דעתות יחד שנראה שטומדים מעיקר הדין שלא אSTRU יציאה ע"מ לחזר וא"כ עכ"פ באוטם הקשיים שישנם דעתות יחד המתירות את היציאה ע"מ לחזר בזה ניתן לצרכ' את השיטות שכלל לא ראו בעיה הלכתית בנושא. ברם לעניד אין הדברים מרווחים מהטעמים דלהלן:

1. במקומות אחר ציינו שנחלקו האחוריים אם ניתן לצרכ' דעתה שאף לא באה לידי ביטוי אצל הפסיקים המקובלים ר מב"ט טור שולחן ערוך ונושאי כליהם ומפניו גולי עולם שסבירו שא"א לצרכ' ואף שיש חולקים מ"מ וدائיש בעיה בנושא, ובפרט כשמצורפות בעיות נוספות.

2. כאשר היסודות ברורים מצד עצם אף שטוענים חיזוק (אם לא, הרי אין צורך בצירוף, אלא לרוחא דAMILTNA) אז יש מקום לצרף גם סבמה יחידית. אך לא כאשר כל הדעות יחידאות, כך יש להסיק לענ"ד מדברי המשניב בין חבית הפקואה בפשתן שהתיר לדוחוף בשבת את הפשתן לנקב רק בתורתני לטימונת פט"ר ולא ניח"ל בסחיטה וגם ברזא ארכוה כדעת הט"ז ודלא כמג'יא שהתיר גם בלארזא ארכוה (או"ח סיון ש"כ סעיף י"ח במשניב סקנ"ה) שכותב (שעה י"צ ס"ק נ"ו) שקשה לסמוך ע"ז, והמעיין במג'יא יראה שצירוף גי דעות מ吉利ות אלא אשר שהמשניב עומד על כך שכל דעתה בפ"ע הנה דעת יחיד שאין הלכה במוותה, לענ"ד גם מהמג'יא אין להוכחה נגד זה שהרי בא לישב מנהג שכבר העיד עליו השוו"ע שנחאו להקל, וייעו גם בספר "כללי ההוראה" (להגר"י יוסף שליט"א ע"פ פסקי הגר"ע יוסף שליט"א) שכותב שם ב"כללי טפק ספיקא" אותן ז" (עמ' כ"ו): "עבדין ספק ספיקא אפילו בסבירות שנדחת מההלכה ואף בדעה שלא הובאה בשוו"ע ובהערה שם ציין: "שוו"ת יביע אומר חייו עמי ר"יט וח"ד או"ח סי"י ל"ג אות ט"ז ובמש"כ אמרו"ר שליט"א בספר כף החיים סיון קי"ז ذר קני"א ע"ג", ברם שם אותן ח"כ כתוב: "ומכל מקום מסבירות ייחידה לא עבדין ספק ספיקא", ובהערה שם ציין: "שוו"ת יביע אומר ח"א חייו"ד סיון ג' אות י"א". שם מודובר ביחס לטפק אחד משנה הספקות, כאשר הטפק הנוטף הוא פשוט להלכה, ואם כן קי"ו כאשר שני הספקות הם ייחדים.
3. כמו בарנו שכלל לא מרור אם קימות בכלל דעתות יחיד כאלו, שהרי בדעת המהרי"ט אף שהרבה להקל מ"מ מפורש נקטו בו האחרונים שהינו דזוקא חוץ מלטיל, גם בדעת שלטי הגיטרים הבאו לאחרונים שבאו שאין הכרח שהוא כוונתו, גם בדמי השדי-חמד בарנו שנראה שאמר דמיון רק בהקשר ליציאה לזרכי מצווה.

ועתה ראיתי בספר "ועלחו לא יובל" מהנהגותיו של הגרש"ז אוירבך זצ"ל חלק אי' עמי קפ"ח (פסקא מס' 300) שכותב ז"ל: "אמר הרבה לאוטו אמרץ שהוא ראה שעושים הגרלה כדי לאסוף כסף בשבייל ישיבה וכמודומה שנوتנים פרט של טישה לחו"ל, הרבה הקפיד על כך, ואמר שזה לא בסדר מכיוון שיש

היתרים לצעת לחו"ל במצבים מסוימים, אך סתם לטייל פשוט שאסור לצאת".

בשווית מנהת יצחק ח"ג סימן כי דין ביציאה מא"י לאנגליה לראות פni חמיו וחמותו שייצאו מרוסיה ורק הרצון לראות נכדים החזיק אותם וכתב שמי שהעיר לו שיש בעיה ביציאה מא"י לחו"ל יפה העיר אלא שדן שייל שזה גדר דברמצוה, שהרי הרמ"א בהלכות שבת או"ח רמ"ח הגדר יצאה לראות פni חבירו כדי דברמצוה שמחמתה מותר להפליג בטפינה גם סמוך לשבת ומדמי המג"א או"ח תקל"א גבי יצאה מא"י לחו"ל נראה שמשווה הגדרים וא"כ ייל שגם זה בגדר דברמצוה שモтар לצאת למענו וכתב: "וain חשובה דmr רשות אלא כשהולך לטייל", רק שכטב שמדמי התשב"ץ, שהזכירנו לעיל, שנקט בלשונו היותר יצאה רק לתלמוד תורה ולכבוד אב וכבר בארנו לעיל שלענ"ד המנהת יצחק הבין בדעת התשב"ץ שהוא מדובר ביז怯 ע"מ לחזור), משמע שאינו מתייר לשאר מצות וסימן זכריו שיש לשאל בזו את פוסקי הארץ שכך שם ע"ש, ולענ"ד פשט שעהלה בדבריו מרבות באנגליה) שמדובר זה שכך שם ע"ש, ולענ"ד שציטוטי לעיל, רק שהסתפק אם כל שס"ל שייצאה לטיילASAורה וכלשונו שציטוטי לעיל, רק שהסתפק אם כל דברמצוה בכלל היותר הייצה או רק המצוות שנאנם רמב"ם, ועל זה כתוב שיש לשאול כיצד רגילים לפ███ פ███ אי, וזה שלא כדברי הר"ש דיבוכסקי שליט"א במאמרו חנ"ל שציטט מדבריו רק מה שכטב שאינו מבריע להלכה ומשאיור הדmr לפ███ אי ונראה שהבן שדבריו על הכל קαι. ולענ"ד כל פשוטות לשון תשובתו אינה בן.

נמצא שאף שמצינו באחרוני דורינו ובמאמריהם הנ"ל למי שנטו לקולא בזו, מ"מ כבר הבאנו במקומות אחר לדמי בעל שוו"ת מעט מים (לר' אברהם הכהן מסלונייקי) ריש סימן י"ב שכטב שיש לחלק בין גדר לימוד זכות על הנוהגים להקל כאשר יש להם דעות וסבורות ייחיד להיסמך עלייהם, בין עיקר ההוראה שעניןיה ע"פ פשוטות המקורות קרוב הפוסקים, והרי לפנינו שפטות הרמב"ם השוו"ע ונושאי כליו שאסרו יצאה לטייל גם ע"מ לחזור ולא חילקו בדבר, ואדרבא כפי שכתב הערנו מחלוקת מגודולי הפסוקים נראה לדיק להפוך מסורות

המקילים הנ"ל, וגדולי הפסקים שMapViewם אנו חיים, הגראי וייס זצ"ל (כפשיות דבריו במנחת יצחק הנ"ל), הגרש"ז אוירבך זצ"ל, הגרא"ש ישראלי זצ"ל, הגראי קאפה זצ"ל, ויבדל"א הגרא"ם אליו שליט"א בבטאון "שבת שבתו" והגרא"ע יוסף שליט"א, נטו קו לחומרה בעניין, ודאי אם כן שמעיקר הדין הכי נקטין.

בשוליו הדברים יש להוסיף עוד כי נקודות חשומת שאמן טענות בירורו בפניע וכאן באתי רק להזכיר עליהם, וכדלהלן:

1. הדברים הנ"ל נאמרים רק מצד עצמו בירור הדין, ב rms כאשר מלבד זאת נדרות גם תופעות שיש בהן השלכות שליליות על אורח החיים והאמונה הדתית, הרי שמתעורה גם הבעיה ההלכתית שמוטל על האדם להתרחק ממוקומות כאלו ולהתחבר לטובים כפי שפסק הרמב"ם בהלכות דעת ריש פרק ז', וכי שבאו הדברים לידי ביטוי בדברי רבנו צדוק הכהן מלבלין זצ"ל ב"אגרת הקודש" (נדפסה בספרו "פוך עקריים") מכתב לדיד נעריו שהשתקע באנגליה, שר"ץ הכהן זצ"ל מעיר לו שמלבד בירור הבעיה הכרוכה באיתו ישיבה בארץ ישראל, הרי קיימת גם הבעיה הרוחנית شبשיבות חוויל הן מצד עצמו העובדה שהז"ל העידו שאוירא אינו האויר ראוי לתורה כי זה קיים רק בא"י שאין תורה כתורת א"י ואוירא דא"י מחייבים, והן מצד המציאות הרוחנית בשטח.
2. כאשר מדובר בכהן נוספת גם הבעיה שהז"ל גרו טומאה על ארץ העמים והכהן עומד איפוא על איסור טומאה מדרבנן, בהקשר זה פשוט שגמ' יצאה זמנית בכלל האיסור שהורי סוי"ס ברגע שיצא נטמא. אמן יש להעיר שההדר שניי בחלוקת הפסקים המהרש"ל בביאורו לטור יוז"ד סי' שס"ט ובעקבותיו הב"ח הפרישה הט"ז הש"ז ובאר הגולה מעמידים הלכה זו רק בזמן שנגעו טהרות בא"י ולא בחו"ז, rms מדברי הטור ומהחבר שם, (ועי גם ריש סי' שע"ב) והרמ"א שלא השיג, שנקטו לדין זה בפשטות והם הרי מבאים רק מה שנוגג בחו"ז, וכן מדברי הגרא"א בביאורו שרק ציין מקורות לדין השווי' ולא הביא לאחרונים הנ"ל שבזה"ז אני, עולה שאין מחלוקת בכך. כך נקט במפורש בשווי' שתמות יעקב הובאו

דבריו בפתחי תשובה שם סק"ה ובעקריו הד"ט סי' ל"ה אות כ', מדברי מהרי"ש המובאים ב"חידושי רעכ"א" לשוריע שם נראה שرك מלמד זכות על המנהג להקל יעוז שבאיו טעם המנהג להקל מפני דוחק הפורנסה שימושה אותו להיתרי היציאה שנتابאו בס"י שע"ב וגם מפני שבזה"ז כולנו טמאין מותים. נימוק זה הוא שיטת הראב"ד היחידיית ובפשטות גם בטומאות דרבנן לא מצינו שהתבססו על כך ועל כורחונו שדבריו נאמרו כSENSIFY לטעם הקודם. ביחס למנהג כי"ב הרבה מרבותינו הכהנים שנשארו בחו"ל ולא חשו לכך, כתוב השמ"י שאין להסיק לכך שדעתם נוטה להקל, כי הוא כותב שיש לחלק בין מי שנולד בחו"ל ונשאר שם בשוא"ת מפני סיבות שונות, לבין מי שיוצאה בפועל הארץ ישראל.

ה. סיכום:

1. למרות שהגמי עצמה במקומות השונים שדנה באיסור יצאה לחו"ל (כתובות קיא, א, גיטין עו, ב, קידושין לא, ב, בבא-בתרא צא, א, עבדה זורה יג, א), לא כתבה במפורש שגמ יצאה זמנית בכלל האיסור, מכל מקום כך נקבעו לרבותינו ראשונים ואחרונים וגדולי הפסיקים.
2. חלקם ביארו כך את הסוגיא במסכת מועד קטן י"ג-י"ד (עי' בראשונים שם שציטטו להלכה את הראב"ד שנקט בכך) הדונה על יציאה שלא ברשות, שהכוונה יצאה זמנית לחו"ל. מדברי הבית יוסף (או"ח סימן תקל"א) עולה שהראשונים שלא פירשו כך, טועם כי סבבו שאין זה עניין סוגיא, אבל אין שום יסוד לומר שחולקים על עצם הדיון.
3. ואכן ראשונים נוספים הסיקו דין זה מקומות אחרים בש"ס (כגון Tosf' ומאיiri במסכת עבדה זורה, שהסבירו זאת מסכת כתובות, לדעת הר"ח סבתו של ליט"א הרמב"ם הסיק זאת ממש' גיטין הנ"ל).

4. פשוט שגם אם נמצא דעת ייחיד שלא נקטו כן, הרי להלכה יש לנקט בדעת גדולי הפוסקים, הרמב"ם (הלוות מלכים הי' ט') הטור והשו"ע (או"ח תקל"א) שפסקו זאת להלכה, ומפרשיו השו"ע, (מג"א משנה"ב כה"ח עrhoה"ש ועוד) נקטו כן בסתמא וצטטו זאת ללא חולק.
5. גם במקרה לאותם דעת ייחיד שדייבו על היתר יצאה לחו"ל (מהרי"ט בחידושיו סוף כתומת), שלטי הגיטורים למסכת שבאות ח, א, מדפי הרי"ף) בארו האחرونים שהגדירות הדברים שלמענים הם מתיירים יצאה זמנית היא רחבה אמן יותר משיטות אחרות, אבל אין כוונתם להיתר כלל של יצאה, וכל הדעות שדנו מה בדיק גדר היתר, הטילו אינו בכלל (עי' משפט שמואל תנינא סימן ט"ז עמוד הימני סימן ב"ב וחוז"ד ח"ה נ"ז).
6. אף שמצינו לקצת אחורי דרכנו שהעלו סברות להקל בטיוול למטרות התאוורנות ולראות נפלאות המרפא וכן טיוול ארעי במחותו, מ"מ באנו שאת המקורות והדוקרים בלשון הפוסקים שמשם מקורים, רובתיינו הראשונים וגדולי האחرونים באנו באופן אחר. בחלק מהמקרים לא רק שאין מקור לחידושים זה, אלא יש מקום להוכחה נגדו. בהקשר זה ראוי לציין לדיוון האחرونים אם הרמב"ס התיר יצאה זמנית רק למצות המיוחדות שנקט, תלמוד תורה ונשיאות אישة או לכל דם מצוה, על היתר זמני שאינו לדבר מצווה הם כלל לא דנו. גם הירושלמי (מועד קטן פ"ג ה"א) דין על יצאה אורנית מאי יצאה לאזר קרוב לא"י (לצורך ע"מ לחוץ) שלא ראה בה מצווה כי יכולה האישה לבוא הארץ או רק לצורך פ"ז מותיר וכאנו זה לא היה המצב) ואסר זאת, לדעת הרבה ראשונים, שבפשתות הם המקור לדין השו"ע, הירושלמי לא דין בכך בדוקא אלא גם בישראל.
7. בשוויית מנהת יצחק (ח"ג כ"ו) יחווה דעת (שם) הגראי"ש ישראלי זצ"ל בעמוד הימני (שם) ובחוות בנימין (סימן קי"ד) הגראי"י קאפה זצ"ל

(בבאוו לרמב"ם הלכות מלכים) והగרש"ז אוירבך זצ"ל (מובא בספר "ועלהו לא יובל" ח"א עמי קפ"ח) והגור"מ אליהו שליט"א (בעלון "שבט שבתו") אף שחקם נטו להקל בהגדות דבר מצווה או הגדרת שחורה, אבל قولם נקטו בפשטות לאסור הטילול ולא חילקו בדמן.

למרבה הצער עברה חמורה זו של יציאה לחו"ל נעשית קלה בעני ורבים, אפילו משולם אמוני... וכבר היה שבית הדין חייב את הבעל הוצאות טiol לאשתו לחו"ל אויל אותה משה אויל אותה כלימה, אין לנו להישען אלא על אמינו בשבשים (הגרא"י קאפה זצ"ל בביאוו לרמב"ם הלכות מלכים שם).

בمرכת התורה
ובمرכת הכהונה
דוד כהן

יפה נור - רבינו יהוזה הלווי

יפה נור, מושע TABLE, / קוריה למלך רב;
לה זקספה גאנשי / אפאנטי פערבר,
הטמן רעפי ניכמר / פירד-איזכראת אדים;
קנטוריך אשלר גלה, / גונט אשלר טרב;
ומיד-יוקני צלא / בונפי גנשרים עד
ארפה ברומעמי / עספראך ווינצרכו;

ندوی

בעקבות איסוף המאמרים בספר ובקבוצת שיחות שהענרתוי לנוער בנושא טיולים לחו"ל רציתי להעלות על הכתב מורים שנטבورو לי תוך כדי הכנת הספר ומtopic מה שלמדתי מרבותי. הרבה שלמה אבניר עוזדני לכתוב ולאחר מכן חתמתי הצגתי לריב שלמה אבניר את המאמר והוא אישר לפוסטו. כמו כן הרأتي את המאמר לרוב יחזקאל גריינולד ולרב זאב שרון שהעירו את העורຕיותם.

מדרגות באהבת הארץ

חיים טבריה - עוזר

קולמוסים רבים נשברו ודיו רב נשפך בשאלת מהי אהבה בכלל - וכיום לאחר תחייתם עם ישראל בארץ והתחדשות חייה הלאומיים מתמודדות האומה עם סוג חדש של אהבה - אהבת הארץ. אהבה זו כמו כל דבר חדש שהאומה נתקלת בו עם שובת ארצها מצריכה ברור.

קשה מאד להגדיר רגשות אָך אוּלִי נתן לומר שאהבה זהה הזדהות, חיבור וקשר עם גורם חיצוני לי, יחס של קרבה, רצון לשאות במחיצתו של השני כל הזמן, דאגה, תחושת אחריות ושותפות גורל עם אותו גורם, קושי רב להתנקק ממנו אפילו לזמן קצר, תחושה שהוא מלא את כל מחשבתו כל הזמן ואינך יכול שלא לחשוב עליו, שיש לך אליו תמיד פינה חמה בלב, רצון להקריב למעןו את כל כולך, רצון להתאמץ ולהככל עימיו ועוד.

האסוציאציה הראשונה שעולה כאשר מזוכרת המילה אהבה היא ליחס בין בעל לאישה. התאהבות, רצון להיות היחיד כל הזמן, התלהבות רגשית, ספירת הזמן עד לשיחחה הבאה או המפגש הבא, אחריות ושותפות גורל, תחושה שמוכנים לעשות הכל למען בן/בת הזוג, מקום חם בלב וכן דפיקות לב, ציור תמונה בן/בת הזוג בזיכרונו ומחשמת בלתי פוסקות אודוטיו, קנאה כאשר מישחו אחר מפתח אליה/אלינו קשר רצון שכולה/כולו יהיה שלי, נאמנות וכו'.

תופעה מעניינת היא שכאשר אהבים מישחו הפגמים והחטרכנות של מתגדים לעומת יתרונוטיו. דבר זה בא לידי ביטוי בתחום שבן הזוג הוא מושלם וכן גם בחוסר התעניינות בין זוג אחר שאולי מבחינה אובייקטיבית יש מעלות יתרות על בן הזוג הנוכחי. אנו נוטים יותר לסלוח על טויות של אנשים שאנו אהבים ונראה לעיתים שאפילו לחסרון של אהובנו יש חן מסויים והם אפילו מעלים בנו חיק של חיבת (בבחינת "על כל פשעים תכשה אהבה" שיר השירים). ולהפוך כאשר שונאים - כל מגעה קטנה הופכת בלתי נסבלת, קשה מאוד לסלוח על טויות שנעשו וכו'.

נראה שקל לנו להבין אהבה בין בני זוג אך כיום עם עליתו של עם ישראל ארצה נשאלת השאלה מהי אהבת הארץ ישראלי?

בנמאת ישעהו נאמר "לא יאמור לך עוד עזובה ולא רצך לא יאמור עוד שסמה כי יקרא חפי בה ולא רצך בעולה כי חף כי לך וארצך תבעל כי יבעל בחור בתולה יבעל בניך ומשוש חתן על כליה ישיש עלייך אלוקיך" (ישעהו סב) חנbia ממשיל את הקשר בין העם לארץקשר של חתונה בין בחור לבתולה זאת מעבר להמשלה של חתונות כניסה לישראל והקב"ה.

הארץ בגלות העם ממנה נקראית "שםמה" שמקא (מנחת, בתרגום יונתן בן עוזיאל) לאחר מכון הארץ מכונה בעולה, רשיי מפרש מישבת, רד"ק אומר כי כשהארץ מיושבת הדם דומה לאישה שיש לה בעל וכשהיא שוממה היא כאלמנה שאין לה בעל. המלבינים אומרו שלמרות הגלות אין התיבור המודש בין הארץ לעם וזומה למחזיר את גורשתו אלא בבחור הבועל בתולה שהוא קשור לתמים ושלם שאין לו משקעים ושלמות שלגינו מהארץ אנו חזרים אליו בקשר מחדש והארץ תדמה ביפויו כאילו לא חרבה מעולם. מトンך כן גם שמחת החתונה בין הארץ לארץ שבאה בעקבות חזרות העם לארץ תהיה שמחה גדולה יונטר שמחות אדם המחזיר את גורשתו (דבר זה מזכיר את ההלכה שאסור לשאת נשים בחול המועד מפני שאין מערבים שמחה בשמחה אבל להחזיר גורשתו מותר כי אין זו שמחה גדולה כל כך שהרי קשר זה יש בו משקעים מסוימים שייעסם תקמיו סעיף ב משנה ברורה שם).

המפרשים האחרים מတאים את הארץ בעזובה וושוממה כמו אישה שמחכה לבעה דבר זה מעיד על היחס הנפשי הרاوي כלפי ארצנו שלא לעזוב אותה אפילו לזמן קצר שלא לצורך.

בברכת שבע ברכות מצויה הברכה "ושׁוֹשׁ תְּשִׂישׁ וְתָגֵל הַעֲקָרָה בְּקִימֶצֶת בְּנִיה לְתוֹכוֹ בָּרוּךְ אַתָּה ה' מָשְׁמָךְ צִיּוֹן בְּבָנְיהָ". הארץ משולה לעקרת שבני ישראל שבין אליה וმתחברים אליה באהבה. רואים אהבת העם והארץ מזכורות בזמנן חתונה שבכטאת קשור של אהבה בין בעל לאישה וכansas שהפירות של חיבור של בעל ואשה הם פרי בטנה של האשה-ילדים-כך בשעם ישראל חוזר לארצו ו"boveל" את הקruk הבתולה שלא עבדו בה ולא חיו בה, אז ארץ ישראל מגDOT פירות ומAIRה פנים בפריחה חקלאית וככללית שמהווה סימן לתחילת הנאולה (סנהדרין צח).

נראה כי הדעה הרווחת לגבי המושג אהבת הארץ היא סוג מסוים של חיבור וקיים, זה לאור בה, לעמוד בה, לטיל בה, לחיות בה, לעבד את אדמתה, להפריח את שממותיה, אהבת הארץ זהה לנכונות להקרבת חיים בצבא שמן עליה מפני אויבתה, זהה תחושת אחריות לארץ של זיהוי שותפות גורל לחיים או למותה במלחמה, מצב כלכלי קשה ושאר קשיים אך כמו שבקשר בין בעל לאשה יש דרגות שונות של מערכת יחסים, ישנים רבדים באהבה בין בעל לאשה שמקובליט על כולם אך משום מה לא באים לידי ביטוי בקשר של עם ישראל לארצן.

האם אנו חושבים כל הזמן על ארצנו כפי שבעל חושב על אישתו? האם היא כל הזמן בלבינו? האם אנו מKENאים לה כאשר עמים אחרים שולטים בחלוקת שלה ומתחברים אליה - הלבנונים בלבנון, הירדנים בעבר הירדן המזרחי, המצרים בצפון סיני וכן ערבי ישי' וערבי ישראל? האם זה מפיע לנו שחלקים ממנה הם תחת שלטון גויים? האם היה מוכן בעל חלקו מאשרתו יהיה שייך למישחו אחר? האם אדם היה מסכנים שגמר זו יהיה חשוב לאשתו בפרק זמן מסוימים שיקיים אותה סוג מסוימים של מערכת יחסים? האם אנו כל כך נאמנים לארצנו שקשה לנו להיפרד ממנה אפילו לזמן קצר?

אכן נראה שיש מדרגות של אהבה וחיבור לארכנו הקדושה כמו שיש מדרגות של חיבור ואהבה בין בעל לאשה. בדורות הניאתוק הגמזהה ביותר הארץ הקודש הם יהודים שגרים בחו"ל, חיים שם ואין להם כוונה לעלות לארץ והיוות והם מנוטקים מתורה ומצוות אין ארץ ישראל וופסת אפילו מקום בלבם.

יותר מהומרים מהם יהודים שגרים בחו"ל ואינם עלים ארעה אך מחתמת היוטם מקשרים לתורה ולמצוות הם חושבים על הארץ, מזכירים אותה בתפילהתם, תורמים כספים לבניינה וולעינטס אף באים לביקור בארץ.

בדרגת חיבור גמהה מהם נמצאים יושבי הארץ שגרים בה וחיים בה אך לעיתינים הם חשיסים שהם גרים בה מחוסר ברירה וארץ ישראל היא מקלט בטוח עבורה במוחך חלק זה נמצאים גם יהודים המוכנים לוותר על חלקים ממנה, ולחלוthin לא קשורים לחלקים נוספים שלא שנמצאים כבוד בידי שלטון זר של עמים אחרים.

חלק נוסף בדרגת חיבור גמהה מהם גור בארץ ולא מוכן לוותר על חלקים ממנה ואף מעז ומסתכן למעןו ולמען עמו במוגורים במקומות נדחים ומסוכנים. מיותר לציין שהחלק זה שמקורו לתורה ומצוות אינו חשוב כלל על אפשרות להגר ממנה אך עזיבתה של הארץ באופן זמני לטוילים בחו"ל לגיטימי בעיניו והוא אכן רואה בכך כל פגם בחיבורו ואהבתו לארץ.

מכל המדרגות שמנינו לעיל נראה כי המדרגה הגמזהה ביותר של חיבור ואהבת הארץ הוא מגורים בארץ, רצון ומוכנות להסתכן ולגור במקומות נידחים של הארץ חוסר נוכנות בלתי מתאפשרת לוויתור על חלקים ממנה, כמויה וגעגועים לחידוש השלטון וההתמיישמת בחילקי הארץ שכרגע אינם בשליטתנו ומעל הכל היעדר יכולת לעזבה לטויל ונופש אפילו זמן קצר, זאת בוגוסף לסלידה מארצות הניכר.

נמצא איפה שטוגיית הטוילים בחו"ל מבררת לנו חילוק נוסף במדרגות אהבת הארץ ישראל. לא ניתן לומר שמי שגר בארץ ונouse לטויל בחו"ל

אינו אהוב את הארץ ולא קשור אליה אך ניתן לומר כי אהבתו לארץ אינה שלמה. שכן דרגת השלמות באהבת בעל וアイשה כוללת את חוסר הרצון להיפרד ממנה אפילו לזמן קצר וכן סלידה מנשימים זורות. וכך גם באהבת הארץ - יהודי שאינו מוכן להיפרד מארציו אפילו לזמן קצר וחוש סלידה משלוטה בארץ ניכר הוא זה שאהוב את הארץ בשלמות.

אספקט נוסף הוא חיבת חוויל לעומת חיבת הארץ. התפעלות מנווי חוויל ורצון וכמייה לצאת ולשהות שם - על פי ההשווואה שערכנו בין הקשר לאرض לבין הקשר בין בני זוג - מהוות פגם בקשר. שכן אדם שיתפעל מנסים אחרות וירצה לשחוות במחיצתן יפגע באשתו ובקשר ביניהם גם אם פגם זה לא יוביל לגירושין חיללה.

כאשר אהבבים מישחו אהבה שאינה תלולה בדב'r הרוי לפי הנמשל של בני הזוג גם אם האישה אינה יפה אובייקטיבית הרוי סובייקטיבית לפי דעתנו של הבעל היא היפה מכלן שכן קשר אהבה הוא פנימי עצמוני נשמני ואינו תלוי בהזקנות או פגמים חיצוניים. ומכאן נמשיל שלמרות שארחות אחרות יפות ומרשימות מבחינה חיצונית, ארצנו היא היפה מכלן כי הקשר שלנו אליה הוא פנימי עצמוני רוחני ואינו תלוי ביופיה החיצונית ואם איןנו מרגשים כך סימן הוא שאינו אהבבים אותה ומחומרים אליה מדוגה המתאימה, ככלומר חיבור לפנימיות ולקדושה של הארץ ולא רק לחיצוניות שלה.

לפי המדרגות של אהבה וחיבור לארץ והמשלת אהבת הארץ לאהבת בעל וアイשה ניתן לשפוך אור חדש על דברי רמתינו הראשונים ואחרונים בהלכה ובאגדה. ישנו מאמר בגמר מסכת כתובות דף קיב עמי'אי שב' מס' מס' פס' על תנאים שהיו מנוקים את עפר הארץ וمتגלגים בעפרה. נשיקה היא ביטוי לחבר של אהבה (כמו שעולים מתימן נשקו את עפרה של הארץ בעלייתם ארצה) ובגיגול בעפר ניתן לראות את הרצון להתחכר לארץ פיזית ומובה שם הפסוק "כִּי רָצָוּ עֲדֵיכֶם נְשַׁקְוּ אֶת עֲפָרָה שֶׁלְאָרֶץ יְהוּנָנוּ" (תהלים קב) המילה רצו היא במשמעות של אהבה וחייה וכן ייחוננו משמע יחביבו במו הפסוק "בָּזֶה לְרֹעָהוּ חֻטְטָא וּמְחֻונָן עֲנִים (קרוי ענויים) אֲשֶׁרְיוּ" (משל יד)

כלומר חונן הוא הפך של בז (דעת מקרא). מכאן למדים שאהבה וחיבת הארץ זהה הפך של בז וסלידה ממנה.

לדמי הרב מרדיי אליהו ישנו איסור להוציאו שם רע על ארץ ישראל אפילו על עפרה ובבניה זאת לומדים מפרשת בשלח. ישנים אנשים שבאו מדינות קרות וחם להם בארץ וישנים שבאו מדינות חממות וקר להם בארץ. לכן אסור לאדם לומר "כמה חם בארץ ישראל" או "כמה קר בארץ ישראל" "כמה קר" מותר לומר וכן "כמה חם" ובלבד שלא להזכיר את ארץ ישראל, שלא להוציאו שם רע על הארץ. זאת לומדים מהגמרא (כתנות קיב) שרבנן ורבי אשי היו בימות החמה עומדים לצל ובימות הצינה עומדים תחת המשמש בזמן לימודם כדי שלא יתרעמו על ישיבת הארץ. וכן בגמרא מסופר על רבנן שכאשר היה הולך בדרך היה מסלק אבני מהדריכים והיה מתקן ברורות מפני חיבת הארץ וכדי שלא יצא שם רע על הדרכיס בארץ. ומכאן אומר הרב אליהו שאם למשל אדם נושא בכביש ויש שם מהמורות אסור לומר "כמה הכבישים מוקולקלים בארץ", אלא יאמר "כמה הכבישים מוקולקלים" אך לא יציר את המילה בארץ. (מתוך שיחה ששודרה בערוץ 7 פרשת בשלח).

כאשר מטילים בחו"ל במקומות נעימים ונוחים קל מאד לאחר שחזרו לארץ להתרעם על ארצנו.

לעתים אנו רואים מטילים שהזירו בחו"ל שניכרים בדבריהם לגלוג ולעתים אף בז לאתרים בארץ ונופים לעומת מה שראו בחו"ל דוגמת ההשוואה בין מפל יהודה למפל הניאגרה. וכן בין הלחות בתל אביב לעומת ערים אחרות בעולם. כמו שכמ"ר הזכרנו בפסקוק "בו לרעהו חוטא וחונן עניים אשריו" (משל יד).

דוגמה הדבר לגבר שambil בנסיבות יפות שיש בהן מעלות שאין באשותו ועצם ההשוואה בין לבין לאשתו כבר פוגמת בדמותה וערוכה של אשתו בעינו ואם יאמר זאת לאשתו ודאי יפגם הקשר ביניהם.

לעתים יש בלבינו יושבי ארץ הקודש טענות כלפי היהודי התפוצות מדווקאים עליים ארצתה. הרי לפि האמור לעיל כדי שהיהודים יעלת ארצתה כאשר מצם הכלכלי והחומרתי מצוי והוא אינו סובל מאנטישמיות חריך למעשה שאהבתו וגעגועיו לארץ יגבורו על אהבתנו וחיבורו לארצות הניכר. ואז באש' יאהב את ארצנו יהיה מוקן לטstral את כל התלאות והקשיים הכלכליים והחומיים שהיא מעמידה לפני, ממש כמו חתן שאוהב את כלתו, חושב עליה תמיד וצירה ודמותה חוקקים בלילה ומוקן לטstral בשכלה הכל.

הרב קוק כותב באורות שככל שמרגשים בחו"ל זרות כך מתקשרים יותר לקדושת הארץ (רצון לצאת לטoil לחו"ל אינו מבטא זורת בחו"ל וגם לא דחיה אלא להיפך, חיבה ומשיכה), ומתווך כך מתגברת הצפייה לראתה "יציר תבנית הקודש של הארץ מתעמקת יותר ויתר" (אורות א"י). ניתן להקביל זאת לאדם שנמצא בקרב נשים זרות ככל שהוא מרגש בקרבן זרות וריחוק כך הוא מתקשר לאשתו יותר ומצפה לראתה ואז גם ציר ודמותה אשר קוקה לו בנפשו מתעמקת יותר (מיותר לציין עצם המחשבה על הזרות שהוא יחש בקרב נשים זרות ימנע ממנו להתקרב אליהן), וככל שמתגברת אהבת הארץ באיש אחד מיישרל מתווך כך היא מתגברת בברבות יהודים אחרים ו"קול שופר של קימץ נידחים גומ'" (אורות א"י וע"פ פרשו של הרב אבנر בחומת ארץ ישראל). הרי שאם אהבת הארץ תגבר אצלנו יושבי הארץ הדבר יגביר את העליה ארצתה. בנוסף הפסוק "כי רצוי עבדיך את אבניה ואת עפרה יחווננו" הינו המשך הפסוק "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד" מתי המועד של הגאולה? שעם ישראל ירצה לחון את עפרה של הארץ כלומר שתתגבר אהבת הארץ. (מצודת דוד וכן סוף כוזרי).

בספר החינוך נכתב במצווה "שישמח חתן עם אשתו שנה ראשונה" (מצווה תקמ"ט) שמרתת השנה הראשונה היא "שנשב עם האשה המיחודה לנו להקים זרע שנה שלמה מעת שנישא אותה כדי להרגיל הטבע עימה ולהדביק הרצון אצל ולהכנייס ציורה וכל פועלה בלב עד שיבוא אצל הטבע כל מעשה האשה אחרת וכל עניינה דרך זרות, כי כל טבע ברב יבקש ויאהב

מה שרגיל ב', ומתווך כך יರחיק האדם דרכו מਆה זורה ויפנה אל האשה הרואיה לו מחשבתו וiocשרו הולדים שתלד לו".
 הרי החינוך אומר שטורת השנה הראשונה היא לקבע את דמותה של האישה בלבו ונפשו של האיש כדי שלא יוכל נשים אחרות לכבות את ליבם. דרך הנטיה יצאת לחוויל לטיוול מוצאים אלו מגמה הפוכה מהאהבת הארץ, מגמה של רצון לשכוח קצת את ארצו וצרותיה ולחזות בנופי ארצות אחרות, לנסות לקבע בלבינו ציור רוחני ופיוי של ארץ אחרת. הדבר ניכר לעין בתחוות הטיסוף והאושר שניכרים על פניו של אדם שנוצר בטיוולו תוך כדי הסתכלות על אלמנטים התמונה. אמנים התניר יודע שיחזור לארצו ובמודאי זוכר אותה אך לא מצפה לה ברמה כזו שהוא סופר את הזמן שנותר לו לשום, שכן במידע שטיול הוא תמיד קצר מידיו ואף פעמי לא מספיקים לראות את הכל.

סיכום

1. אהבת הארץ הינו מושג מתחדש שלא כל רבדיו מורים עדיין.
2. מנומאות ישעיהו וממקורות נוספים אנו למדים שיש הקבלה בין אהבת העם והארץ לאהבת בעל ואישה.
3. מהקיבלה זו רואים אנו כי כמו שבקשר הנישואין יש רמות שונות של אהבה וחיבור כך גם בקשר בין היהודי לארץ הקדש יש רמות שונות של אהבה וחיבור.
4. מתווך חלוקת המדרגות באהבת הארץ, תופעת הטיוילים מראה כי הזרגה הגבואה ביוטר של חיבור ואהבה לארצנו שייכת לאלה שగרים בה ומטוכנים בעמראה במקומות מגורייהם, כמהים לחדש את הקשר אליה בחלקים נוספים ואינם מנתקים אליה קשר - אפילו באופן זמני - שלא לצורך כמו יציאה לטיוול.
5. תופעת הטיוילים מהויה פגש באהבה ובקשר שלנו לארץ וגורמת לעיתונים להוציאת שם רע לארץ ולהתרעמות על היישיבה בה.
6. הגברת אהבת הארץ אצל היהודי בודד על ידי המנות מיציאה לטיוול פועלת פעולה נשמתנית אצל רבבות יהודים ומוגברת את אהבתם לארץ ומתווך בכך העליה ארעה גבורת.

"גַם מֵשְׁמֻעוֹרֶת בְּלֵב בְּנֵי אָדָם אֲהַבָּה לִמְקוֹם הַקְדוּשָׁה הַוְתָּרוּאָה לְשָׁבֵת בְּלֵא
סְפָק וְהָוָא מִקְרָב עַת בָּוא תִּקְוָתֵינוּ, כַּמו שָׁנָאָמָר: "אַתָּה תָּקֹם תְּרוּמָה צִוְּן, כִּי
עַת לְחָנָה, כִּי בָא מָעוֹז", - כִּי רָצָח עֲבָדֵין אֶת אָבִינָה וְאֶת עַפְרָה יְהוָנוֹן, - וְאֶת
אָוּמָוֹת יְרוּשָׁלָם לְלָא תָבִנָה כִּי אִם כִּאֲשֶׁר יְשִׁתּוּקָנוּ אֲלֵיהֶן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּכִלִית
תְּשׁוֹקָה עַד אֲשֶׁר יְהוָנוֹן אֶת אָבִינָה וְאֶת עַפְרָה".
(כתובת פרק ה' כ"ז)

